

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ
BİLİM DALI

BABA KATILIMI EĞİTİM PROGRAMININ BABA
KATILIMINA VE OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN
SOSYAL BECERİLERİNE ETKİSİNİN
İNCELENMESİ

Ömer ÖZGÜNDÜZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Susran Erkan EROĞLU

Yard. Doç. Dr. Bahadır BOZOĞLAN

Konya - 2015

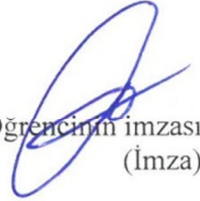
T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Adı Soyadı	Ömer ÖZGÜNDÜZ
Numarası	134211001010
Ana Bilim / Bilim Dalı	Aile Danışmanlığı ve Eğitimi ABD./ Aile Danışmanlığı ve Eğitimi BD.
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tezin Adı	Baba Katılımı Eğitim Programının Baba Katılımına ve Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Adı Soyadı	Ömer ÖZGÜNDÜZ
Numarası	134211001010
Ana Bilim / Bilim Dalı	Aile Danışmanlığı ve Eğitimi ABD./ Aile Danışmanlığı ve Eğitimi BD.
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Susran Erkan EROĞLU
Tezin Adı	Baba Katılımı Eğitim Programının Baba Katılımına ve Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Baba Katılımı Eğitim Programının Baba Katılımına ve Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi başlıklı bu çalışma 11/04/2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı Danışman ve Üyeler

Doç. Dr. S. Erkan
EROĞLU (Danışman)

İmza

Doç. Dr. Muhittin ÇALIŞKAN

Yrd. Doç. Dr. Özlem ALTUNSU DÖNMEZ

ÖNSÖZ

İnsan hayatını belli yaş dönemlerine ayırarak inceleyen araştırmacılar, okul öncesi yılların, tüm gelişim alanlarında gelecek için temel oluşturacak niteliklerin kazanıldığını göstermektedir. 0-6 yaş gelişim psikolojisi için kritik bir yaş olarak ifade edilmektedir. Kişinin yetişkinlik döneminde göstereceği davranışının, benliğinin, karakterinin, mizacının, inanç ve değerler bütünü büyük bir kısmı erken çocukluk döneminde kazanılmaktadır. Yaşamın erken yılları, birçok araştırmacı tarafından zekâ, kişilik ve sosyal davranış şekillenmesi açısından son derece önemli bulunmaktadır.

Böyle önemli bir dönemde babaların eğitime katılması son derece önemlidir. Babaların eğitime katılmak istediği, ancak nasıl katılacakları konusunda problemler yaşandığı görülmektedir. Özellikle okul öncesi dönemde baba katılımının önemi daha da önemlidir. Bu açıdan bakıldığında gelecek nesillerin gelişimlerini daha kaliteli hale getirmek için babaların katılımlarının sağlanması ve nasıl katılım sağlayacaklarının öğretilmesi için araştırmamızda baba katılım eğitim programı yapılandırılmış ve babalara uygulanmıştır. Eğitimin çıktılarında ise gerek babaların geri dönüşlerinden gerekse istatistiki çalışmalardan yola çıkarak hedeflenen amaca ulaştığını söyleyebiliriz. Bu noktada 8 hafta boyunca canı gönülünden programımızı destekleyip iştirak eden babalara sonsuz teşekkür ediyorum. Babalara ulaşma noktasında yardımlarını esirgemeyen Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde görev yapan idareci ve çalışanlarına, Isparta merkezde bulunan bağımsız anaokullarının vefakar yönetici, öğretmen ve yardımcı personellerine teşekkür ediyorum.

Çalışmam sırasında her konuda samimi yaklaşan, beni destekleyen ve motive eden danışmanım Sayın Doç. Dr. S. Erkan EROĞLU hocama, gönlünün kapılarını içtenlikle ve büyük bir tevazuyla açan, görüşleriyle yolumu aydınlatan ikinci danışmanım S.D.Ü. öğretim üyesi Sayın Yard. Doç. Dr. Bahadır BOZOĞLAN'a sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Benimle ağlayıp benimle gülen annem Saim ÖZGÜNDÜZ ve kardeşim Onur ÖZGÜNDÜZ'e, lise öğreniminden itibaren desteğini her zaman arkamda hissettiğim halam emekli öğretmen K. Gülsever BOYACILAR'a, tanıştığım ilk günden beri sevgisini yüreğimde taşıdığım ve her konuda yanımda olan değerli eşim Ayşegül ÖZGÜNDÜZ'e, dünyaya gelmesiyle hayatımda ki en mutlu anılarımla kaynağı olan çok sevdiğim kızım Ceyda ÖZGÜNDÜZ'e büyük bir minnetle teşekkür ederim.

Babam merhum Mustafa Kemal ÖZGÜNDÜZ anısına...

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Ömer ÖZGÜNDÜZ
Numarası	134211001010
Ana Bilim / Bilim Dalı	Aile Danışmanlığı ve Eğitimi ABD./ Aile Danışmanlığı ve Eğitimi BD.
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Susran Erkan EROĞLU
Tezin Adı	Baba Katılımı Eğitim Programının Baba Katılımına ve Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; araştırmacı tarafından hazırlanan baba katılımı eğitimi programının baba katılımına ve okul öncesi çocukların sosyal becerilerine etkisini incelemektir.

Araştırmanın modeli ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen olarak belirlenmiştir. Araştırma grubunu 42 baba ve okul öncesi çocuklar oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak Baba Katılım Ölçeği ve Demografik Bilgi Formu katılımcılara uygulanmıştır. Ayrıca katılımcıların çocuklarına "Sosyal Beceriler Değerlendirme Ölçeği" verilmiştir. Deney grubuna araştırmacı tarafından yapılandırılan "Baba Katılımı Eğitim Programı" 17 babaya 8 hafta ve hafta da bir oturum olmak üzere planlanmış ve uygulanmıştır. Kontrol grubunda ki 25 babaya ise herhangi bir eğitim programı uygulanmamıştır.

Araştırma bulguları; SPSS 21 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında analiz edilerek veriler frekans, ANOVA ve t-testi analizleri kullanılarak incelenmiştir. ANOVA testine göre kontrol ve deney gruplarının baba katılım ve sosyal beceri ölçeklerine ait ön test ortalama puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Uygulanan baba katılımı eğitim programının sonucunda kontrol grubuna göre deney grubunda anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırmak için yapılan t - testi analizi sonucunda, deney grubunun son test puanlarının baba katılımının tüm alt boyutlarında ve çocukların sosyal becerileri açısından çekingenlik ve uyum alt boyutlarında anlamlı fark ortaya konurken iletişim alt boyutu açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ömer ÖZGÜNDÜZ
	Numarası	134211001010
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Aile Danışmanlığı ve Eğitimi ABD./ Aile Danışmanlığı ve Eğitimi BD.
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Susran Erkan EROĞLU
Tezin İngilizce Adı	Investigation of the Effect of the Father Involvement Training Program Father Involvement and the Pre-School Children's Social Skills	

SUMMARY

The purpose of this study is to examine the effect of father involvement training program that was developed the researcher on father involvement and social skills of pre-school children.

Study was designed based on pretest-posttest control group experiment method. Study sample consisted of 42 fathers and their preschool children. Father involvement scale and demographic sheet were applied to the participants. Also Social Skills Scale was administered to preschool teachers for to as assess children's social skills. Father involvement training program was conducted in experiment group including 17 fathers during eight weeks. It was not applied any training program for control group consisting of 25 fathers.

The analysis of study was conducted by SPSS version 21 with using frequency, t-test, and ANOVA. According to ANOVA, there is no any difference between experiment and control group before the study. To examine whether a significant difference between experiment and control group after applying training program, paired t-test analysis was used. experimental and control group was found and findings from t-test analysis showed that father involvement training program had a significant effect on father involvement and their children social skills including adjustment and shyness, whereas non-significant effect on communication skills.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	vİ
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LiSTESi.....	xii
ŞEKİLLER LiSTESİ.....	xv

I.GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Alt Problemler.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	6
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5. Araştırmanın Sayıltıları.....	7
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.7. Tanımlar.....	8
1.8. Kısaltmalar.....	9

II. ALAN YAZIN – KURAMSAL ÇERÇEVE

2. Okul Öncesi ve Sosyal Beceri Kavramları	11
2.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi.....	11
2.2. Sosyal – Duygusal Gelişim ve Sosyal Beceri.....	14
2.2.1. Sosyal becerileri etkileyen faktörler.....	21
2.2.1.1. Cinsiyete Göre Sosyal Beceriler.....	21
2.2.1.2.Yaşa Göre Sosyal Beceriler.....	22
2.2.1.3. Çocuğun engelli (ya da süreğen bir hastalığının) Olup Olmamasına Göre Sosyal Beceriler	22
2.2.1.4. Ailenin Tutum ve Davranışlarına Göre Sosyal Beceriler	22
2.2.1.5. Akranlar ve Okul Durumuna Göre Sosyal Beceriler	23

2.3. Baba Katılımı	24
2.3.1. Baba Katılımının Boyutları - Lamb'in Modeli	26
2.3.1.1. Baba Katılımının Boyutları - Lamb'in Modeline Göre Motivasyon	28
2.3.1.2. Baba Katılımının Boyutları - Lamb'in Modeline Göre Yetenek ve Kendine Güven.....	29
2.3.1.3. Baba Katılımının Boyutları - Lamb'in Modeline Göre Destek.....	30
2.3.1.4. Baba Katılımının Boyutları - Lamb'in Modeline Göre Babaların Çalışma Hayatı.....	30
2.3.2. Belsky' nin Süreç Modeli.....	31
2.3.3. Okul Öncesi Eğitimde Baba Katılımının Katkıları	32
2.3.3.1. Baba Katılımının Çocukların Akademik Başarılarına Katkısı.....	33
2.3.3.2. Baba Katılımının Çocukların Tutum ve Davranışlarına Katkıları.....	35
2.3.3.3. Baba Katılımının Anne – Babalara Katkıları	35
2.3.4. Baba Destek Programı (BADEP)	36
2.3.4.1. Baba Destek Programının Amacı	37
2.3.4.2. Baba Destek Programının Konuları	38
2.4. Baba Katılımı ve Okul Öncesi Dönemde Sosyal Becerilerle İlgili Araştırmalar	39
2.4.1. Baba Katılımı ve Okul Öncesi Dönemde Sosyal Becerilerle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	39
2.4.2. Baba Katılımı ve Okul Öncesi Dönemde Sosyal Becerilerle İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	43
2.5. Araştırmanın alt problemlerine yönelik hipotez kurulumu.....	45

III. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	51

3.2. Çalışma Grubu	52
3.3. Verilerin Toplanması	61
3.3.1. Baba Katılım Ölçeği	61
3.3.2. Sosyal Beceri Ölçeği	62
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu	63
3.4. Veri Toplama Yöntemi	63
3.5. Verilerin Analizi	64
3.6. Baba Katılımı Eğitim Programı (BAKEP)	65
3.6.1. Baba Katılımı ve Nitelikli Zaman Nedir?	68
3.6.2. Çocuğumu Tanıyorum (Gelişim Dönemleri ve Görevleri)	69
3.6.3. Anne – Baba Tutumları	69
3.6.4. İletişim Kurmak	70
3.6.5. Olumlu Disiplin Yöntemleri	70
3.6.6. Çocuğumu Tanıyorum (Gelişim Dönemleri ve Görevleri)	71
3.6.7. Birlikte Büyüelim	71
3.6.8. Sertifika Töreni	72

IV. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Araştırmaya ilişkin Bulgular.....	73
4.1.1. Deneysel İşlem Öncesi Ön-test Puanlarına İlişkin Bulgular.....	73
4.1.2. Ön test Puanlarına İlişkin Bulgular (Sosyal Beceri – Baba Katılım Ölçeği).....	73
4.2. Eşleştirilmiş İki Grup Arasındaki Farkların Testi	
Analiz Sonuçları	78
4.2.1. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Çocukların İletişim Becerilerini Kazanmasında Etkisi Vardır Denencesi.....	78
4.2.2. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Çocukların Uyum Becerilerini Kazanmasında Etkisi Vardır Denencesi.....	79
4.2.3. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Çocukların Çekingelik Becerilerinin Azaltılmasında Etkisi Vardır Denencesi.....	80
4.2.4. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Babaların Sorumluluk Becerilerinin Kazanmasında Etkisi Vardır Denencesi.....	82

4.2.5. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Babaların Etkileşim Becerilerini Kazanmasında Etkisi Vardır Denencesi.....	83
4.2.6. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Babaların Ulaşılabilir Olma Becerilerini Kazanmasında Etkisi Vardır Denencesi.....	84

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma	86
5.2. Öneriler	90
Kaynakça	92
Ekler.....	108

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Ön test, Son test Kontrol Gruplu Gerçek Deneysel Desen	51
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	53
Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Düzeyi	54
Tablo 4. Katılımcıların Mesleklerinden Memnuniyet Dağılımı	55
Tablo 5. Katılımcıların Gelir Dağılımı	55
Tablo 6. Katılımcıların eğitim bilgileri	56
Tablo 7. Katılımcıların meslek bilgileri	57
Tablo 8. Katılımcıların eşlerinin çalışma bilgileri	58
Tablo 9. Katılımcıların çocuklarıyla birlikte geçirdiği hafta içi süre bilgileri.....	59
Tablo 10. Ölçeklerin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Homojenlik Testi Tablosu	60
Tablo 11. Sosyal Beceri Ölçeğinin İletişim Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	73
Tablo 12. Sosyal Beceri Ölçeğinin Uyum Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	74

Tablo 13. Sosyal Beceri Ölçeğinin Çekingenlik Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	75
Tablo 14. Baba Katılımı Ölçeğinin Sorumluluk Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	75
Tablo 15. Baba Katılımı Ölçeğinin Etkileşim Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	76
Tablo 16. Baba Katılımı Ölçeğinin Ulaşılabilir Olma Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları.....	77
Tablo 17. Sosyal Beceriler Ölçeği İletişim alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön test Son Test Analiz Sonuçları.....	78
Tablo 18. Sosyal Beceriler Ölçeği İletişim alt Boyutuna Ait Deney Grubu Ön test Son Test Analiz Sonuçları.....	79
Tablo 19. Sosyal Beceriler Ölçeği Uyum alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön test Son Test Analiz Sonuçları.....	79
Tablo 20. Sosyal Beceriler Ölçeği Uyum alt Boyutuna Ait Deney Grubu Ön test Son Test Analiz Sonuçları.....	80
Tablo 21. Sosyal Beceriler Ölçeği Çekingenlik alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön test Son Test Analiz Sonuçları.....	81
Tablo 22. Sosyal Beceriler Ölçeği Çekingenlik alt Boyutuna Ait Deney Grubu Ön test Son Test Analiz Sonuçları.....	81
Tablo 23. Baba Katılımı Ölçeği Sorumluluk Alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları.....	82

Tablo 24. Baba Katılımı Ölçeği Sorumluluk alt Boyutuna Ait Deney Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları.....	82
Tablo 25. Baba Katılımı Ölçeği Etkileşim Alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları.....	83
Tablo 26. Baba Katılımı Ölçeği Etkileşim alt Boyutuna Ait Deney Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları.....	83
Tablo 27. Baba Katılımı Ölçeği Ulaşılabilir Olma Alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları.....	84
Tablo 28. Baba Katılımı Ölçeği Ulaşılabilir Olma alt Boyutuna Ait Deney Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları.....	85

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Belsky' nin Süreç Modeli	32

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, araştırma ile ilgili sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1 Problem Durumu

Araştırmanın bu kısmında araştırmaya konu olan okul öncesi dönem ve baba katılımıyla ilgili kısımlara yer verilerek tanımlar üzerinden problem durumu açıklanacaktır. Razon (1987)' a göre çocuğun aldığı ilk eğitim, çocuğun doğumundan itibaren, ilkokula başlama zamanına kadar olan deneyim ve kazanımlarını içeren eğitim sürecidir. 0 – 6 yaş arasını kapsayan bu dönem çocuğun gelişim alanlarının (bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminin) hızlı olduğu ve kişiliğinin oluşmaya başladığı, temel alışkanlıkların ve becerilerin çocuğa kazandırıldığı önemli bir dönemdir. Ayrıca okul öncesi dönemde çok hızlı büyümenin ve gelişmenin sergilendiği çocukluğun ilk yılları olup, çocuğun bütün gelişim alanları açısından çok önemlidir. Birçok alanda yapılan araştırmalar sonucu elde edilen sonuçlar zekânın, kişiliğin ve sosyal davranışların bu zor dönemlerde oluştuğunu ortaya koymaktadır (Myers, 1992; Young, 1996, akt. Koçak, 2004).

İnsanın yaşamını yaşlara uygun dönemlere ayırarak incelenmesini sağlayan araştırmacılar, okul öncesi yıllarda, tüm gelişim alanlarında gelecek için temel oluşturacak becerilerin ve özelliklerin edinildiğini göstermektedir (Dereli, 2005). Bireylerin yaşamlarının ilk dönemleri araştırmacılar tarafından zekâ, kişilik ve sosyal davranış becerileri açılarından son derece önemli bulunmaktadır (Bloom,1964; Piaget, 1951; akt. Yavuzer, 2003).

Ebeveynler bireyin yaşamı üzerinde doğumdan başlayarak ömrünün sonuna kadar etkisini sürdürürler ve çocuğun gelişiminde büyük önem taşırlar. Okul

öncesi dönemde çocukların ebeveynleri ve çevresiyle sağlayacağı duygusal bağ ve ilişkiler, çocuğun sonraki döneminde nasıl bir birey olacağını büyük ölçekte belirleyen bir faktördür. Aileler çocukların ilk öğreticileridir ve evde gerçekleşen kendiliğinden oluşan öğrenme ve öğretme ortamı, öğretmenlerin okulda oluşturabileceği yaşantı ve deneyimlerden daha zengin imkânlar sağlayabilmektedir. 0 – 6 yaş dönemi boyunca veliler hayat olayları içerisinde spontane olarak çocuklarının araştırması, çevresiyle aktif olarak iletişim içinde olmaları ve gözlemlediklerini taklit etmeleri yoluyla öğrenmeleri için çocuklarına fırsatlar sunabilmektedirler (Gürşimşek, 2002).

Anne babanın ve ailenin diğer bireylerinin çocuk ile olan etkileşimi çocuğun aile içinde ki önemini ve yerini belirlemektedir. Çocuğa yöneltilen davranış ve çocuğa karşı gösterilen tutumlar ilk yaşantıların başlamasında büyük önem taşımaktadır. Aile de anne ve babanın çocuklarına karşı tutum ve davranışları ilk günden itibaren çocuk üzerinde derin ve kalıcı izler bırakır. Ebeveynleri ile çocuklar arasındaki etkileşim süreci içerisinde yüz yüze ilişkilerin güçlü ve yoğun olduğu ailede ki etkileşim çocukların bireysel özellikleri ve duygusal gelişmeleri üzerinde önemli rol oynar. Ana – babaların tutum ve davranışları çocukların uyumlu – uyumsuz, etken – edilgen, bağımlı – özerk, içe dönük – dışa dönük olmaları gibi kişilik gelişimlerini büyük ölçüde etkiler (Baldık, 2005; Özgüven, 2001).

Gelişim ve büyüme açısından önemli bir dönüm noktası olan ilk çocukluk döneminde baba ile geçirilen zaman gelişim alanlarına etkisi olduğu ilgili literatür araştırmalarından anlaşılacakla beraber; Ersanlı (1996)' ya göre çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesinde ve çevreye uyum sağlamasında ebeveyn - çocuk ilişkilerinin önemi günümüzde daha iyi anlaşılmiştir. Davranış bozukluğu gösteren çocuk ve yetişkinlerin özgeçmişleri üzerinde yapılan çalışmalar, anne-baba-çocuk ilişkisinin yetersizliğini göstermektedir.

Aile ortamında geleceğe hazırlanan çocukların pek çok alışkanlıklar kazanmasında babanın rolü tartışılmaz (Çağlayan, 2004). Çocuk – baba ilişkisi

eğer istenilen düzeyde ise her iki taraf aısından da ilişkilerde doyum alınması beklenir. Babası ile kaliteli zaman geçiren bir ocuk; kendine güvenir, kendini ve diğer insanları sever, insanlarla uyumlu ilişkiler kurar, duyguları gelişir, psikolojik olarak da daha sağlıklı yaşam sürdürebilir olduğu gözükmektedir. Okul ncesi eğitim süresince çocuklar ilköğretime hazırlanırken, paylaşmayı, dayanışmayı, sosyalleşmeyi ve birlikte çalışmayı öğrenirler. Okul ncesi eğitimin amacı çocuklarda öğrenmeye ilgi uyandırmak ve çocuğun var olan yeteneklerini görünür kılmaktır (Resmi Gazete,2014/29072).

Eğitimin temeli noktasında olan okul öncesi eğitim gömleğin ilk düğmesidir ve bu düğmenin yanlışsız başlaması gerekir. Okul ncesi dönem çocuğun hayata gözlerini açtığı günlerden ilkokula başladığı güne kadar geçen dönemi de içine alan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli rol oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal - duygusal, zihin ve dil gelişimlerinin önemli bir şekilde tamamlandığı, kişiliklerinin oluştuğu ve çocuğun devamlı olarak değiştiği bir süreçtir (Gürşimşek, vd. 2001; Din ve Gültekin 2003; Aral vd. 2009). Bu nedenle, çocuğun kk yaşlarda sağlıklı bir aile ortamında gelişimini sürdürmesi önem kazanmaktadır, dolayısıyla eğitim dünyasının içine anne ve baba kavramlarının dâhil olmasından daha tabii bir durum yoktur.

Çocukların yaşamında, anneler ve babalar sağlıklı ve doğru ebeveyn tanımının içinde, birbirini tamamlayan bir ikili olarak görülmektedir. Kadın ve erkeğin ebeveyn olarak aldıkları sorumluluklar ise gün ve gün daha fazla önemsenmeye başlanmıştır. Özellikle 2000'lı yıllardan itibaren araştırmacıların bu konuya olan ilgilerinde bir artış gözlenmiştir (Bolat, 2011; şendil, 2011; Yıldız, 2009; SHÇEK, 2006). Toplumda baba olmayı yeniden tanımlayan teknolojik, ekonomik ve ideolojik değişimler gerçekleşmiştir (Parke, 1981). Son yıllarda gerek kişisel doyum amacıyla, gerek ekonomik nedenlerden dolayı, gerekse batı feminist hareketinin ortaya çıkmasıyla ev dışında tam zamanlı çalışan kadınların sayısı artmıştır (Lynn,1974). Bu durum, babaların rolünü ciddi boyutta değişirmiştir (Presser, 1988). Üstelik annenin ocuk doğurmasıyla işe geri dönmesi arasındaki zaman kısalımmıştır. Özellikle büyük kentlerdeki çekirdek

ailelerin sayısı çoğalmıştır. Geçmişe oranla çok daha fazla boşanmış baba çocuğunun velayetini talep etmektedir. Tüm bu değişimler, babaları erken bebeklik ve çocuk bakımıyla daha yakından ilgilenmeye teşvik etmiştir (Presser, 1988).

Babaların bu arzularına karşın okul öncesi eğitimde babaların katılım oranı çeşitli sebeplerden ötürü annelere nazaran daha azdır. Baba – çocuk ilişkisinin kalitesinin artırılması, babaların çocuk eğitiminde daha bilinçli ve daha aktif olmasının sağlanmaya çalışılması çocuklarda gözle görülür davranış değişiklikleri meydana getirebilmektedir (Öğüt, 1998). Bu bilgiler ışığında bir anne kadar babanın da çocuk yetiştirme konusunda sorumluluk alabileceği düşüncesinin etkilerini günümüzün sosyal yaşantısında gözlemlemekteyiz. Bugün sadece onlarla oynamaktan hoşlanmayan, çocuklarını puset içinde boynuna takarak gezdirmekten, banyolarını yaptırmaya kadar çeşitli istek ve ihtiyaçlarının yerine getirmekten ve onların sorumluluklarını üstlenmekten gurur duyan babaların sayısının azımsanmayacak kadar çok olduğu görülmektedir.

Problem durumunun açıklanmasıyla beraber çalışma ana hatlarıyla üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde araştırmanın kapsamı ve kavramsal çerçevesi içerisinde okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi, sosyal – duygusal gelişim, sosyal beceri, sosyal becerileri etkileyen faktörler ile baba katılımı yer almaktadır.

İkinci bölüm, metodolojik olarak araştırmanın izlediği yolu, araştırmanın önemi, sınırlılıkları, varsayımları, evren, örneklem ve analizde kullanılan istatistiksel tekniklerin anlatılmasını ve araştırmacı tarafından hazırlanan baba katılımı eğitim programını içermektedir.

Son bölümde ise araştırmadan elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Çalışmada teorik taramalarla birlikte, araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman görüşlerine başvurulmuş zenginleştirilen Kişisel Bilgi Formu, Baba Katılımı ölçeği ve Sosyal Becerileri Değerlendirme formu veri toplama araçları olarak

kullanılmıştır. Veriler SPSS 21 (Statistical Packages for The Social Sciences) programı aracılığıyla çözümlenmiştir ve sonuç bölümünde, bulgular yorumlanmıştır.

Bu kapsamda da araştırmamızda; araştırmacı tarafından hazırlanan **“Baba Katılımı Eğitim Programının, Baba Katılımına ve Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisi** incelenmiştir.

1.2 Alt Problemler

Araştırmamızda incelenecek alt problemler aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

- Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” çocukların iletişim becerilerini kazanmasında etkisi var mıdır?
- Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” çocukların uyum becerilerini kazanmasında etkisi var mıdır?
- Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” çocukların çekingenlik becerilerinin azalmasında etkisi var mıdır?
- Uygulanan Baba Katılımı Eğitim Programının babaların sorumluluk becerilerini kazanmasında etkisi var mıdır?
- Uygulanan Baba Katılımı Eğitim Programının babaların ulaşılabilir olma becerilerini kazanmasında etkisi var mıdır?
- Uygulanan Baba Katılımı Eğitim Programının babaların etkileşim becerilerini kazanmasında etkisi var mıdır?

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; araştırmacı tarafından hazırlanan *baba katılımı eğitimi programının baba katılımına ve okul öncesi çocukların sosyal becerilerine etkisini* incelemektir.

1.4 Araştırmanın Önemi

Babanın çocuk eğitimindeki önemine karşın, ülkemizde şu anki sistem, babalara baba oldukları günden itibaren alacakları ve katılacakları bir eğitim ortamı sağlamamaktadır ayrıca erkekler baba olduklarında yoğun iş hayatlarından eğitim almak için vakit oluşturamamaktadırlar. Değişimlerin çok hızlı olduğu günümüzde, babaların babalık rollerinin önemini anlayıp bu rollerini yerine getirmeleri daha da güçleşmektedir. Bu nedenle, babalara yönelik bir eğitim programına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Çetin (2002)'e göre de bu dönemde babaların çocuklarına gereken desteği göstermesi sebebi, okul öncesi dönem gelişiminin her alanında olduğu gibi sosyal duygusal gelişim açısından da kritik öneme sahip olmasından dolayıdır. Yapılan incelemelerde, arkadaşlarınca kabul edilmiş olan yeni tutumların gün geçtikçe daha fazla kabul edilebilirliğinin arttığını ve kişinin yaşamına yerleşmeye başladığını, öğrenilmiş davranışın zamanla kişinin doğal davranış repertuarına kazandırılmış olduğunu göstermektedir.

Çocuğun gözlerini açtığı ve hayatla tanışmaya başladığı yer evdir. Evde çocuk eğitimine katılmayan bir baba figürü karşısında çocuk yeterli zihinsel, sosyal duygusal gelişim sağlayamayacaktır. Babaların çocuk eğitiminde babalık rolünün farkına varmaları ve çocuklarının eğitimlerinde yeterince yer almaları çağdaş dünyanın ve gelişen Türkiye toplumunun gereklerindedir.

Bu araştırma araştırmacı tarafından hazırlanan baba katılımı eğitimi programının baba katılımına ve okul öncesi çocukların sosyal becerilerine olan

etkisini ortaya koyacaktır. Ülkemizde babalarla yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olması açısından bu çalışma daha sonra yapılacak çalışmalara yön göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

1.5 Araştırmanın Sayıtları

- Araştırmaya katılan babaların “**Baba Katılım Ölçeğini**” samimi ve içtenlikle doldurduğu,
- Öğretmenlerin “**Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğini**” gerçeği yansıtacak şekilde işaretlediği,
- Kullanılan ölçme araçlarının güvenilir ve geçerli olduğu,
- Isparta ilindeki anaokulu ve anasınıflarında çocuğu bulunan babalardan oluşturulan örneklem gruplarının evreni temsil ettiği var sayılmaktadır.

1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

- Bu araştırma Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı il merkezindeki bağımsız anaokullarındaki öğrencilerle sınırlıdır.
- Bu araştırma Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı il merkezindeki bağımsız anaokullarında çocuğu olan babalarla sınırlıdır.
- Araştırmanın bağımlı değişkeni olan sosyal beceriler “**sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin**” ölçtüğü alanlarla sınırlıdır.
- Babanın Katılım Düzeyinin Belirlenmesi “**Baba Katılım Ölçeği**” ile sınırlıdır.

1.7 Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim, 0-72 aylık çocukların, tüm gelişimlerinin, toplumsal kültürel değerleri doğrultusunda yönlendiren, duyguların gelişimini ve algılama gücünü arttırarak akıl yürütme sürecinde ona yardımcı olan ve yaratıcılığını geliştiren, kendini ifade etmesini ve yaratıcılığını geliştiren kendini ifade etmesini ve öz denetimlerinin kazanmasını sağlayan, sistemli bir eğitim sürecidir (Yılmaz, 2003).

Sosyal Beceri: Başkalarından olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkiler gelmesini önleyerek, başkalarıyla iletişimi mümkün kılan, sosyal açıdan kabul edilebilir, çevrede etki bırakan, hedefe yönelik, sosyal içeriğe göre değişebilen hem belirli gözlenebilir hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlar (Yüksel, 1997).

Baba Katılımı: Babanın çocukları ile birebir, yani doğrudan etkileşimde bulunması; babanın birebir ya da doğrudan değil ama ihtiyaç duyulduğunda çocukları için ulaşılabilir durumda olması; babanın çocuğunun refahı, mutluluğu ve bakımı ile ilgili sorumlulukları üstlenmesidir (Lamb, vd. akt. Duran, 2010).

1.8. Kısaltmalar

Çev.	:	Çeviren
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	:	Statistical For Social Sciences
s.	:	Sayfa
vb.	:	Ve Benzeri
vd.	:	Ve Diğerleri
BAKEP	:	Baba Katılımı Eğitim Programı
OTK	:	Okul Temelli Katılım
ETK	:	Ev Temelli Katılım
OATK	:	Okul Aile İşbirliği Temelli Katılım

Bugünün küçükleri, yarının büyükleridir."

"Küçük hanımlar, küçük beyler! Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı, bir mutluluk parıltısıdır! Memleketi asıl aydınlığa boğacak sizsiniz. Kendinizin ne kadar mühim, kıymetli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şeyler bekliyoruz."

Mustafa Kemal ATATÜRK

BÖLÜM II

ALAN YAZIN

Bu bölüm iki alt bölümden oluşmaktadır. Birinci alt bölümde çalışma kapsamında yer alan konular ilgili literatürle desteklenerek sunulmuştur. Bu alt bölümde, okul öncesi eğitim, okul öncesi dönemde sosyal - duygusal gelişim, sosyal beceri ve baba katılımı konuları ele alınmıştır. İkinci alt bölümde okul öncesi dönemde sosyal beceri, baba katılımı ve baba katılımı eğitim programı ile ilgili yayın ve araştırmalar ele alınmıştır.

Kuramsal Çerçeve

2. Okul öncesi Eğitim ve Sosyal Beceri Kavramları

Bu bölümde okul öncesi eğitim ve sosyal beceri kavramları üzerinde durulmuştur.

2.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi

Bir ülkenin ilerlemesinde ve çağın gerektirdiği niteliklere haiz olmasında, toplumu oluşturan fertlerin hangi özellikleri taşıdığı en önemli unsurdur. Bu açıdan bakıldığında toplumları, yani fertleri nitelikli hale getirmenin en doğru yolu eğitimden geçmektedir. Ülkedeki eğitim sistemi ne denli kaliteli olursa, doğru orantılı olarak bireylerinde o derece kaliteli olacağı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, bireyleri daha çocukken eğitmek çok büyük önem arz etmektedir.

Eğitimin bu denli önemli olduğu aşikar olduğundan, ilk olarak 1959'da yayımlanan ve ülkemiz tarafından da 1990 yılında imzalanan Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde, her çocuğun temel yasama hakkına sahip olduğu ve ülke

yönetimlerinin çocukların hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı göstermesi gerektiği belirtilmektedir (Oktay, 2004). Bu sebeplerden ötürüdür ki okul öncesi döneme son on yıllardır önem verilmektedir. Okul öncesi dönemle ilgili araştırmacılar çeşitli tanımlamalar yapmaktadırlar. Şöyle ki, Kuru (2010)'ya göre okul öncesi eğitim; 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre imkânları sağlayan, onların tüm gelişim yönlerinden gelişimlerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretim hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir.

Ülkemizde belli aralıklar yapılan Milli Eğitim Şuralarından XIV. Milli Eğitim Şurası'nda (1993) Okul öncesi eğitimin gözden geçirilmiş ve okul öncesi eğitimin içerik ve tanımlanması şu şekilde yapılmıştır. Okul öncesi eğitim: 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı ve çevre imkânları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitimin bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir (Ural ve Ramazan, 2007).

“Okul öncesi eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine göre okul öncesi eğitim alma yaşına gelmiş çocukların (36-66 ay arası), okul öncesi eğitim kurumlarında ilgili yönetmelik gereği aldığı eğitimi ifade eder” (Resmi Gazete, 29072). Anaokulları; kişiliğin şekillendiği 3 – 6 yaş dönemi, çocukların fiziksel, sosyal duygusal ve zihinsel gelişimleri açısından en uygun şekilde geçirmesini, onları ilerleyen yaşama hazırlamayı ve aileyi, okul öncesi eğitim konusunda bilgilendirmeyi amaçlamaktadır (Kandır, 2001).

Okul öncesi eğitimin öğrencilerin ileriki yaşlarını ve geleceğini pozitif bir şekilde etkilediği düşüncesi hakim görüş oldukça tüm dünyada okul öncesi eğitim kurumları önem kazanmaya başlamıştır (Green, 2002). Bu önemli görüşlerinde ötesinde çeşitli nedenlerden dolayı da okul öncesi eğitime gereksinim duyulmuştur. Kültürel ve sosyolojik nedenlerden dolayı okul öncesi eğitim gereksinimi ülkeden ülkeye farklılık gösterse de, okul öncesi eğitim gereksiniminde birçok ortak neden bulunmaktadır.

Bu nedenler şunlardır;

1. Geniş aileden, çekirdek aileye dönüşen aile yapısı.
2. Köyden kente gelişle birlikte akraba ve yakınlarının çocuk bakımı ile ilgili desteğinin azalması.
3. Kadınların artan eğitim düzeyi ve bununla birlikte evin dışında çalışma fırsatlarının artması.
4. Kültürel eşitsizliklerin, eğitimde fırsat eşitliğini engelleyici yönünün dengelenmesi.
5. Özellikle şehirleşme ile birlikte artan sınırlı mekanlara sahip apartman tipi yaşama geçilmesi, böylece çocukların yaşlıları ile birlikte bulunmalarının ve hareket imkanlarının büyük ölçüde sınırlanması.
6. Ailelerin, çocuklarının eğitiminde bazı yetersizliklerinin bulunduğunu fark etmeleri.
7. Çocuk psikologlarının araştırmalarından ortaya çıkan sağlık ve büyüme ile ilgili bilgi ve fikirler (Oktay,1999)

Erbay (2008)' a göre 0 – 72 aylar en kritik aylardır. Çünkü okul öncesi yılları kapsayan dönem psikomotor ve dil gelişiminin, sosyal – duygusal gelişiminin bilişsel gelişiminin hızlı olması, bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması açısından yaşamın en kritik dönemlerinden biridir. Çocukların bu dönemde edindiği deneyimlerin, bilgilerin ve davranışların ileriki yaşlarını destekleyecek durumu mevcuttur. Bundan dolayı okul öncesi eğitim, tüm eğitim drumlarının temelini teşkil eder. Yaşamın tüm alanları için önemli olan bu dönemde çocuğun

nitelikli bir okul öncesi eğitim alması ve eğitime ailenin de katılması gerekmektedir.

2.2. Sosyal – Duygusal Gelişim ve Sosyal Beceri

Bu bölümde, sosyal beceriler ile okul öncesi dönemde çocukların sosyal – duygusal gelişim alanlarında ki gelişim görevleri konularına değinilecektir. Sosyal beceriler en genel anlamıyla kişinin kendini anlama çabası ve başkalarıyla rahat ilişki kurabildiği beceriler bütünlüğüdür (Bacanlı,1999). Sosyal beceriler terminolojisi, literatür de ilk olarak 1890 yılında William James’in “Psikolojinin Prensipleri” isimli eserine kadar dayanır. James, 1890 yılında ele almış olduğu bu kitabında bireylerin beşeri münasebetlerinin özünde sosyal benliklerinin olduğu görüşünü savunmuştur. Ona göre, ebeveynlerimize göstermeye çalıştığımız bir benliğimiz, arkadaşlarımıza göstermeye çalıştığımız bir benliğimiz, bakkala gösterdiğimiz bir (müşteri) benliğimiz, öğrencilerimize gösterdiğimiz (öğretmen) benliğimiz, hatta hayvanlara gösterdiğimiz bir (yemek getiren kişi) benliğimiz vardır. Sergilemeye çalıştığımız benlik insanı temaslarımızda davranışlarımızı şekillendiren mekanizmalardır. James’in gösterdiği görüşler doğrultusunda sosyal ilişkimize ışık tutulmuştur (Bacanlı,2004).

Thorndike zekâ alanında yapmış olduğu çalışmalar sonunda sosyal zeka kavramını ortaya koymuştur. Ona göre üç tür zekâ vardır. Bunlar; soyut, mekanik ve sosyal zekâdır. sosyal zekâyı şu şekilde ifade etmektedir, insanları anlama ve idare etme-insan ilişkilerinde bilgece davranma yeteneğidir. Bu tanımda iki öge bulunmaktadır: (1) Başkalarını anlama ve (2) Başkalarıyla ilişkilerinde bilgece davranma. Sosyal zekâ genel olarak sosyal olayları, davranışları çözümleme ve sözlü anlatım yetenekleri olarak tanımlanmaktadır.

Sosyal becerilerin sosyal davranışlarda sergilendiğini ifade eden araştırmacılara göre de sosyal beceriler, kişilerin sosyal ortamda bulunarak elde ettikleri olumlu sosyal sonuçların sonunda elde ettikleri öğrenilmiş davranışlardır. Birden çok davranışın oluşturduğu sosyal davranışlar sosyal beceri olarak

tanımlanabilmektedir. Sosyal becerilerin alt bileşenleri olarak sosyal davranışların bireysel, ayrılabilen, gözlenebilen olmak gibi çeşitli özellikleri mevcuttur. (Rutherford, Mathur, Sarup, Quinn ve Mary, 1998).

İnsan, biyo - kültürel ve sosyal bir varlıktır. Kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, hem toplumun, hem kültürün, hem de bireyin yapısını etkiler. Bireyin tüm yaşamı çevresine uyum sağlama çabası içinde geçer. Bu uyum çabası doğumdan başlayarak bir gelişim göstermektedir (Yavuzer,1998). Gelişim çabasının ilk ve en önemli sınavdan geçtiği kurum, okul öncesi eğitimidir. Aileden, anne ve babadan ilk defa ayrılan çocuk, sosyalleşme kavramıyla ciddi anlamda yüzleşmektedir. Rahat bir yaşam alanından ayrılan çocuk, kurallar silsilesinin olduğu, paylaşmak ve sıra (sıra ile oyun oynamak, lavabo sırası vb.) kavramlarının olduğu bir ortama uyum sağlamak durumundadır. Bu uyum çocuğun okul öncesi eğitiminde ki başarıyı da doğrudan etkileyecek düzeydedir.

Okul öncesi dönemde çocuğunda kazanması gereken bazı sosyal davranışlar vardır, bu sosyal davranışlar şöyle sıralanabilir (Yaşar, 2008).

- Kurallara uyma
- İş birliği yapma
- Alınan kararlara katılma
- Paylaşma
- Sorumluluk üstlenmedir

Tür (2004)'e göre çocukların akranları ile aynı ortamda olması karşılıklı olarak haklarına saygı göstermesini, paylaşmasını gibi durumları öğrenmesinde etkilidir. Çocukların yemeği beraber yemeleri, yemek zamanında birbirlerine yardımcı olmaları, var olan oyuncakları paylaşarak oynamaları, birbirlerinin sırasını beklemeleri gibi alışkanlıkları edinerek yaşamının sonraki yıllarında karşılaşacakları ikili ilişkiler konularında sağlam bir zemin hazırlamış olurlar.

Çetin vd. (2002)'e göre sosyal becerinin belli başlı özelliklerini şu şekilde sınıflandırılmıştır:

- Öğrenme (gözleme, taklit etme, geri bildirim ve canlandırma) yoluyla kazanılır,
- Sözel ve sözel olmayan belirli davranışlardan oluşur,
- Model alınan davranışları, etkin ve uygun tepkileri içerir,
- Sosyal çevreden gelen olumlu tepkilerle, var olan becerilerin pekişmesine olanak tanır,
- Durumun ve ortamın özelliklerinden etkilenir,
- Sosyal becerideki yetersizlikler belirlenebilir ve uygun eğitim programları hazırlanabilir.

Gelişim psikolojisi için kritik bir evre olan okul öncesi dönem de gelişim tüm boyutlarıyla çok hızlı bir gelişim seyrederek. Öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocuğun gelişimini gözlerken gelişim görevlerinin neler olduğunu bilmeleri gerekmektedir. Çalışmamıza konu olan okul öncesi dönemde (3 – 6 yaş) sosyal – duygusal gelişim görevleri aşağıda belirtilen şekildedir.

Yavuzer (2001)'e göre 3 yaşından sonra çocuk oyun çağındadır. Yaşam alanında hâkimiyet kurma içerisinde olup, bu alanın genişlemesini ister. Kendisinden ayrı, onunla bağı olmayan yaşamın var olduğunu anlar ve kendisinin de o dünya içinde bir birey olduğunu kabul etmiştir. Yine bu yaş döneminde çocuğun konuşmaya çalışması ve bunu başarması büyükleri ile ilişkilerinde ilerle kazanmasını sağlar. 2 yaşında ki olumsuzluk ve dengesizlikler azalarak yerini daha dengeli bir döneme bırakır. Arkadaşları ile oynamaya, oynarken iletişime geçmeye ve grup içerisinde oynamak istediği kişileri belirlemeye çalışır.

Üç yaşın sosyal becerileri ise şu şekilde sıralanabilir (Yavuzer, 2001, s: 191–193):

- Genelde daha yumuşak ve sevecen bir tutum içindedir. Çevresindekilere sevgiyle ve güvenle yaklaşır,
- Evdeki işler ve diğer işlerde ki etkinliklerde büyüklere yardım etmekten mutlu olur.
- Çevresinde dağınıklıktan hoşlanmaz ve düzenli olmaya çalışır,
- Kendi başına ya da kardeşiyle birlikte tahta küp, kutu, bebek gibi nesnelere oyun oynamaktan zevk alır,

Çocuk 4 yaşına geldiğinde istediklerinin olmamasının olgunlukla anlamaya ve öğrenmeye başlar. Kendisinden başka kişilerinde kurallarının mevcut olduğunu ve başkalarının da kuralları olduğunu ve onlarında istek ve hakları olduğunu görür, beklemeyi öğrenir. Bu dönemde çocuklar gerek sınıfından gerekse ebeveynlerinin çocuklarından oyun oynamasını istediği kişileri belirlemeye başlar. Bu yaşlardan önce seçmiş olduğu arkadaşları hem kız hem erkek olabilir. Ancak zamanla oyun arkadaşlarını hemcinsinden belirlemeye çalışır. 4 yaşında çocuklar değişken bir görüntü sunarlar. Genellikle yarım bırakılan bir şeye duyarsızdır (Yavuzer, 2001, s: 201–202).

Dört yaşın sosyal becerileri şu şekilde sıralanabilir:

- Genelde ebeveynleri ile bağı azalar ve kuralları kabul etmesi zorlaşır; dediğinin olmasını ister.
- İstedikleri yerine gelmediği takdirde uygun olmayan, çevresinden ve ailesinden öğrendiği kötü bir üslupla konuşabilir ve oyundaki arkadaşları ile iletişim bozukluğu yaşayabilir.
- Paylaşımların olduğu zamanlarda ve oyunların oynandığı zamanlarda sırasını bildiği ve ona göre davranma süreci oluşmuştur.

Beş yaş yaşamda en önemli yaş olarak çocukluk döneminde kritik bir yaş olarak karşımıza çıkar. Bu yaş aileler ve çocuklar bakımından değerli bir yaştır. Beş yaş çocuğu etrafına karşı duyarlılığı artmıştır, cümlelerinin düzenli hale gelmesi ile etkileşimleri nitelikli hale gelmiştir. Belirgin bir şekilde

toplumsallaşmış bir birey görünümündedir. İşlerini kendi halletme yolundadır. Özgüveni yükselmeye başlar, öğretmen ve arkadaşları ile daha çok uyum içerisindedir, ondan başka diğerlerinin de olduğunu fark eder. İşlerini sonlandırma adına daha çok sorumluluk alır.

Beş yaşın sosyal becerileri ise şu şekilde sıralanabilir (Yavuzer, 2001, s.219):

- Arkadaş olacağı çocukların belirlenmesini kendisi yapar.
- Arkadaşlarıyla birçok zaman uyum içinde çalışır; kendi akran grubu içinde olmayı sever.
- Ahlak gelişimi çerçevesinde oynadığı oyunlarda kuralların uyulması ve dürüstlük konusunu kavrar.
- Oynadığı oyunlar daha kaliteli bir hal alır.
- Grup oyunlarını tercih eder. 2–3 arkadaşıyla birlikte oynar. Küçükleri korur. Ev dışında daha mutludur.
- Çevresinde ki kişilerin duygularını anlamaya ve onlarla konuşmaya çalışır.

Beş yaşın özelliği olan sakinlik ve uyumluluk halinin sonunda altı yaşına doğru durum tersine döner ve uyumsuzluk hali ile hareketli bir görünüm içerisindedir. Bu yaşta dikkat çeken özellik çocuğun karar veremeyen halidir. Altı yaşta arkadaşlarının sayısının artan çocuk için arkadaşlarının önemi artmaya başlar. Duygularında çok açıktır, sosyal çevrenin kurallarını anlamaya başlar. Ailesi ile olan ilişkileri azalmaya başlar, fakat ailesine bağlılığı devam eder. Kendi başına oynamak yerine arkadaşları ile kuracağı oyunları tercih eder. Kurallı oyunlarda kural koymaktan hoşlanır. Girişimci özellikleri ön plandadır. Meraklı bakışlarla etrafta olup bitenleri anlamaya çalışırlar. Oyunlarda yeniliklerden hoşlanırlar. Farklı karakterdeki oyunları sever, oyun içerisinde sorumluluk alırlar.

Sosyal becerilerdeki gelişim görevlerinin tamamlanması ve başarıyla yerine getirilmesi diğer gelişim alanlarını da olumlu etkileyerek, o alanlarında başarıyla yerine getirilmesini sağlar fikri araştırmacıların ortak kanaatleridir. Şöyle ki, Katz

ve McClellan (1991)'e göre; çocuk dil, kurallar ve akranlarının alışkanlıkları ile ilgili temel bilgilere sahip ise akran aktivitelerine rahatlıkla ve daha çok katılır. Bu sayede oyun esnasında ortaya çıkan problemleri çözer, işbirliği, kendini ifade etme, kıyaslama yapma, benzerlik ve farklılıkları inceleme gibi sosyal yeteneğe sahip çocuğun birçok yeteneği gelişir.

Hayatının çocukluk döneminde olan birey, kişiliğinin oluşumu için kendisiyle ve etrafındakilerle bir çatışma sürecinde olabileceği görülebilir. (Çakmaklı, 2007). Anne – babalar bu dönemde çocuğunu anlamaya çalışmalı ve onun gelişimi için çevre şartlarını çocuk için yeniden yapılandırmalıdır. Çocuğu anlamamanın en iyi şekli gelişimi sırasında kazanacağı özellikler hakkında bilgi edinerek olabilmektedir. Çocuklar büyüdükçe yaşlarına göre gelişimde farklı farklı özellikler göstermekle beraber, farklı sosyal gelişim özellikleri de gösterirler. (Avcı, 2004).

Gresham ve Elliott (1990)' a göre bu dönemdeki sosyal beceriler 4 e ayrılır. Bu dört beceri şöyledir:

- İşbirliği
- Sorumluluk
- Kendini Kontrol
- Atılganlık olarak ifade edilmektedir.

İşbirliği: Başkalarına yardım etme, paylaşma, kural ve yönergelere uyma gibi davranışları içermektedir.

Sorumluluk: Yetişkinlere ilişkin iletişim becerilerine sahip olma, eşyalarına ve işine sahip çıkma vb. tutum ve davranışları içermektedir.

Kendini Kontrol: Çatışma durumlarında (örneğin; rahatsız edici davranışlara uygun tepki verme) ve çatışma olmayan durumlarda (örneğin; sıraya girme, iltifat

edebilme gibi becerileri gerektiren durumlarda) sergilenen davranışları kapsamaktadır.

Atılganlık: Başkalarına bilgi sorma, kendini tanıtmaya gibi ilişkileri başlatıcı davranışları ve başkalarının davranışlarına tepki vermeyi içermektedir.

McClellan ve Katz (1993)' de okul öncesi ve ilkokulun ilk yılları için sosyal özellikler listesi hazırlamış olup çocuğa ait sosyal beceri özellikleri şu şekilde belirtilmektedir. Çocuk genellikle;

1. çevresindekilere yaklaşımı olumlu bir tutum içerisindedir,
2. İstediklerini ve kararlarını açık bir şekilde söyler; bu durumlardan oluşabilecek sonuçlara katlanır,
3. Kendi doğrularını ve ihtiyaçlarını uygun şekilde ortaya koyar,
4. Zorbalıklara karşı geri çekilme davranışı göstermez,
5. Engelleme ve öfkesini etkili bir şekilde başkalarına veya etrafındaki eşyalara zarar vermeden ortaya koyar,
6. Grupsal oynanan oyun veya grup çalışması varsa kolaylıkla katılım gösterir,
7. Konuyla ilgili devam eden tartışmaya katılır; devam eden etkinliklere uygun katılımlarda bulunur
8. Sıra kavramına uygun hareket eder,
9. Başkalarına ilgi gösterir; başkalarıyla uygun bir şekilde bilgi alışverişinde bulunur ve gerektiğinde bilgi ister,
10. Başkalarıyla uygun bir şekilde tartışır ve uzlaşır,
11. Uygunsuz bir şekilde dikkat çekmez,
12. Kendisine benzemeyen akran ve yetişkinleri kabul eder ve birlikte olmaktan hoşlanır,
13. Sözsüz iletişimde başarılıdır.

Tekrar mekanizmalarının oluşmasıyla sosyal yaşamda elde edilen tekrarlar sayesinde sosyal becerilerin kazanılması ve kalıcılığı elde edilmiş olur. Zamanla

sosyal beceriler çevre, aile, okul etkileşimleri ile kalıcılık sağlanmaktadır (McClelland ve Morrison, 2003).

Akman ve arkadaşları ise (2003) sosyal beceriyi toplumun sosyal kurallar ve normlarına karşı verilen uygun tepkiler bütünü olduğunu dile getirmiştir. Problem çözme becerisine, paylaşımcı, kendine güvenen çocuklar, akranları tarafından kabul görmektedir. Ladd'e (1990) göre; çocuğun yaşayabileceği en zor sosyal deneyim ve en zor duygusal anlar ve aynı zamanda onları en çok etkileyen durum, akranlar tarafından kabul edilmeme durumudur. Kişilerin yaşamının ilerleyen yıllarda ki sosyal yaşantısı küçüklükte edindiği sosyal becerilerden oluşur. Sosyal becerilerinde problem yaşayan kişi ve kişiler, toplumdaki bireylerle etkileşimlerinde problemler yaşarlar. Tartışma becerisi ve konuşma becerilerinde ki yaşadığı problemlerden dolayı kurmuş olduğu iletişim süreç içerisinde sürtüşme ve çatışmaya dönüşebilir. Sosyal becerilerden olan yardımlaşma, işbirliği, başkaları ile iyi ilişkiler kurma gibi becerilerde problem olduğu için insanlarla uyumluluk problemi yaşayabilirler. Mutsuz ve başarısız bir yaşam sürer (Çağdaş ve Seçer, 2002). İnsan yaşamının ilk yıllarından itibaren kazanılması gereken en önemli becerilerden biri sosyal gelişim alanıdır. Çünkü sosyal becerileri kuvvetli olanlar insan ilişkilerini iyi yönetir, akademik alanda başarılıdır, problem çözme ve hoşgörülü olabilmekte kısaca yaşamın hemen her alanında başarılı olma düzeyi sosyal gelişimi nispeten az olanlara göre daha yüksektir denilebilmektedir.

2.2.1. Sosyal becerileri etkileyen faktörler

Alan yazın incelemesi yapıldığında bireylerde sosyal becerilerin gelişmesini etkileyen çeşitli etkenlerin olduğu görülmüştür. Söz konusu etkenler şu şekilde sıralanabilir.

2.2.1.1. Cinsiyete Göre Sosyal Beceriler: Yapılan araştırmalarda kızların sosyal becerilerde aldıkları puanların erkeklerin aldıkları puanlardan yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Atılğan 2001; Gresham, Macmillan ve Bocian 1996;

Jamyang - Tshering 2004; Koçak ve Tepeli 2004). Kızlar sosyal gelişimde daha çok olumlu davranışlar sergilerken, erkek çocukların daha saldırgan oldukları tespit edilmiştir. Wentzel ve Erdley (1993) kızların sosyal davranışlarında ki olumluluğun diğer kişilere saygı duymayla bağlantılı olabileceğini belirtmişlerdir. Erkek çocukların seyrettikleri filmlerde erkek karakterlere özendikleri, kızların ise hem erkek hem kadın saldırgan karakterle özdeşim kurdukları görülmüştür. Bu yüzden, kızların saldırgan görüntülerden daha çok etkilendikleri kaydedilmiştir (Huesman, Moise-Titus, Podolski ve Eron akt. Kapıkıran, vd. 2006).

2.2.1.2. Yaşa Göre Sosyal Beceriler: Yapılan araştırmalar incelendiğinde ve gelişimin de kuralı olduğu üzere yaş arttıkça sosyal becerilerde de artma gözlemlenmektedir. (Akman ve Gülay 2004; Kapıkıran, İvrendi ve Adak 2006; Koçak ve Tepeli 2004; Tüy 1999).

2.2.1.3. Çocuğun engelli (ya da süreğen bir hastalığının) Olup Olmamasına Göre Sosyal Beceriler: Yapılan araştırmalar incelendiğinde ilkokulun ilk yıllarında olan kaynaştırma öğrencilerinin akranlarına göre sosyal beceri yeterliliklerinin daha düşük olduğu, engeli bulunan çocuklarında engeli olmayanlara göre hem öğretmen değerlendirmelerinde hem de veli değerlendirmesinde görülmektedir (Sucuoğlu ve Özokçu 2005; Cessna 2000).

2.2.1.4. Ailenin Tutum ve Davranışlarına Göre Sosyal Beceriler: Araştırmacıların ortak kanaatine göre çocuklar sosyal becerilerini ilk olarak aileden model alma yoluyla öğrenmektedirler, temel ailede oluşmaktadır. Anne, babalar ve çocuğun eğitiminden sorumlu olan kişiler sosyal becerilerin aktarılması konusunda bilgili, ilgili ve istekli olmalıdırlar. Çocukların sosyal becerilerini uygulaması ve bu becerilerini arttırmasını yönünde aileler çocuklarına destek olmakla beraber, özgüvenlerini arttırmalıdırlar (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005; Cessna, 2000; Utay, 2005) ailelere aşağıda ki bakış açısını sunmaktadır:

- Çocukla nicelikten çok nitelikli zaman geçirmek,
- Saygının geri dönüşümünün olduğunu düşünerek çocuklara her ortamda saygılı davranmak,
- Başkalarını nasıl gözlemleyeceğine ilişkin sosyal becerileri öğretmek,
- Nasıl soru soracağı ve nasıl dinleyeceğini öğretmek,
- Zorlandığı sosyal durumlarda rol oynama tekniğini kullanmak,
- Fikirlerini ifade etmek için konuşmalara nasıl katılacağını öğretmek çocuğun bu konudaki çabalarını övmek,
- Karşılıklı konuşmalarda hem kendisinin hem de karşısındakinin konuşma hakkını koruma becerisini geliştirmek,
- Becerilerini ortaya çıkarma konusunda yol gösterici ve cesaretlendirici olmak.

2.2.1.5. Akranlar ve Okul Durumuna Göre Sosyal Beceriler: Avcıoğlu (2003)'na göre çocuklar ve hatta yetişkinler için dahi yaşlıları tarafından kabul görmek çok önemlidir. Arkadaşlık ilişkileri yeterli düzeyde olmayan çocuklar yetişkinlik dönemlerinde de akranlarıyla iletişim kurmak ve sürdürmek konusunda problem yaşayabilmektedirler. Çocukların akranlarıyla etkileşiminin artırılabilmesi için sosyal becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun için de, kişiler arası ilişkilerde gerekli olan sosyal becerilerin, olabildiği kadar erken öğretilmesi önerilmektedir.

Okul eğitim kurumları bu dönemdeki çocuklara çeşitli olanaklar sunmaktadır, işbirliği yapma, kendini gruba ait hissetme, beraber plan yapma ve uygulama alışkanlıklar barındırır. Çok farklı faaliyetlerde çocuklar kendi sosyal becerilerini

arkadaşlarından gördükleri davranışları kopyalayarak kazanırlar. Bu süreçte çocuklar akranlarıyla daha karmaşık yapıda etkileşimde bulunabilirler. Gündüz bakım evleri, anaokulları ve anasınıfları oyun oynama fırsatları ile donatılmıştır, öğrencilerin yaşlıları ile daha çok grupsal faaliyetlere dâhil olmalarına ve birbirlerine sıcak temasta bulunmalarına yardımcı olur (Çetin ve Diğerleri, 2003).

Hayatın ilk dönemindeki öğrenme deneyimleri, çocuğun çevresine ve sosyal çevresine karşı tutumlarının biçimini ve nasıl bir iletişim kuracağını etkiler. Kazanılan deneyimler için çocuk, fırsatlara, motivasyona, öğretmen ve çevresindeki kişilerin rehberliğine bağlıdır. Bütün bu etkenler, onun sosyalleşmeyi öğrenmesini, grup içindeki yerini ve sosyal gelişimin etkiler (MEB, 2006; Başaran, 2000; Yavuzer, 1999).

2.3. Baba Katılımı

1989 yılında Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi benimsenmiştir. Bu sözleşmenin 2. Kısım 18. Maddesi gereği “çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana – babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için her türlü çaba gösterilir, çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana–babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilelere düşer ve bu kişiler her şeyden önce çocuğun yüksek yararını göz önünde tutarak hareket ederler”(Madde 2. - 3.) şeklinde ifade yer almaktadır. Bu ifadeden yola çıkarak çocuk eğitiminde anne ve babanın alacağı ortak sorumluluklar bulunmaktadır. Çocuk eğitimi sadece anneye bırakılmamalı baba da çocuğun doğumundan, hatta öncesinden itibaren çocuğun yetiştirilmesi anlamında sorumluluklarını yerine getirecek eylemler içerisinde bulunmalıdır.

Saygılı (2008)' ya göre çocuk eğitiminde anne ve babalara düşen görevlerin yarı yarıya olduğunu vurgulayarak bu görevin çok önemli ve ağır bir görev olduğunu belirtmektedir. Genellikle ailelerde babalar aldıkları görev itibariyle aile bireylerini disipline edici, onların geleceklerini planlayıp, dış çevre ilişkili kişidir. Anne ise, aile bireylerinin bir bütün olarak kalmasını sağlayan, aile içindeki

ilişkiler yumağını organize eden, ayrıca çocuklarına rol model olabilen kişilerdir. Babalar daha çok çocuğun eğitimi, ahlâkî, kişisel değerleri, fiziksel güvenliği ile anneler ise çocukların duygusal uyumları, mutlulukları ve endişeden kurtulmalarıyla ilgilenirler şeklinde olmakla beraber, değişen toplum yapısı, artan boşanma durumlarıyla anne ve babaların aldıkları görevlerde son yıllarda değişime uğramaktadır. Böylelikle iyi anne baba kavramlarında değişiklikler söz konusu olabilmektedir.

Baba katılımını teriminin ilk defa Lamb ve arkadaşları tarafından ifade edildiği belirtilmiş olmakla beraber şu şekilde tanımlanmaktadır: *Etkileşim*, babanın çocukları ile bire bir, yani doğrudan etkileşimde bulunması (bir konuyu tartışmak), *ulaşılabilirlik*, babanın bire bir ya da doğrudan değil, ama ihtiyaç duyulduğunda çocukları için ulaşılabilir durumda olması (çocuklar kendi odasında, anne baba ise mutfakta) ve *sorumluluk ise* babanın çocuğunun refahı, mutluluğu ve bakımı ile ilgili sorumlulukları üstlenmesidir (ev ödevinin yapıldığından emin olmak).

Tarihsel açıdan bakıldığında, 1970’li yılların sonlarına doğru baba, anne ve çocuk arasındaki etkileşimlerin araştırılmaya başlandığı görülmektedir. Bir yandan babaların çocuklarıyla ve eşleriyle ne tür aktiviteler sergilediklerine, baba katılım şekilleri ve katılım boyutları arasındaki ilişkilere odaklanılırken, diğer yandan çocuk özellikleri ve uyum konusundaki farklılıklara yer verildiği söylenebilir (Day ve Lamb, 2004).

Baba – çocuk arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin ne gibi sonuçlar doğurduğunu araştıran sistematik araştırma sayısı azdır. Araştırmaların az olmasının nedeni olarak, annelerin çocuğun gelişimini belirleme noktasında babalardan çok annelerin önemli olduğu tezidir. Sigmund Freud ve John Bowlby “Geleneksel ücra baba kavramı” konusunda öne çıkan iki önemli teorisyendir (Parke, 1981). Çocuğun ilerideki kişiliğini ve sosyal ilişkilerini önemli ölçüde belirleyen etmenin anne ile bebek arasındaki ilişkiye bağlıdır inancı yine Freud’a aittir. Babalar ise çocukluğun ilerleyen dönemlerinde öneminin arttığını savunurdu. Bowlby ise bağlanma üzerinde durmuştur. Bebeğin bağlanmasındaki ilk ve en önemli unsurun

anne olduğunu öne sürmüştür (Parke, 1981). Baba ise bu süreçte annenin destekçisi konumunda olarak ikincil bir önem atfedilmiştir. Ancak (Evans, 1997) Babanın çocuğuyla ilgilenmesi neticesinde, çocuğun gelişimi ve anne pozitif etkilenir; özellikle de ev dışında çalışan annelerin yaşadığı stresi azaltabilir.

Baba katılımını anlamak ve daha detaylı incelemek için baba katılımını etkileyen değişkenleri irdelemek daha yerinde olacaktır. Baba katılımını yordayan çeşitli etkenler mevcuttur. Bunlar babayla ilgili, anneye ilgili ve çocukla ilgili niteliklerdir. Bu yordayıcılar, babanın kendisinin yetiştirilme geçmişi (ebeveynleriyle ilişkileri), kültürel geçmişi(ırk, etnik köken), biyolojik geçmişi (psikopatoloji, depresyon, sağlık), babanın özellikleri (çalışma durumu, yaşı, eğitimi, ebeveynlik stili, tutumları, motivasyonu, kişiliği), annenin özellikleri (çalışma durumu, yaşı, eğitimi, sağlığı, ruhsal sağlığı), bağlamsal faktörler (anne-baba ilişkisi, ekonomik durum) ve çocuk özellikleridir (yaşı, cinsiyet, mizaç) (Cabrera ve ark. akt. Sımsıkı, 2011).

Söz konusu değişkenlerin yanı sıra baba katılımını çeşitli modellerle açıklayan kuramlarda literatürde yerini almıştır. Burada baba katılımını etkileyen hususları belirlemeye çalışan üç model sunulacaktır. Bunlar; değişik araştırmacılar tarafından merkez ögesi olarak kullanılan (McBride, Schoppe ve Rane, 2002) Belsky'nin Süreç Modeli (1984), Lamb'in Baba Katılımı Boyutları Modeli (Lamb, Plack, Charnov ve Levine, 1987) ve İnteraktif Model (Grossman, Pollack ve Golding, 1988)'dir.

2.3.1 Baba Katılımının Boyutları - Lamb' in Modeli

Lamb ve ark. (1987) üç boyutlu baba katılımı modelini geliştirmişlerdir. Üç boyutlu model, babaların kendi çocuklarının hayatlarında alabilecekleri çeşitli katılım şekillerini kapsamaktadır.

Lamb ve ark. (1987) belirlemiş olduğu bu baba katılım boyutlarının, aynı zamanda, baba katılımı ile ilgili yapılmış çok sayıda araştırmaya rehberlik ettiği,

bu araştırmalarda etkili bir rol oynadığı ve babaların rollerini inceleyen araştırmacılar için hâla önemli ve temel bir kaynak olduğu söylenebilir (McBride, 2005). Lamb ve ark. (1987)'a göre baba katılımı üç önemli unsurdan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi olan *etkileşim* çocukla birebir geçirilen zamanı, çocukla paylaşılan etkinlikleri (çocuğa bakım üstlenmek, banyo yaptırmak gibi); ikincisi olan *ulaşılabilir olma*, babanın çocukla birebir iletişiminden ziyade çocukla iletişime geçmesi için fiziksel ve psikolojik açıdan ulaşılabilir olmasını ve sonuncusu olan *sorumluluk* ise, babanın, çocuğunun bakımından ve iyi olmasından sorumlu olmasını, yani belli görevlerde yer almasını (veli toplantılarına katılması, okul sonrası etkinliklerin düzenlenmesinde yardımcı olması, doktora götürmesi) içermektedir (Cabrera vd akt. Duran, 2010).

Etkileşim; baba katılımının bu boyutu, çocukların, beslenme, banyo yaptıрма, uykuya yatırma gibi fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan faaliyetlerden daha ziyade çocukla beraber yapılan oyun faaliyetlerini kapsamaktadır. McBride ve Milles (1993), Bird ve Bird (1984) ve Renk ve ark. (2003) kendi çalışmalarında, fiziksel ihtiyaçları karşılayan faaliyetlerde annelerin hâla daha çok yer aldıklarını ifade etmektedirler.

Ayrıca, annelerin ve babaların çocuklarla oynadıkları oyunların şeklinin de değiştii değişik araştırmalar tarafından ortaya çıkarılmıştır. Babaların oyunları, daha çok zihinsel olmayan, sosyo-fiziksel oyunlar iken annelerin oyunları ise sözel ve oyuncak gerektiren oyunlardır (Clarke –Stewart, 1978).

Ulaşılabilirlik konusunda önemli olan, çocukların hafta sonu ve hafta içi evde olduklarında babaların da evde olması ve çocukların akademik performanslarını ilerletmek amacıyla fiziksel ve psikolojik olarak ulaşılabilir olmalarıdır. Lamb modelinin üçüncü boyutu olan sorumluluk, çocukların etkinliklerinin planlamasını, zamanlamasını ve düzenlemesini kapsar. Bu modelin en önemli boyutudur. Ancak daha önce de belirtildiği üzere daha çok anneler tarafından üstlenilmektedir.

Lamb (1996)'a göre babaların katılımını etkileyecek bazı değişik faktörler söz konusudur. Bunlar; motivasyon, yetenek ve kendine güven, destek ve kuramsal uygulamadır.

2.3.1.1 Baba Katılımının Boyutları - Lamb'in Modeline Göre Motivasyon

Yukarıda da belirtildiği gibi babaların katılımını etkileyen faktörlerden biri olan motivasyon; kişisel gelişim öyküsünü, kişilik özelliklerini ve inançları kapsamaktadır. Kişisel gelişim öyküsünde çeşitli değişkenler yer almaktadır. Babalar açısından öncelikle kendi babalarının katılımı önemlidir. Babalar, babalıkla ilgili davranışlarını kendi babalarının davranışlarına bakarak şekillendirmektedirler. Bu konu ile ilgili iki tane birbirine karşıt hipotez sunulmaktadır. *Model* (değişik araştırmacılar tarafından desteklenmektedir: Hass, 1988; Sagi, 1982; Manion, 1977) olarak adlandırılan birinci hipotezde, babalar kendi babalarını örnek alarak katılımında bulunmakta iken; *telafi* (Eiduson ve Alexander, 1978; DeFrain, 1979) olarak adlandırılan diğer hipotezde ise, babaların, kendi babalarının eksik olan katılımını telafi etmeye çalıştıkları ileri sürülmektedir.

Kişisel gelişim öyküsünde önemli başka bir etmen de babaların baba olma yaşıdır. Babaların katılımları; erken (23 yaş ve daha genç), zamanında (24-29 yaş arası) ve geç (30 yaş ve üstü) baba olmalarına bağlı olarak değişebilmektedir. (Coney, 1993; akt. Pleck), kendi çalışmasında baba katılımı (katımlı-katımsız) ile babaların babalık rolünün etkisel değerlendirmesini (olumlu-olumsuz), babaların baba olma yaşı ile karşılaştırmıştır. Erken baba olunması tipik şekil katımsız babalık/olumlu etkiyi; zamanında baba olunması katımsız/olumsuz etkiyi ve geç baba olunması ise evlilikten sağlanan tatmine ve çalışma saatlerine bağlı olarak değişen katımlı/olumlu ve katımlı/olumsuz etkiyi ortaya çıkarmaktadır.

Kişisel gelişim öyküsüne bağlı bir diğer etmen de erken ve sonradan olan sosyalleşmedir. Erken sosyalleşme, çocukluğunda küçük kardeşin bakımını

üstlenme ya da sadece küçük kardeşe sahip olma, yetişkinlikte ise bakıcı olarak çalışma gibi faktörlerle tanımlanmaktadır. Yani bir açıdan çocuk bakımında deneyimli olma olarak da nitelendirilebilir. Sonradan sosyalleşme ise hamilelik dönemi öncesi ya da esnasında çocuk bakımı ile ilgili kitapları okuma (Russell, 1983) doğuma katılma, doğumdan sonra izine ayrılma gibi faktörleri içermektedir (Pleck, 1996).

Kişisel gelişim öyküsüne bağlı olarak bir de toplumsal cinsiyet rol oryantasyonundan bahsedilebilir. Yapılan araştırmalarda (Lamb, Pleck, Charnov ve Levine, 1987; Lamb, Pleck ve Levin, 1985), katılımı daha fazla olan babaların androjen veya kadınsı özelliklere daha fazla sahip oldukları görülmüştür. Yani esnek bir toplumsal cinsiyet eğilimi söz konusudur.

Motivasyonu etkileyen diğer bir etmen de kişilik özellikleridir. Olumlu baba katılımı en çok kendine güven, düşük depresyon, hamilelik esnasında uyum sağlama ile bağlantılıdır (Pleck, 1996).

Son olarak da motivasyonun önemli bir parçası olan inançlar söz konusudur. Değişik araştırmalarda (Blair, Wenk ve Hardesty, 1994; Bailey, 1991; Levant, Slattery ve Loiselle, 1987) toplumsal cinsiyet ve kadınlarla ilgili daha eşitlikçi inançlara sahip olan erkeklerin baba katılımının daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

2.3.1.2 Baba Katılımının Boyutları - Lamb'ın Modeline Göre Yetenek ve Kendine Güven

Babaların çocuklarla ilgilenmekte kendilerini ne kadar yetenekli olarak değerlendirdikleri ile ilgilidir. Hass'in (1988) yürüttüğü çalışmada erkeklerin çocuklarla yakınlık sağlama becerisinin katılım için önemli olduğu gözlenmiştir. Aynı zamanda katılım için babaların, erkeklerin çocuklarla ilgilenmek için yeterli bir kapasiteye sahip oldukları ile ilgili olumlu inançlar beslemeleri önemli bulunmuştur. Baruch ve Barnett (1986) tarafından yapılan araştırmada, yüksek

düzeyde katılım gösteren babaların kendilerini babalık konusunda daha yetenekli olarak ifade ettikleri tespit edilmiştir.

2.3.1.3. Baba Katılımının Boyutları - Lamb'in Modeline Göre Destek

Burada söz konusu olan husus, eşlerin rolleri ve evlilik ilişkisinin baba katılımını hangi ölçüde etkilediğidir. Yapılan araştırmalarda (Brayfield, 1995; Crouter Perry-Jenkins, Huston ve Mc Hale, 1987; Radin ve Harold-Goldsmith, 1989) annelerin çalıştığı aileler ile sadece babaların çalıştığı aileler kıyaslandığında, annelerin çalıştığı ailelerde baba katılımının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çeşitli araştırmacılar tarafından evliliklerde çiftler arasında yaşanan ilişkinin baba katılımı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu vurgulanmıştır. Crouter ve ark. (1987) tarafından yapılan araştırmada uyumlu evliliklerin baba katılımını artırdığı gözlenmiştir. Aynı zamanda eşler tarafından çocuk baba ilişkisini desteklemek amacıyla cesaretlendirilen babaların katılımında da artış görülmektedir (Levy-Shiff ve Israqueshvilli,1988). Bununla birlikte annelerin baba rolü ile ilgili görüşlerinin de baba katılımının önemli belirleyicilerden biri olduğu belirlenmiştir (McBride ve ark. 2005).

2.3.1.4 Baba Katılımının Boyutları - Lamb'in Modeline Göre Babaların Çalışma Hayatı

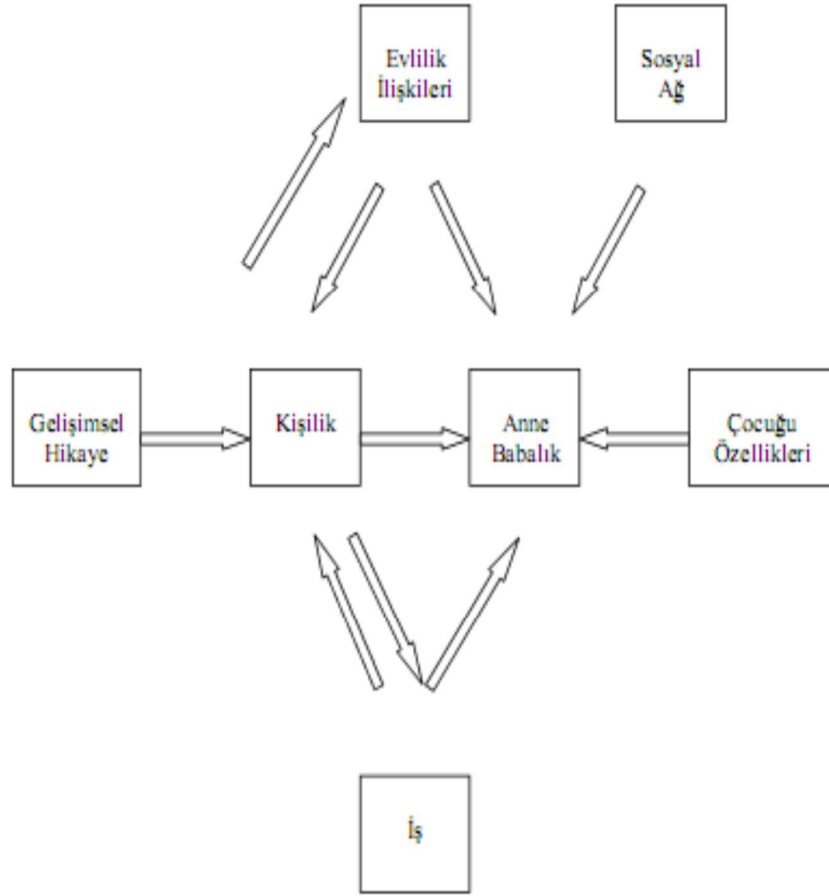
Baba katılımı ile ilgili yapılan araştırmalarda önemli ölçüde dikkat çeken hususlardan birisi de babaların çalışma (iş) yerinin özellikleridir. Çalışma (iş) yeri ile ilgili etmenler arasında babaların çalışma hayatı özellikleri, babaların iş - aile çatışma düzeyi vb. sayılabilir (Pleck, 1997). Çalışma hayatı özellikleri, aslında babanın çalışıp çalışmadığına bakılarak babaların hangi ölçüde katılım gösterdikleri ile ilgilidir. Çeşitli araştırmalarda (Harold-Goldsmith, Radin ve Eccles, 1988) babaların çalışmadığı zamanlarda baba katılımının arttığı görülmektedir. Babaların çalışma saatlerinin ise baba katılımını büyük ölçüde etkilemediği bulunmuştur (Pleck ve Staines, 1985).

Trost (1988) tarafından yapılan araştırmada babaların, iş-aile arasındaki dengeyi sağlamada zorlandıkları ifade edilmiş, çocuklarla yaşanılan zorluklar ve çift kariyer problemlerine vurgu yapılmıştır. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki baba katılımı çok boyutlu bir kavram olarak ele alınmış olmakla beraber baba katılımı çok farklı değişkenler tarafından etkilenmektedir.

Erkekler dünyaya çok iyi baba olarak gelmezler. Bununla beraber anneki gibi p destekleyici biyolojik faktörlerden olan prolaktin hormonu da mevcut değildir. İyi baba olmak babalık eğitimi alarak, çocuğunu çok severek, deneyim kazanarak, sabırla yaklaşma işidir (Yavuzer, 2005). Babanın çocuk eğitimindeki önemine karşın, ülkemizdeki şu anki sistem, babalara baba olduklarında herhangi bir eğitim olanağı sunmamaktadır ayrıca erkekler işlerinin yoğun tempoda devam etmesinden dolayı eğitim faaliyetlerine katılmakta güçlük çekmektedirler. Değişimlerin hızla gerçekleştiği günümüzde, babaların rollerinin farkına varıp hakkını vermeleri daha da güçleşmektedir. Bu nedenle, babalara yönelik bir eğitim programına ihtiyaç vardır (Koçak, 2004).

2.3.2. Belsky'nin Süreç Modeli

Anne baba çocuk ilişkisini etkileyen faktörlerden biride Belsky'nin Süreç Modelidir. Belsky'nin modeli aile fonksiyonlarının nasıl olduğunu anlamamıza olanak sağlamaktadır. Anne babalık becerileri anne-babaların değişmelerine, çocuklarıyla baş etme ve onları yönlendirme becerilerini geliştirme ve anne baba çocuk arasında pozitif güvenli bir iletişimin sürdürülmesini sağlamaya yardım etmektedir. Bu yaklaşımlar Belsky'nin modelinin kişisel psikolojik kaynaklar maddesinde yoğunlaşmaktadır (Smith, 2005).

Şekil-1 Belsk'nin Anne Babalığı Etkileyen Süreçler Modeli

Ebeveynler çocuk gelişiminin merkezinde rol oynarlar (Zigler vd. 2008). Çocukluk döneminde kişiliğin temelini atılmaktadır. Bu dönemlerde ebeveynlerin doğru rol model olmaları çok önemlidir. Çocuk en yakınındaki bu modellerle özdeşim kurarak kendi kişiliğini şekillendirmeye başlayacaktır (Uyanık ve Balat, 2007).

2.3.3. Okul Öncesi Eğitimde Baba Katılımının Katkıları

Baba katılımının yüksek olduğu çocuklarda hangi yaşta olursa olsun olumlu katkılar sağlayacağı ilgili çalışmalarla desteklenmektedir. Şöyle ki Gürşimşek, Kefi ve Girgin (2007) baba katılımının olduğu çocuklarla baba katılımı sağlanmayan çocukların karşılaştırmasında baba katılımı olan çocukların temel

zihinsel ve akademik beceriler ve dil becerileri ile psikososyal uyum ve bağımsız davranabilme becerileri açısından daha iyi geliştiklerini, daha olumlu baba - çocuk diyalogu kurduklarını ve davranışsal sorunların daha az ortaya çıktığına değinmektedir.

Yapılan araştırmalar baba katılımının, baba ile çocuk arasında ki duygusal ilişkinin yoğunlaştığını ifade etmektedir. Babaların çocukları ile birlikte geçirdikleri zamanın artmasına bağlı olarak ilişki içinde sergiledikleri rollerin çeşitlendiğini ve bunun baba - çocuk ilişkisine bir zenginlik kattığını belirtmektedir. Baba ile çocuk arasındaki ilişki anne ile çocuk arasında kurulan ilişkiden değişik olarak, günlük hayat içinde takınmış olduğu rol model farklılığı, çocuğun babadan farklı etkilemesine sebebiyet vermektedir. Başka bir ifadeyle anne ve babanın çocuk üzerinde eğitim adına yaptıkları st üste gelir çocuğu geliştirir ve destekler, bu sebeptendir ki hem annenin hem babanın eğitime katılmaları desteklenmelidir. Ancak aile katılım programları yapısal ve uygulamaları incelendiğinde; aile bir “partner” olarak görülmüştür. Babaların eğitim programlarına katılmaları motive edici şekilde planlanmadığı görülmektedir. (Gürşimşek, Kefi ve Girgin, 2007).

Okul ncesi eğitime babaların katılımının katkıları, çocukların akademik başarisına, tutum ve davranışlarına, eğitimcilere ve okula sağladığı katkıları olarak incelenebilir.

2.3.3.1. Baba Katılımının ocukların Akademik Başarisına Katkıları

Değişik tür ve kademedede çocuğu bulunan anne – babaların katılmaları çocukların akademik başarisına artı katkı sağladığını ifade eden Keith vd. (1998),bu durumu iki yıl süren boylamsal bir çalışmada incelemişlerdir. İncelenen konu ana-baba katılımının onuncu sınıf ğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkisi olmuştur. Öğrencilerin akademik başarılarını kültür derslerinde aldıkları notların ortalamasının alınması şeklinde hesaplamışlardır. Araştırmadan elde edilen sonuç; ana-baba katılımının öğrencilerin not ortalamalarıyla ölçülen

akademik başarıları üzerinde güçlü etkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Bir başka çalışmada Keith vd. (1993), sekizinci sınıf öğrencilerin okuma, matematik, fen ve sosyal çalışmalar derslerinin konu alanlarındaki başarıları ile ana-baba katılımı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. İncelenen dört derste de ana-baba katılımının öğrencilerin başarıları üzerinde güçlü etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışma sonunda araştırmacılar ana-baba katılımının; öğrenci başarısı üzerinde ana-babanın sosyo-ekonomik düzeyinden daha etkili olduğunu belirlemişlerdir. Bu bulgular neticesinde anne – baba katılımı sağlanan her tür sosyo ekonomik düzeydeki ailelerdeki öğrencilerin başarı durumları arasında farkların giderilmesini sağlayacak bir faktör olduğu dile getirilmiştir. (Kotaman, 2008).

Henderson ve Berla'nın (1981), toplam 85 farklı araştırmayı inceleyerek elde ettikleri verilere göre:

- Anne-babaların katılım alanları çeşitlendikçe çocukların okul başarısı artmaktadır.
- Anne-babaların eğitim yaşamlarına katılım gösteren çocuklar öğrenimlerini yanda bırakmayıp tamamlamakta, yüksek akademik skorlar elde etmekte, sınıf içinde etkinliklere daha çok katılmakta ve ev ödevlerini düzenli olarak yapmaktadırlar.
- Anne-baba katılımını işbirliğine dayandıran programlar düşük başarı düzeyindeki çocukların akademik anlamda gelişmesine olanak tanıyıp ortalama düzeyindeki çocukları yakalamalarını sağlamaktadır.
- Anne-babaları okul yaşantısına katılmayan, eğitimcilerle işbirliği geliştirmeyen, okulda yapılan çalışmalarını takip etmeyen çocuklar akademik performans bakımından geride kalmaktadırlar.

2.3.3.2 Baba Katılımının Çocukların Tutum ve Davranışlarına Katkıları

Konuya ilişkin yapılmış tüm araştırmalar, anne-baba katılımının çocukların tutum ve davranışları üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu sonucunu vermektedir. Söz konusu tutum ve davranışlar çocukların okula karşı tutumları, öz benlik algısı, sınıftaki davranışları, çocukların kendilerine ilişkin beklentileri, okula devam durumu, motivasyon ve bellek gibi konu alanlarını içermektedir. Anne-babaların katılım şekillerinin tutum ve davranışları etkileme düzeyi balonundan önemsiz olduğu saptanmıştır. Her türlü aktif katılım, tutum ve davranışlara olumlu yönde katkı sağlamaktadır (Duran, 2005). Ayrıca ebeveynlerinin aktif katılımı sağlanan çocuklarda öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimleri sağlıklı bir şekilde ilerlediği için, öğrencilerin disiplin sorunlarının da azalmasında etkilidir denebilir. (Kotaman, 2008).

2.3.3.3 Baba Katılımının Anne-Babalara Katkıları

Duran (2005)'a göre eğitimcilerin anne-babalarla yakın ilişkiler içerisinde olmasının anne-babaların katılıma ilişkin isteklilik düzeylerini arttırdığı saptanmıştır. Yine araştırmalar sonucunda ebeveynlerin çocuklarının öğrenme yaşantılarına katılımlarının anne babaların okula karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği ve anne-babaların benlik algılarına olumlu katkılar sağladığı tespit edilmiştir.

Henderson ve Berla'nın (1981), toplam 85 farklı araştırmayı inceleyerek elde ettikleri verilere göre katılımı sağlandığında aşağıdaki katkılar sağlanmaktadır:

Sosyal ve Duygusal Katkılar

- Anne-babalar çocuklarının sosyal, duygusal ve zihinsel alandaki gelişimsel ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı olmaktadır.
- Anne - babaların çocuklarını kabullenme ve benimseme düzeyleri artmaktadır.

- Anne-babalar çocuklarına daha sevecen davranmakta, onları daha az cezalandırmakta ve daha çok övmektedirler.

Problem Çözme Becerilerine İlişkin Katkılar

- Anne-babalar çocuklarıyla konuşurken daha üst düzey bir dil kullanmakta, çocuklarını konuşmaları için cesaretlendirmekte ve öğretmenlerle daha olumlu iletişim kurmaktadırlar.
- Anne-babalar çocuklarına karşı daha anlayışlı olmakta, girişimci ve araştırmacı davranışlarını desteklemektedirler.
- Anne-babalar çocuklarının başarılı ve başarısız olma nedenlerinin farkına varmaktadırlar.

Kişisel Kazanımlar

Anne-babaların karar verme becerilerine ilişkin kendilerine olan güvenleri ve kendi eğitimsel gelişimlerini devam ettirme isteklilikleri artarken toplumsal kaynaklı ailelerin ve çocukların ihtiyaçlarını karşılama amacıyla kullanmaya başlarlar.

Bu bilgiler ışığında baba katılımının çocuklar üzerinde ki etkisi her yaş ve dönemde sürmektedir. Okulların ve eğitimcilerin baba katılımı konusunda çalışmalar sürdürmesi gerekmektedir.

2.3.4. Baba Destek Programı

Bu bölümde ülkemizde AÇEV tarafından yaygın olarak kullanılan Baba Destek Programı irdelenmiştir. Baba Destek Programında babalara destekler verilmesi amaçlanmıştır, bu sayede çocuğun gelişimi adına katkıda bulunması

sağlanacaktır. Kısa adı BADEP olan baba destek programı Anne Çocuk Eğitim Vakfına ait bir program olmakla beraber babaların bu desteği almasının ardından ailelerde demokratik aile tutumunun öne çıkması amaçlanacak ayrıca çocuklardaki kapasitelerinde en iyi şekilde kullanılması amaçlanmıştır. Bu programda yüz yüze eğitim tekniği kullanılmaktadır. Eğitimin hedeflerinden bir tanesi de babalarda davranış değişiklikleri oluşturmaktır, bu amaç oluşturulduğunda çocukların sağlıklı iletişim kurulması da sağlanacaktır. BADEP' e katılması planlanan babalar 2-10 yaşları arasında çocukları erkeklerdir. Program 15'er kişilik baba grupları oluşturularak, haftada bir gün 2-2,5 saatlik 13 oturum halinde uygulanmaktadır.

Baba Destek Programının pilot illerde uygulanması 1997 yılında olmuştur. Daha sonra program 1999 yılında yaygınlaştırılmıştır. 2004 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü ve Öze Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile yapılan protokolle Halk Eğitim Merkezlerinde, İlköğretim Okullarında ve Rehberlik Araştırma Merkezlerinde uygulanmaktadır. BADEP' in yaygınlaşması amacıyla 2004 yılında Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) kapsamında SHÇEK'le işbirliğine gidilerek SHÇEK bünyesindeki toplum merkezlerinde ve aile danışma merkezlerinde BADEP uygulanmaya başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ve SHÇEK işbirliği ile yaygınlaşmada önemli adımlar atılarak, şu anda 22 ilde 7000 baba BADEP' e katılmıştır. BADEP grupları genelde öğretim yılına bağlı olarak birinci döneminin başlangıcı olan Eylül ayında ve ikinci döneminin başlangıcı olan Şubat ayında olmak üzere yılda iki kez oluşturulmaktadır (AÇEV).

2.3.4.1 PROGRAMIN AMACI

Ailenin anne, baba ve çocuklardan oluşan bir bütün olduğu düşünülerek, çocuğun gelişiminde anne kadar önemli rol oynayan:

- Babanın çocuk gelişimindeki önemini farkına varması,

- Babanın çocuk gelişimi konusunda bilgi edinmesi,
- Babanın edindiği bilgiler ışığında çocuğun gelişimine uygun beklentiler içine girmesi,
- Çocuk istismarının önlenmesi,
- Babanın çocuğun gelişiminde daha etkin bir rol oynayabilmesi için gerekli desteği alması,
- Babanın çocuk eğitimine katılarak cinsiyetler arası dengenin sağlanması,
- Babanın demokratik yöntemler hakkında bilgi edinip bunları evde eşi ve çocuklarıyla yaşama geçirmesi, böylece daha demokratik, daha mutlu bir aile ve toplum yapısının desteklenmesi,
- Babanın uygulama sonucu edindikleri becerilerin bazılarını iş ve diğer toplumsal ilişkilerinde de kullanması (iletişim becerileri, çatışma çözme yöntemleri vb.).

2.3.4.2. PROGRAMIN KONULARI

1. Kontrat / Tanışma
2. Babanın Rolü, Önemi ve Çocuğa Olan Etkisi
3. Aile Tutumları
4. Çocuğun Davranışlarını Kabul Etme ve Etkin Dinleme
5. Ben Dili
6. Olumlu Disiplin Yöntemleri I
7. Olumlu Disiplin Yöntemleri II
8. Çocuğun gelişim alanları ve Bedensel Gelişim
9. Zihinsel Gelişim ve Kitap Okumanın Önemi
10. Sosyal Gelişim
11. Duygusal Gelişim
12. Oyunun Önemi
13. Genelleme

2.4. Baba Katılımı ve Okul Öncesi Dönemde Sosyal Becerilerle ilgili Araştırmalar

Bu bölümde baba katılımı ve okul öncesi dönemde sosyal becerilerle ilgili yurtdışı ve yurt içi araştırmalar sunulmuştur.

2.4.1. Baba Katılımı ve Okul Öncesi Dönemde Sosyal Becerilerle ilgili Yurtdışı Araştırmalar

İlgili literatür incelendiğinde Jacson (1987), İngiltere’de babaların çocuklarına karşı sevecen duygular göstermesine ve bakımlarıyla ilgilenmelerine yönelik toplumsal kabulün arttığını iddia etmektedir. Benzer şekilde Mussang (1987). İsveç toplumunda babalık rolünün doğasında değişimler olduğuna işaret etmektedir. Ho ve Kong (1984) Çinli babalar üzerindeki araştırmalarında alışkanlıkların eski gücünde olmadığını, genç yaşta baba olanların geleneksel otoriter baba tutumundan vazgeçip, çocuğuna karşı baba katılımını sergilediğini dile getirmektedir. ABD’de, 1981’li yılların başlarında babaların rollerine ilişkin beklentiler değişiklik göstermiştir.

İlgili literatür taramasında okul öncesi eğitim programlarının 1980’li ikiye ayrıldığı görülmektedir. Bunlar çocuk ve aileyi bir bütün olarak ele alan okul öncesi eğitimi programları ve sadece çocuğu ele alan okul öncesi eğitimi programlarıdır. Söz konusu programların etkililiğine bakıldığında çocuk ve aileyi bir bütün olarak kapsayan eğitim programının daha etkili olduğu saptanmıştır (Colbert, 1979; Yıldırım 1983; akt. Çelenk,2003). Anlaşılacağı üzere çocuk ve ebeveynler bir bütünlük içinde değerlendirilmelidir. Bu bilgi ışığında Green (2002)’de ise ailelerin çocuklarının eğitime katılmasında çeşitli akademik becerilerde olumlu katkıların olduğunu savunmuştur. Şöyle ki babaların çocuklarının eğitime katılması ile, çocukların yaşam boyunca okullarında daha başarılı olduğunu, okula karşı olumlu tutum geliştirdiğini, bir sonraki eğitim kademesine geçmekte daha istekli davrandığını ve daha fazla yükseköğretim bitirme şansına sahip olabildiklerini belirtmektedir.

Allen ve Dally (2002) baba katılımına yönelik yapılmış çalışmaları incelemişlerdir. Bu çalışma sonucunda babalarının eğitim etkinlikleri ile ilgilendiği çocukların okula karşı daha fazla olumlu tutum sergiledikleri, başarı göstermek için, sosyal faaliyetlere katılmak için daha fazla çaba sarf ettikleri; yaşamın ileriki yıllarında ise ekonomik, kariyer ve psikolojik açıdan daha iyi durumda oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Diğer taraftan babaların bakım ve eğitimlerine katıldığı çocukların, bebeklik döneminde daha güvenli bağlanma gerçekleştirdikleri, güçlükler karşısında daha dirençli, babaları ile daha sıcak ve destekleyici ilişkiler kurdukları yönünde bulgulardan söz etmektedirler.

Hancock ve arkadaşları (2002) anne baba eğitim programının çocuklarının iletişim becerileri ve davranışlarını yönetebilme becerileri üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmaya dil ve konuşma gecikmesi ve davranış problemleri olan çocuğa sahip düşük sosyo-ekonomik düzeye mensup 5 anne baba katılmıştır. Anne babalara çocuklarının dil gelişimlerini destekleme ve davranış problemlerini azaltmaya yönelik 30 bireysel seans eğitim verilmiştir. Anne babalar stratejileri öğrenmişler ve stratejileri ev ortamında da olmak koşuluyla uygulamaya koymuşlardır. Bu araştırmanın sonunda çocukların davranış problemlerinde ve iletişim becerilerinde müdahale programı sırasında pozitif değişiklikler gözlenmiştir.

Fox ve arkadaşları (2004) yaptıkları çalışmada 28 düşük gelirli aile ile çalışmışlardır. Eğitim programına katılan anne babaların çocuklarının problem davranışları ile daha başarılı bir şekilde baş edebildikleri ve anne babalık becerilerinin geliştiği bulunmuştur. Program sonunda anne babalar çocuklarına nasıl daha uygun yollarla destekleyeceklerini öğrenmişlerdir.

Tucker ve arkadaşları (1998) tarafından yapılan çalışmada Davranışsal Anne Baba Müdahale Programının, anne - babanın öz yeterliliğine, anne stres düzeyine ve anne çocuk etkileşiminin kalitesine etkisi incelenmiştir. Çalışmanın hemen

akabinde yapılan değerlendirmede, öz yeterlilikte deney grubunda artış, kontrol grubunda düşüş meydana gelmiştir. Değerlendirme üç ay ve 1 yıl sonra tekrar yapılmıştır. Bir yıl sonra yapılan değerlendirmede kontrol grubunun öz yeterlilik puan aritmetik ortalamasında düşüş olmuştur. Deney grubundaki annelerin öz yeterlilik puanlarında anlamlı bir fark olmuştur. Çocukların sergilediği negatif davranışlarda deney grubunda azalma görülürken kontrol grubunda bir yıl sonraki değerlendirmede artış bulunmuştur. Çalışmanın bir yıl sonraki değerlendirmelerinde ise deney grubundaki çocukların negatif davranışlarında azalma, pozitif anne baba çocuk etkileşiminde bir artış gözlenmiştir. Anne baba eğitim programının etkililiğinin uzun dönemde de devam ettiği bulunmuştur. Sonuç olarak çocuk ve anne babada negatif davranış örüntüleri yerleşmeden erken dönemde *anne baba müdahale programları* gerekliliği ısrarla vurgulanmıştır.

Anne-babalar için geliştirilen eğitim programlarının daha çok annenin önemi ve çocuğun gelişimi üzerindeki role yoğunlaştığı görülmektedir. Babanın çocuk gelişimdeki rol ve etkisi, sosyal bilimciler ve eğitim bilimcilerin daha az ilgisini çekmiştir. Genel anlamda birçok araştırmacı, geliştirilen ebeveyn programlarının annenin çocuk üzerindeki rolüne daha çok vurgu yaptıkları ve babanın çocuk üzerindeki etkisini belirtmekte yetersiz kaldıkları gerekçesiyle eleştirilmişlerdir (Lamb, 1997).

Roberts, Bornstein ve arkadaşları (1999) tarafından yapılan çalışmada erken çocukluk ve bebeklik döneminde *aile eğitim düzeyinin* çocuğun zihinsel gelişimine etkisi incelenmiştir. Daha önce yapılan çalışmalar sosyo - ekonomik statünün, aile eğitiminin ve ev ortamının 2 yaşın altındaki çocukların zihinsel gelişimi ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Çalışmada 76 bebeğin 9 ay ve 18 aylar arasında 3 aylık aralıklarla, zihinsel becerileri incelenmiştir. Çocukların aile bilgileri de toplanmıştır. Çalışma sonunda erken dönemde zihinsel becerilerin aile ortamı ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Strom vd. (1979) tarafından yapılan çalışmada farklı sosyo-ekonomik ve etnik gruplardan gelen ailelere yönelik ebeveyn programı planlamak amaçlanmıştır. Çalışmada üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeylerde bulunan Meksika-Amerikalı siyah 114 ebeveyn örnekleme dahil edilmiştir. Çalışma sonucunda gruplar arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu, eğitim alan ebeveynlerin puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Nicholson vd. (2002) 1-5 yaş çocuğa sahip alt sosyo-ekonomik düzeydeki aileler için geliştirilen eğitim programının etkililiğini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmaya 23 anne, 1 baba ve 2 büyükanneden oluşan toplam 26 ebeveyni dâhil etmişlerdir. Aileler ile 10 hafta, bireysel veya çok küçük gruplar halinde görüşmüşler ve anne babaların, çocuklarına karşı davranışlarını değerlendirmişlerdir. Anne-babaların olumsuz çocuk yetiştirme tutumlarını önleyici eğitim programı uygulamışlardır. Araştırma sonucunda, programa katılan ailelerin, kontrol grubuna oranla, sözel ve bedensel cezalandırma, öfke ve stres düzeylerinde anlamlı bir azalma gözlenmiş ve daha az çocukta davranış problemleri saptanmıştır.

Bushfield (2004) tarafından yapılan karma metotlu araştırmada, cezaevindeki babalara uygulanan kısa süreli anne-baba eğitim programının etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Cezaevindeki babalar 30 günlük bir eğitime alınmıştır. Bu kısa deneysel çalışma, bireysel görüşmelerle desteklenmiştir. Sonuçlar, babaların bedensel ve sözel cezalandırma ile ilgili bilgi ve tutumlarının anlamlı bir şekilde değiştiğini göstermiştir. Ayrıca, babaların ideal babalık rolüne ilişkin tutumlarının olumlu yönde değiştiği ortaya konulmuştur.

Short (2006) anne babaların benlik saygısını yükseltmek ve aile değerlerini geliştirmek amacıyla uygulanan “Etkili Siyah Ebeveynlik” (EBP; Effective Black Parenting) programının 3-5 yaş arasındaki çocukların davranış problemleri üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla yaptığı yarı deneysel çalışmada, 64 aile ve çocuk bakıcılarıyla çalışmıştır. Bu kişilerden 33’ü eğitim programına katılmış, 31’i ise katılmamıştır. EBP programı, 3 saatlik 14 seans ve bir de mezun olma

seansından oluşmuştur. Araştırmanın sonunda, anne ve babası eğitime katılan çocukların problem davranışları dışa vurma, içe dönük problem davranışlar, somatik şikâyetler, kaygı, öfke davranışlarında ve dikkat problemlerinde büyük bir düşme olduğu saptanmıştır.

Magill-Evans vd. (2007) yaptıkları çalışmada 2 ev ziyareti ile video gösterisi ve model olmanın ilk kez baba olan erkekler üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmaya Kanada'nın batısındaki şehirlerde yaşayan 162 erkek dahil edilmiş ve katılımcıların yarısı kontrol, diğer yarısı deney grubu olarak belirlenmiştir. Çalışma sonunda programın ilk kez baba olan erkekler üzerindeki etkili olduğu saptanarak deney grubundaki babaların, çocukları 8 aylık olduğunda, onların bilişsel gelişimini desteklemede ve tepkilerine duyarlı olmada eğitim almayan babalardan anlamlı bir şekilde daha becerikli oldukları ortaya konmuştur. McClelland, Morrison ve Holmes (2004) anaokuluna devam eden 540 çocuk üzerinde yaptıkları çalışmada sosyal beceri düzeylerinin sosyodemografik özelliklere göre anlamlı farklılık gösterdiğini gözlemlemiştir.

2.4.2. Baba Katılımı ve Okul Öncesi Dönemde Sosyal Becerilerle ilgili Yurtiçinde ki Araştırmalar

Konuyla ilgili yurtiçinde yapılan araştırmalar incelendiğinde; Gürşimşek ve ark. (2007) tarafında 173 babayla yaptıkları çalışmada babaların yaşı, eğitim düzeyi ve anne-babanın çocuk yetiştirme konusunda anlaşma düzeyleri ile babaların eğitime katılım düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı her hangi bir farklılaşma bulunmamıştır. Yapılan analizlerde babaların çocukları ile geçirdikleri süre ve okul öncesi eğitimin çocuklarının gelişimine katkısına ilişkin inançları ile katılım düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Babaların çocukları ile geçirdikleri süre ile eğitim sürecine katılımları arasında (özellikle Ev Temelli Katılım ve Okul-Aile İşbirliği Temelli Katılım) anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür. Çocukların okula devam edip etmemesi, uyum becerilerine sahip olup olmaması, anne ve babalarının eğitim kurumlarında ki etkinliklere katılımlarına bağlı olabilmektedir (Kotaman, 2008:136). Türkiye'de

yapılan çalışmalarda çocukların fiziksel bakımından annelerin sorumlu olduğu, babaların ise kendileri için önemli gördükleri rolün gelir sağlama olduğu, bununla birlikte çocuğun eğitimi konusunda alınacak kararlarda babaların sorumluluğunun bir kısmını annelerle paylaştığı belirlenmiştir (Evans, 1997; Öğüt, 1998). Diğer yandan annenin ev dışında çalışmasının orta ve üst sınıftan babanın katılımını arttırdığı görülmektedir (Yılmazçetin, 2003).

Şahin (1998) yaptığı 5 – 6 yaş grubunda öğrencisi olan babalarda destekleyici eğitim programını uygulamış ve programının babalar üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular olarak çocuğun ihtiyaçlarını en fazla kimin karşıladığı, çocuğa kimin kitap okuduğu, çocuğun oyuncaklarını kimin seçip aldığı vb. gibi maddelerde ve baba çocuk ilişkisi ile ilgili maddelerde deney grubunun ön test son test sonuçları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca paralel olarak ise Unutkan (1998) tarafından gerçekleştirilen “5-6 Yas Grubu Aile Katımlı Sosyalleşme Programı” konulu çalışmada, 5-6 yaş grubu çocukların sosyal gelişimlerini aile katılımından destek alarak destekleyerek geliştirmek amaçlanmıştır. 15 deney ve 15 kontrol grubu olmak üzere toplam 30 çocuğa 5 hafta boyunca uygulanan çalışma sonucunda, programın etkililiğine genel olarak bakıldığında anlamlı düzeyde fark ortaya çıkmıştır.

Aral vd. (2009) okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim – öğretim faaliyetlerine devam eden, 60-72 ay arası çocuğa sahip anne ve babalara aile eğitim programı uygulamışlardır. Bu eğitimin amacı çocukların gelişimine anne - babaların gelişimle ilgili bilgi düzeylerine etkisini incelemek olmuştur. Her sosyo-ekonomik düzeydeki semtte bulunan anasınıfındaki 6 yaş grubu çocuklar ve anne-babalarıyla çalışmışlardır. 625 anne-baba ile yapılan aile ihtiyaç belirleme analizi sonucunda, alt sosyo-ekonomik düzeydeki anne-babaların 1. sırada bilişsel gelişim, ebeveyn-çocuk iletişimi ve dil gelişimi konularını, orta sosyo ekonomik düzeydeki anne-babaların ebeveyn-çocuk iletişimi, bilişsel gelişim ve kişisel gelişimi konularını, üst sosyo-ekonomik düzeydeki anne-babaların ise bilişsel gelişim, sosyal gelişim ve dil gelişimi konularını tercih ettikleri belirlenmiştir.

Eğitim ihtiyaçı saptaması sonrasında deney grubunun ve kontrol grubunun her birine alt sosyo-ekonomik düzeyden 27, orta sosyo-ekonomik düzeyden 15 ve üst sosyo-ekonomik düzeyden 26 çocuk ve anne-babası alınmıştır. Deney grubundaki anne-babalara sekiz hafta süreyle haftada bir gün aile eğitimi uygulanmıştır. Sonuçta deney ve kontrol grubundaki anne babaların çocuklarının Brigance Erken Gelişim Envanteri II ve alt testlere ilişkin ön test ve son testten elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı saptanmıştır.

Taşkın ve Erkan (2009) tarafından yapılan çalışmada babalara eğitim verilerek verilen eğitimin babaların 2-9 yaş çocuklarıyla ilgilenme düzeylerine olan etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmada örneklem grubuna 14 baba dâhil edilmiştir. Deney grubundaki babalara 10 hafta süreyle baba eğitimi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda babalara verilen eğitimin babaların oyunlara katılma çocukla birlikte dışarı çıkma sözel etkileşime girme çocuklarına yeni bir şey öğretme günlük bakımları ile ilgilenme ve çocuklarına özel zamanlarda bakma sıklığını artırdığı ortaya konulmuştur. Diğer bir aile eğitimi ise Gürşimşek, Girgin ve Harmanlı (2001) 3 – 6 yaş döneminde aile tutumları ile babaların katılımının çocukların psiko-sosyal gelişimine etkisini incelemişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda babaların eğitime katılımı ile çocukların psiko-sosyal gelişimi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

2.5. Araştırmanın alt problemlerine yönelik hipotez kurulumu

Yukarıda geliştirilen literatür çerçevesinde araştırmaya ait hipotezler geliştirilmiştir.

Problem cümleleri aşağıda ki hipotezlerle test edilmiştir.

1. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” çocukların iletişim becerilerini kazanmasında etkisi vardır.

Sosyal gelişimle ilgili beceriler ve iletişimle ilgili diğer beceriler ilk defa ailedeki ilişkilerde öğrenilir. Bu nedenle anne-baba çocuk etkileşimi çok önemlidir. Bu noktada, anne-babaların anne babalık becerileri, etkili iletişim becerileri gibi konularda eğitilmeleri önemlidir. Gable (2003) anne ve babaların iletişim becerilerini öğrenmesinin anne - babaların çocuklarıyla daha iyi ilişkiler kurmalarına yardımcı olduğunu belirtmiştir.

2. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” çocukların uyum becerilerini kazanmasında etkisi vardır.

Okul öncesi eğitimde çocuğun sosyal uyum ve becerilerinin desteklenmesi onun gelecek yaşamında kişilik gelişimine ve akademik başarısına katkı sağlayacağını düşünülmektedir. Toplumsal beklentilere uygunluk gösteren, kazanılmış davranış yeteneği olarak tanımlanabilen sosyal uyum, geniş anlamda bireyin doğumuyla başlayan bir evreyi, dar anlamda ise günlük davranış uyumunu kapsar (Işık 2007). Anne-baba tarafından gösterilen sevgi, dengeli bakım ve beslenme, çocuğun temel güven duygusunu geliştirir ve bu yıllarda anne-baba ile ilişkilerinde olumlu yönde izlenimler varsa, başkalarına karşı da benzer biçimde davranır. Kısaca çocuk, aile içinde kendine yapılan sosyal davranışları yansıtır. Çocuğun aile dışındaki ilişkileri de olumsuzsa, bu ilişkilerinde reddedilmiş itilmişse, bu tür sosyal ilişkileri tekrarlamak istemeyecektir. Olumlu sosyal ilişkiler tekrar edilir. Mutlu sosyal deneyimler, çocuğu sosyal deneyimlerini tekrarlamaya teşvik eder (Kulaksızoğlu, 2001). Aile-çocuk etkileşimi, çocuğun sosyal ve duygusal uyumunda oldukça anlamlı bir yere sahiptir. Aile içindeki duygusal etkileşimin azalmasında anne ya da babadan birinin kaybı veya ayrılıkları ya da çocukları reddetme, ihmal etme, tutarsız davranma, aşırı koruyucu, aşırı hoşgörülü davranma gibi tavırlar gelmektedir. Çocuklarının gereksinmelerine yanıt vermemeleri, duygusal etkileşimi azaltan ya da tamamen ortadan kaldıran diğer etkenlerdir. Ailede duygusal etkileşim eksikliği tüm uyumu özellikle duygusal ve sosyal uyuma olumsuz etkide bulunmaktadır (Yavuzer, 2001; Dirim, 2003; Dehart ve bask, 2004).

3. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” çocukların çekingenlik becerilerini azalmasında etkisi vardır.

Okul öncesi dönemde bulunan çocukların çekingenlik becerileri okul öncesi eğitimle beraber yerini kararlık becerisine bırakmaktadır. Ancak bu durum salt okul öncesi tutumla bağlantılı değildir. Çocukların çekingenlik durumları ailelerin çocuk yetiştirme tutumlarıyla ilişkilidir. Otoriter tutumu benimseyen ailede yetişen çocuklarda, sevginin esirgenmesi ve sık uygulanan cezalar nedeniyle, olumsuz benlik algısı, kendine güvensizlik, isteksizlik, çekingenlik ve pasif bir kişilik yapısı, özellikle erkek çocuklarda yüksek saldırganlık gibi olumsuz davranışlar geliştiği (Aslan, 1992; Çağdaş, 2003), özgüven eksikliği ve anne - babalarının kendilerini sevmediklerine dair inançlar geliştirilmesi nedeniyle çocuklar; okulda ve çevrede saldırgan, yaramaz, başkalarına zarar veren ve derslerinde başarısız olan çocuklar durumuna düştükleri (Alıcıgüzel, 2001) belirlenmiştir. Aşırı hoşgörü tutumunu benimseyen ailelerde içinde yetişen çocuklar kendilerini güvensiz hissetmekte, benmerkezci olmakta, asi ve saldırgan davranışlar sergilemektedirler. Yaşamlarında sınırları öğrenemedikleri için başkalarıyla işbirliği yapamamakta, bu nedenle sosyal ilişkilerde başarısız olmaktadır (Yavuzer, 2004). Neyin doğru, neyin yanlış olduğu öğretilse bile, uygulama ve denetleme düzensiz olduğundan, davranışlara sınır çekilmediğinden, verilen cezalar çok yetersiz kalmakta ve çocuk doğru davranışı kazanamamaktadır (Yörükoğlu, 2002). Yaşamaları gereken deneyimleri kazanamadıkları ve aileden ayrılıp sosyal hayatın içine girdiklerinde gereğince hazırlanamadıkları için çoğunluğa uyamamakta, beceriksiz, çekingen, sakar ve korkak görünmektedirler (Altinköprü, 2003). Evde aşırı bir koruma ve yardım ortamı içinde yetişen çocuk, aile bireyleri arasında dengeli, iyi huylu ve mutlu bir izlenim bırakabilmekte, ancak ev dışında, bu özenden yoksun olduğu bir çevrede, örneğin okulda, çekingen, mutsuz ve beceriksiz olabilmektedir (Altinköprü, 2003). Çocuklarını olumsuz yönde sürekli eleştiren, kısıtlayan, onların duygu ve düşüncelerini doğal bir biçimde ifade etmesini engelleyen anne babalar, pısrık, çekingen, içine kapalı, alıngan bireyler yetiştirmektedirler (Cüceloğlu, 1996). Demokratik tutumu benimseyen ailelerde demokratik anne-baba tutumuna sahip aile ortamında, anne

babalar sıcak ve ilgilidir. Karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde çocuğun varlığına ve isteklerine saygı duyulmakta, sabırlı ve duyarlı bir şekilde çocuklar dinlenmekte, aile içinde verilecek olan kararlarda çocukların görüşleri alınmakta, çocuğun duygularına değil, davranışlarına sınır konulmakta, eleştiri, kişiliğe değil, yaptığı işe yönelik yapılmaktadır (Nas, 2001; Aslan, 1992).

Çocuğa güven duyulmakta ve çocuk desteklenmektedir. Uyulması gereken kurallar önceden belirlenmiş ve sınırları çizildiği için, çocuk, hangi davranışı yaptığında ödül, hangi davranışı yaptığında ceza alacağını bilmektedir (Tuzcuoğlu, 2003). Bu tutuma sahip aile içinde yetişen çocukların genellikle, sosyal yeterliliğe sahip, becerikli, yardımsever, arkadaş canlısı, diğer insanların gereksinimlerine duyarlı olan, ne istediğini bilen, özgüven ve sosyal sorumluluk sahibi çocuklar oldukları görülmektedir (Aslan, 1992).

Araştırmamızda kullanılan eğitim programının da örneklem grubumuzda ki çocukların iletişim ve uyum becerilerini olumlu yönde anlamlı bir şekilde yordayacağı, çekingenlik becerisinin ise kararlık yönünde değişerek ön test puanlarının anlamlı bir şekilde artması beklenmektedir.

4. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” babaların etkileşim becerisini arttırmada etkisi vardır.

Baba Katılımı Eğitim Programının içeriği incelendiğinde iletişim kurmak isimli oturumun olduğu görülecektir. Bu oturumun eğitim programının içerisine yerleştirilmesindeki amaç; baba ile çocuk arasında ki iletişimin öneminden kaynaklanmaktadır. Çocuk ve babası arasındaki iletişimin gelişim alanları üzerindeki etkisi daha çok babasız çocuklar ile yapılan araştırmalardan yola çıkılarak yorumlanmıştır. Çocuk ile baba arasındaki kaliteli ilişkinin çocuğun bilişsel, sosyal, duygusal ve cinsel gelişim üzerinde olumlu etkileri olduğu belirtilmektedir (Akın, 2007).

5. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” babaların sorumluluk becerisini arttırmada etkisi vardır.

Sorumluluk duygusu çocuğa daha çok küçükken aşılması gereken bir duygudur. Çünkü çocuk tüm yaşamı boyunca bu duygusu sayesinde ya başarılı ve mutlu olacak ya da başarısız olup yakınlarını mutsuz edecektir. Sorumluluk duygusu gelişmemiş pek çok baba olduğunu bilinmektedir. Bu babaların kişilik özellikleri olarak, sorumluluk almayı sevmeyen, sorumluluktan kaçan, sorumluluklarını başkalarının üzerine atmayı alışkanlık edinen bireyler olarak görünmektedir. Sorumluluk duygusundan yoksun olan babalar doğal olarak çocuklarıyla ilgili de hiçbir sorumluluğu almazlar. Çocuklarına ilişkin tüm sorumluluğu eşlerine yüklerler. Yeni doğan bebeklerinin bakımıyla ilgili hiçbir görev yüklenmezler. Bebeğin mamasını yapmak, gazını çıkarmak ya da bebekle ilgilenmek onlara çok uzak davranışlardır. Çocuk hastalandığında doktora götürmek, çocuğu okula götürmek, veli toplantılarına katılmak çocuğun herhangi bir sorunuyla ilgilenmek onların da görevi değildir sanki. Tüm bunları anne tek başına yapmaya çalışır (ailem.gen.tr). Eğitim programımıza bu nedenlerden ötürü ebeveynlik tutumları ve gelişim dönemleri oturumlarının içerisine sorumluluk duygusunu aşılmalı etkinlikler eklenmiştir. Böylelikle araştırmamıza katılan deney grubundaki babaların sorumluluk becerilerinin artacağı düşünülmektedir.

6. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” babaların ulaşılabilir olma becerisini arttırmada etkisi vardır.

Ulaşılabilir olma, babanın çocuğu açısından hem bedensel, hem de psikolojik olarak ulaşılabilir olmasıdır. Mevcut olmak babanın var olması, ulaşılabilir olması ise çocuğun ihtiyaç duyduğunda babasından destek alabiliyor olması anlamına gelir. Çocukların babalarını ulaşılabilir ve yanlarında hissetmeleri kendilerine güvenini olumlu etkiler (AÇEV). Babanın çocuğunun ne zaman yanında olması gerektiğini bilmesi ve nasıl davranması gerektiğini bilmesi, çocuğunu iyi tanımasıyla mümkündür. Bu bağlamda babaların çocuklarını daha iyi tanımaları için eğitim programının içerisine gelişim dönemleri ve görevleri başlıklı

oturumlar alınarak, babaların çocuklarının daha iyi tanınmaları ve gözlemlenmeleri sağlanmıştır. Böylelikle çocuğunun babasına ne zaman ihtiyacı olduğunu babalar daha iyi anlayacak, böylece ulaşılabilir olma becerilerinde de artış sağlanacaktır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmaya katılan katılımcılar ve baba katılımı eğitim programının özelliklerine ve verilerin analizi konularına yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Araştırmanın modeli ön test-son test kontrol gruplu gerçek deneysel desen olarak belirlenmiştir. “Deneysel araştırma gerçek neden-sonuç ilişkisi için uygun bir araştırma desendir” (Balcı, 2005: 191). “Deneme modelleri, neden sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacıyla doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelleridir” (Karasar, 2009: 87). Bu modelde araştırmanın bağımsız değişkeni Baba Katılımı Eğitim Programı (BAKEP), bağımlı değişkeni ise babaların katılımı ve okul öncesi çocukların sosyal becerileri olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın modeli aşağıdaki tablo 1 de belirtilmiştir.

Tablo 1. Ön test, Son test Kontrol Gruplu Gerçek Deneysel Desen

	Grup	Ön Test	İşlem	Son Test
R	G1 (Deney)	Q1.1	X	Q1.2
R	G2 (Kontrol)	Q2.1		Q2.2

(Kaynak: Karasar, 2005, s. 97).

G1: Deney Grubu

G2: Kontrol Grubu

R: Yansız Atama

Q1.1 - Q2.1: Ön test

Q1.2 - Q2.2: Son test

X: Uygulanan Eğitim Programı, BAKEP

BAKEP grubunun belirlenmesi için Isparta il merkezinde bulunan bağımsız anaokullarında öğrenim gören 4-6 yaş grubu öğrencilerin babalarına Baba Katılım Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu okul müdürlükleri tarafından Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan izin doğrultusunda dağıtılmıştır. Dağıtılan Kişisel Bilgi Formunda Baba Katılımı Eğitim Programına babaların katılmak isteyip istemedikleri de sorulmuş, eğitime katılmak isteyen babalarla telefonda görüşülerek yer ve zaman konusunda mutabakat sağlanmıştır.

3.2 Çalışma Grubu

Eğitime katılmak isteyen 19 baba ile deney grubu oluşturulmuştur. Ancak iki baba eğitime gelmeyerek 17 baba ile eğitim tamamlanmıştır. Örneklem rastlantısal olmayan amaçsal örneklem olarak belirlenmiştir. Amaçsal örneklemede araştırmacının evrenin özelliklerini belirlemesi ve bu evrenden belirlenen özelliklere sahip bireylerin örnekleme alması söz konusudur. Bu örnekleme yönteminde araştırmacının örneklemine dahil etmek istediği nitelikteki bireyler önceden belirlendiği için rastgele olmayan bir örnekleme türüdür (Johnson ve Christensen, 2014). Eğitim programı uygulanmayan 25 baba ise kontrol grubuna dâhil edilmiş olup, kontrol grubunda olan babalara hiçbir işlem yapılmamıştır.

Belirtildiği üzere çalışmaya 42 baba katılmış. Katılımcılardan en genç olanı 26, en yaşlı olanı ise 48 yaşındadır. Ortalama yaş 36,42'dir. Katılımcıların eşlerinin en genci 25, en yaşlısı ise 42 yaşındadır. Katılımcıların eşlerinin ortalama yaşı 33,2'dir.

Araştırmaya katılan deney ve kontrol gruplarının demografik değişkenleriyle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Kişisel bilgi formunda yer alan sorular; hafta içi sosyal aktivite sayınız kaçtır, hafta sonu sosyal aktivite sayınız kaçtır, çocukken babanızla haftalık kaç saat geçirirdiniz, evliliğinizden aldığınız doyum nedir, babanızla geçirdiğiniz ilişkinin kalitesini nasıl tanımlarsınız, çocuğunuzun yaşı kaçtır gibi sorular sorulmuştur. Cevapların istatistiki sonuçları tablo 2. de katılımcıların demografik bilgileri kısmında verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların demografik bilgileri

Betimsel İstatistikler					
	N	Min.	Mak.	\bar{X}	SS
Deney Grubu: 17 katılımcı					
Kontrol Grubu: 25 Katılımcı					
Hafta içi Sosyal Aktivite Sayısı	25	0	5	1,72	1,308
Hafta Sonu Sosyal Aktivite Sayısı	25	0	10	3,24	2,634
Çocukken Babanızla Haftalık Kaç saat geçirirdiniz	25	0	40	4,40	8,083
Evlilik Doyumunuz (1 ile 5 arası)	25	3	5	4,60	,707
Kendi Babanız ile geçirdiğiniz ilişki kalitesi (1 ile 5 arası)	25	2	5	3,56	,917
Çocuk Yaşı	25	4,0	6,0	4,960	,7348
Toplam	25				
Hafta içi Sosyal Aktivite Sayısı	17	0	4	2,06	1,197
Hafta Sonu Sosyal Aktivite Sayısı	17	0	10	4,53	3,693
Çocukken Babanızla Haftalık Kaç saat geçirirdiniz	17	0	15	3,71	4,634
Evlilik Doyumunuz (1 ile 5 arası)	17	3	5	4,29	,920
Çocuk Yaşı	17	3,0	6,0	5,000	,8660
Toplam	17				

Tablo 2. İncelendiğinde kontrol grubundaki babaların çocuklarıyla geçirdiği hafta içi – sonu sosyal aktive sayısının ortalaması 4.96 iken bu sayı deney grubunda 6.59 dur. Kontrol grubundaki babaların kendi babalarıyla çocukken geçirdikleri saat ortalama 4.40 saat iken deney grubundaki babaların kendi babalarıyla geçirdikleri saat ortalama 3.71 dir. Kontrol grubundaki babaların

evlilikten aldıkları doyum (1-5 arası işaretlenmiştir) en az 3 en fazla 5 işaretlenirken ortalaması 4.60 olurken bu sayı deney grubunda ortalama 4.29 dur. Babaların evliliklerinden orta ve üstünde doyum aldıkları söylenebilir. Araştırmaya konu olan okul öncesi çocukların yaş ortalaması ise 5 tir.

Katılımcıların eğitim düzeyine ilişkin bilgiler Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Düzeyi

Katılımcıların Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde
İlkokul ve ortaokul	5	11,9
Lise Mezunu	11	26,2
Yüksek Okul Mezunu	4	9,6
Lisans Mezunu	16	38,1
Yüksek Lisans ve Üstü Mezunu	6	14,2
Toplam	42	100

Tablodan da görüldüğü üzere katılımcıların büyük çoğunluğu lisans (%38) mezunudur. İkinci sırada lise mezunları bulunmakta, bunu sırası ile yüksek lisans ve üstü, ilkokul-ortaokul ve ön lisans mezunları takip etmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Mesleklerinden Memnuniyet Dağılımı

Katılımcıların Mesleğinden Memnun olma	Frekans	Yüzde
Az	4	9,6
Orta	12	28,5
İyi	24	57,1
Çok iyi	2	4,8
Toplam	42	100

Tablo 4’ den görüldüğü üzere babaların büyük çoğunluğu (%57,1) işlerinden iyi derecesinde memnundur. Babalardan 12 si (%28,5) işinden orta derecesinde memnuniyete sahipken, işinden az derecede memnun olanların sayısı 4 (%9,6)’ dır. İşinden çok iyi derecesinden memnun olana babaların sayısı ise 2 (%4,8)’ dir.

Tablo 5. Katılımcıların Gelir Dağılımı

Katılımcıların Gelir Dağılımı (aylık)	Frekans	Yüzde
500 – 1000 TL	3	7,1
1000 – 2000 TL	13	31
2000 – 3000 TL	13	31
3000 – 4000 TL	8	19
4000 ve yukarısı	5	11,9
Toplam	42	100

Tabloda görüldüğü üzere babaların gelir düzeyleri çoğunlukla 1000 – 2000 TL olanlarla 2000 – 3000 TL olanlar arasında 26 kişi olarak (%62) yığılma olmaktadır. Bu gelir grubunu sırasıyla 3000 – 4000 TL olanlar 8 kişi (%19), 4000

TL ve yukarısı gelir grubu olan 5 kişi (%11,9) ve 500 – 1000 TL gelir grubu olan 3 baba (%7,1) takip etmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların eğitim bilgileri

	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Kontrol Grubu	İlkokul	2	8
	Ortaokul	2	16
	Lise	5	36
	Ön lisans	3	48
	Lisans	10	88
	Y. Lisans	3	100
	Toplam	25	
Deney Grubu	Ortaokul	1	5,9
	Lise	6	41,2
	Ön lisans	1	47,1
	Lisans	6	82,4
	Y. Lisans	2	94,1
	Doktora	1	100
	Toplam	17	

Katılımcıların eğitim bilgilerinin verildiği tablo 6. İncelendiğinde, kontrol ve deney gruplarında bulunan katılımcıların eğitim durumlarının benzer olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda bulunan babaların eğitim durumu yoğunlukla lisans ve lise grubunda olmakla beraber deney grubunda da lisans ve lise eğitim durumunda yoğunlaştığı görülmektedir. Gürşimşek (2007) tarafından yapılan bir çalışmada, babaların yaşı, eğitim düzeyi ile babaların eğitime katılım düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı her hangi bir farklılaşma bulunmamıştır. Yapılan analizlerde babaların çocukları ile geçirdikleri süre ve okul öncesi eğitimin çocuklarının gelişimine katkısına ilişkin inançları ile katılım düzeyleri

arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür ki araştırmamız babaların çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmelerine katkı sağlanması amacıyla yapılmıştır.

Tablo 7. Katılımcıların meslek bilgileri

	Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde	
Kontrol Grubu	Bilgisayar Prog	1	4	4
	Memur	4	16	20
	İşçi	1	4	24
	Emekli	1	4	28
	Mühendis	2	8	36
	Doktor	2	8	44
	Polis	1	4	48
	Öğretmen	4	16	64
	Esnaf	4	16	80
	Teknisyen	1	4	84
	Serbest	3	12	96
	Asker	1	4	100
	Toplam	25		
	Deney Grubu	Bilgisayar Prog	1	5,9
Memur		2	11,8	17,6
Bankacı		2	11,8	29,4
Güvenlik Görevlisi		1	5,9	35,3
Öğretmen		1	5,9	41,2
Akademisyen		1	5,9	47,1
Esnaf		1	5,9	53
Veteriner		1	5,9	58,9
Teknisyen		1	5,9	64,8
Serbest		5	29,4	94,1
Asker		1	5,9	100
Toplam	17			

Tablo 7.'ye göre katılımcıların meslek dağılımları gerek kontrol grubunda gerekse deney grubunda homojen bir dağılım göstererek birçok meslek grubunu barındırmaktadır. Ancak kamu özel ayrımı yapıldığında tüm katılımcılarda kamu da çalışanlarının daha çok olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların eşlerinin çalışma bilgileri

		Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Kontrol Grubu	Evet, tam	11	44	44
	Hayır	10	40	46
	Evet, yarım	4	16	100
	Toplam	25		
Deney Grubu	Evet, tam	11	64,7	64,7
	Hayır	5	29,4	94,1
	Evet, yarım	1	5,9	100
	Toplam	17	100	

Tablo 8. İncelendiğinde araştırmaya konu olan okul öncesi öğrencilerin annelerinin yarından fazlası en az yarım gün olmak suretiyle çalıştığı diğer kısmının ise çalışmadığı görülmektedir. Böyle bir sonucun çıkmasında anaokullarına öğrenci kaydı sırasında çalışan annelerin öncelikle kayıtlarının yapıldığı gözlemlenmiştir. Bebeklik döneminden ilk okul çağlarına kadar anne çocuk ilişkisinde tutarlılık, bebeğin bağlanma ve kendilik duygusunun gelişmesi ve nesne ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde oluşması için son derece önemlidir. Annenin kendi duygusal yaşamında, bebeğe yaklaşımında tutarlı olması kadar, bebeğin diğer yakınlarının yaklaşımlarının da aynı çizgide olması gerekir. Anne bebek ilişkisinde süreklilik, aynılık ve tutarlılık bebekte “temel güven duygusunun” özünü oluşturur. İlk yıl içindeki yeterli, sağlıklı ve uygun anne bebek ilişkisi bebeğin güvenli bağlanması ve yaşam boyu sürecek duygusal yeterliliğin gelişimine temel olacaktır (Şener ve Karacan, 1999: 35-44). Bu bağlamda annenin çocuk üzerindeki sosyal becerilerinin gelişmesinde annenin

çalışmasından çok anne – çocuk ilişkisinin kalitesi, süresi ve yapılan etkinlikler öne çıkmaktadır denilebilir. Ebeveynin çalışma durumunun sosyal davranış problemleri üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir.

Tablo 9. Katılımcıların çocuklarıyla birlikte geçirdiği hafta içi süre bilgileri

		Frekans	Yüzde	Yığılmalı Yüzde
Kontrol Grubu	30dk-1saat	1	4	4
	1 - 2 saat arası	5	20	24
	2 -3 saat arası	7	28	52
	3 saatten fazla	12	48	100
	Toplam	25	100	
Deney Grubu	30dk-1saat	1	5,9	5,9
	1 - 2 saat arası	4	23,5	29,4
	2 -3 saat arası	7	41,2	70,6
	3 saatten fazla	5	29,4	100
	Toplam	17	100	

Babaların çocuklarıyla geçirdiği sürelerle ilgili bilgilerin verildiği Tablo 9. a göre kontrol grubundaki babaların %48' lik bölümü çocuklarıyla haftalık 3 saatten fazla zaman geçirmektedir. 7 baba ise (%28) 2-3 saat geçirdiğini belirtmiş olup 5 baba ise 1 – 2 saat çocuğuyla zaman geçirdiğini belirtmişlerdir. Deney grubunda ki babaların çocuklarıyla geçirdikleri zaman ise çoğunlukla 12 kişi (%70,6) ile 2 saat ve fazlası şeklinde zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Çalışmanın deneysel düzende başlayabilmesi için deney ve kontrol gruplarının puanlarının analizine başlamadan önce levne homojenlik testine bakılmış olup kontrol ve deney gruplarının sosyal beceri ve baba katılımı ölçme araçlarında aldıkları alt boyutlarından aldıkları puanlar itibariyle homojen dağılım gösterdiği bulunmuştur. Uygulamaya geçmeden önce kontrol ve deney gruplarının baba katılım ve sosyal beceri ölçeklerinden aldığı ortalama puan tek yönlü

varyans analiziyle (ANOVA) karşılaştırılmış ve grupların ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Ölçeklerin alt boyutlarından alınan puanların homojenlik testi

Varyansların homojenlik testi				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ön_TSB_İletişim	,001	1	40	,974
Ön_TSB_Uyum	,549	1	40	,463
Ön_TSB_Çekingenlik	2,230	1	40	,143
Ön_TBK_Sorumluluk	,078	1	40	,781
Ön_TBK_Etkileşim	,799	1	40	,377
Ön_TBK_Ulaşılır	,306	1	40	,583

3.3 Verilerin Toplanması

Araştırmada, veri toplama aracı olarak aşağıda tanıtılmış olan Baba Katılımı Ölçeği, Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği ve Kişisel Bilgi kullanılmıştır.

3.3.1 Baba Katılımı Ölçeği

Yılmazçetin (2003) tarafından geliştirilen ölçek İki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm sosyodemografik bilgileri toplamak amacıyla kullanılmaktadır. İkinci bölüm ise baba katılımının üç tipi düşünülerek (sorumluluk, ulaşılabilir olma, etkileşim) hazırlanmıştır. Beş dereceli Likert tipi ölçeğin puanlanması 1 (hiçbir zaman) ile 5 (her zaman) arasındadır. Puanlama şu şekildedir: sorumluluk alt ölçeği, 8 sorudan oluşmakta olup, alınabilen puan değerleri 8 ile 40 arasında değişmektedir; etkileşim alt ölçeği, 12 sorudan oluşmakta ve alınabilen puan değerleri 12 ile 60 değişmektedir; ulaşılabilirlik alt ölçeği ise 7 maddeden oluşmakta ve alınabilen puan değerleri 7 ile 35 arasında değişmektedir.

Duran (2010) tarafından baba katılımı ölçeğinin iç tutarlılık ve yapı geçerliliği çalışmaları yapılmıştır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre; ölçeğin iç tutarlılığı 118 babaya uygulanarak hesaplanmıştır. Elde edilen Cronbach alpha değerleri alt ölçekler için şu şekildedir: sorumluluk .72; etkileşim .83 ve ulaşılabilirlik .62'dir. Genel katılım için Cronbach alpha .86'dır. Yapılan araştırmada ise baba katılımının alt boyutlarından elde edilen Cronbach alpha değerleri şu şekildedir. Sorumluluk .75; etkileşim .86; ulaşılabilir olma.67; genel katılım için .85 olduğu görülmüştür.

Yapı geçerliği için yapılan çalışmalar ve sonuçları şöyledir: Etkileşim alt ölçeği puanları ve baba katılım ölçeği toplam puanları ve sorumluluk alt ölçeği puanları ve baba katılım ölçeği toplam puanları arasında yüksek korelasyon katsayıları bulunmuşken ($r=.89$, $p<.01$ ve $r=.82$, $p<.01$), ulaşılabilirlik ile baba katılım ölçeği toplam puanları arasındaki korelasyondaha düşük bulunmuştur ($r=.69$, $p<.01$).

3.3.2 Sosyal Beceri Ölçeği

Sosyal Beceri Ölçeği normal gelişim gösteren okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerini değerlendirmek amacıyla farklı sosyal beceri ölçeklerinden yararlanılarak Acun, Kapıkıran vd. (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek iletişim, uyumsuzluk ve çekingenlik olmak üzere üç alt boyuttan ve 57 maddeden oluşmaktadır.

Sosyal beceri ölçeği anne-babalar veya öğretmenler tarafından uygulanabilmektedir. Ölçek “her zaman (5 puan)”, “sık sık (4 puan)”, “bazen (3 puan)”, “nadiren (2 puan)” ve “hiçbir zaman (1 puan)” olarak derecelendirilen beşli likert tipi işaretlemeyi gerektirmektedir. Ölçekte yer alan 2., 4., 10., 11., 19., 20., 21., 23., 24., 31., 33., 41.,42., 49. ve 57. maddeler olumsuz ifadelerden oluşmakta ve “her zaman (1 puan)”, “sık sık (2 puan)”, “bazen (3 puan)”, “nadiren (4 puan)” ve “hiçbir zaman (5 puan)” olarak ters yönde işaretlemeyi gerektirmektedir. Ölçekte, “bir kişi konuşurken dinler, grup etkinliğinde arkadaşlarını yönlendirir, birini sevdiğini uygun şekilde gösterir, üzgün olduğunu sözel olarak ifade eder, diğer çocukları oynadığı oyuna davet eder” gibi olumlu ifadeler yer alırken, “söyleneni anlamak için çaba sarf etmez, bir şeyi anlamadığında soru sormaz, oyun oynarken sırasını beklemez, duygularını ifade edemez ve bir problem olduğunda, o problemi çözmek için çözüm üretmez” gibi olumsuz ifadeler de bulunmaktadır. Ölçeğin bir çocuğa uygulanabilmesi için, çocukların en az bir-bir buçuk aylık süre ile gözlenmesi gerekmekte ve ölçek, her çocuk için 20-30 dakikada uygulanabilmektedir.

İletişim alt testi, çocukların arkadaşça yaklaşım, teşekkür etme, yardım isteme, yardım etme, olumsuz durumları görmezden gelme, nezaket ve görgü kurallarına uyma, duygularını, düşüncelerini ve korkularını tanıma ve ifade etme, grup etkinliklerine katılma, sevgisini uygun şekilde gösterme, alay edilme ile başa çıkma, problem çözme, kendini rahatlatma, istemediklerine hayır diyebilme, hayır denildiğinde kabul edebilme, şaka yapabilme, yapılan şakalara gülme, incitici ve

aşağılayıcı şakalar yapmama, iletişimde göz kontağı kurabilme, ses tonunu ayarlayabilme ve jest ve mimiklerini kullanabilme becerilerini değerlendiren maddelerden oluşmaktadır. *Uyumsuzluk* alt testinde, iletişim için çaba sarf etmeme, kendini ortaya koyamama, soru sormama, yönergeleri takip etmede zorlanma, grup çalışmalarına istekle katılmama, katıldığı etkinlikleri bitirememe, duygularını ifade edememe, probleme yönelik çözüm üretmememe, arkadaş edinmememe becerilerini değerlendiren maddeler yer almaktadır. Çekingenlik alt testinde ise, duygu ve düşüncelerini kolayca ifade edememe, oyun oynarken oyun bozanlık etme, arkadaşları tarafından reddedildiğinde kabullenme, olumsuz duygularını saldırgan bir şekilde ifade etme, davranışlarının sonuçlarını kabullenme, şikâyet etme, oyunda kaybetmeyi kabullenme ve verdiği sözü tutma becerilerini değerlendirmeye yönelik 15 ters maddeler bulunmaktadır. Sosyal beceri ölçeğinden elde edilen Cronbach alpha değeri genel katılımı için .90 olduğu görülmüştür.

3.3.3 Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan bu form eğitime katılım düzeyi ile ilişkili olabileceği düşünülen çeşitli bilgileri derlemek amacıyla hazırlanmıştır. Babaların yaşı, medeni durumu, eğitim düzeyi, mesleği, annenin eğitim düzeyi, annenin mesleği, ailedeki çocuk sayısı, ailenin aylık toplam gelir düzeyi, çocuğun cinsiyeti konularında çoktan seçmeli ve derecelendirmeli sorulardan oluşmuştur.

3.4. Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada öncelikle veri toplama aracı olarak kullanılması planlanan “Baba Katılımı Ölçeği” ve “Sosyal Beceri Ölçeği” için gerekli olan izinlerin alınması ile uygulama yapılması planlanan okullar için Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğüne başvuru yapılmıştır. Ölçekler 15 Mart 2015 – 15 Nisan 2015 tarihleri arasında babalara ve öğrencilere ön test olarak 05.05.2015 – 20.05.2015 tarihleri arasında da son test olarak uygulanmıştır. Sosyal beceri ölçeği için öğretmenler tarafından her bir çocuk için ayrı ayrı doldurulmuştur. Bu ölçekleri doldurabilmek için

çocukları tanımak gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenler çocukların en az bir dönem öğretmeni olduğu tespit edildikten sonra gözlemleri sonucu ölçekleri doldurmuşlardır. Öğretmenlere araştırma ile ilgili gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra, öğretmenlerin gönüllü ve destekleyici yaklaşımda buldukları gözlenmiştir. Ölçekler öğretmenler tarafından doldurulduktan sonra toplanarak kontrolleri yapılmıştır. Ölçeklerde eksik bırakılan maddeler öğretmenlere tekrar verilerek, eksik kalan maddeleri de doldurmaları istenmiş ve ölçeklerin tam olarak doldurulması sağlanmıştır. Baba katılımı ölçeği ise ön test olarak anaokulu müdürlükleri tarafından babalara dağıtılmış, son test olarak ise araştırmacı tarafından bireysel olarak doldurulması takip edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Katılımcılara ilişkin demografik bilgilerin analizinde betimsel istatistikler hesaplanmış veriler yüzdeler halinde sunulmuştur. Araştırmaya katılan babaların baba katılımı ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları ile okul öncesi öğrencilerinin sosyal beceri ölçeğinden aldıkları ön test – son test puanları bilgisayar ortamına kaydedilerek gerekli istatistiksel analizler yapılmıştır.

Araştırma verilerinin analizinde; yüzde ve frekans dağılımlarının yanı sıra, araştırmanın amaçlarını test etmek için parametrik istatistikler kullanılmıştır. Analizler SPSS 21 istatistik programı ile yapılmıştır. Kontrol ve deney gruplarının baba katılımı ölçeği ve sosyal beceri ölçeğinden alınan ön test puanlarının homojen bir şekilde dağılıp dağılmadıklarını kontrol etmek için levene homojenlik testi uygulanmıştır. Uygulamanın sonunda grupların homojen oldukları görülmüştür. Babaların baba katılımı ölçeğinden elde edilen ön test puanları ve okul öncesi öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinden elde edilen ön test puanları uygulanan baba katılımı eğitimi programından sonra son test puanları eşleştirilmiş iki grup arasındaki farkların testi yöntemiyle karşılaştırılarak, baba katılımı eğitim programının etkililiği ortaya konmaya çalışılmıştır. Bir alt başlık altında da araştırmacı tarafından yapılandırılan baba katılımı eğitimi programı detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

3.6. Baba Katılımı Eğitim Programı (BAKEP)

Bu bölümde araştırmacı tarafından yapılandırılan “Baba Katılımı Eğitim Programının” içeriği ve aile eğitimine ilişkin bilgiler aktarılacaktır. İlgili kaynaklarda, aile eğitimine yönelik pek çok tanım olduğu görülmektedir. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir.

“Aile eğitimi (anne – baba eğitimi); ebeveynlere çocuklarının fiziksel, ruhsal, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerinin her aşamasında gerekli olan yetenek ve anlayışı kazanmalarına yardımcı olan bir eğitimidir” (Duran, 2005. Akt. Temel, Z. F.2010). Tezel ve ark. (2010)’ a göre aile eğitimi, aile kurumunu oluşturan kişilerin, çocuklarının gelişim ve öğrenme ortamına katılımlarını sağlamak amacıyla düzenlenen aile eğitim programı, çocuklarını sağlıklı bir biçimde yetiştirebilmesi için geliştirilmiş ve yapılandırılmış etkinlikler bütünüdür.

Babaların kendi babalarının katılım davranışlarının nasıl bir etkisinin olduğuna bakıldığı (Ünlü, 2010), babaların çocuklarının eğitimine katılım düzeyiyle ilgili çalışmaların yapıldığı (Gürşimşek, Kefi ve Girgin, 2007; Pekkarakaş, 2010), babalara verilen eğitimin babaların katılım düzeylerini nasıl etkilediğiyle ilgili çalışmaların olduğu (Taşkın ve Erkan, 2009) söylenebilir. Reuter ve Biler (1973)’e göre çocuğuyla ilgilenmeyen baba katılımını sergilemeyen, ilgisiz bir baba çocuğuna bakım sağlamayan kişi olarak ifade edilirken, baba katılımı sağlayan bakım veren baba ise çocuğuna sevgi ve ilgi gösteren, çocuğunun sıkıntılarını ve endişelerini anlayan, ona yardımcı olan, çocuğuna sevgisini gösteren, çocuğu üzgün olduğunda onu rahatlatmak üzere hazır bulunan, çocuğuna çok fazla özen ve dikkat gösteren bir baba olarak tanımlanmıştır (Akt. Beausoleil, 1998).

Ailelerin çocuk eğitimi konusunda istenilen tutumları geliştirmeleri, çocukların bilinçli bir ortamda gelişmeleri ve eğitilmeleri, bu konuda anne-babalara verilecek eğitimle olanaklı olabilmektedir (Kaya, 2002). Anne babalara çocuklarının gelişim özellikleri ve çocuklarına yönelik tutum ve davranışları

konusunda eğitim verilerek onların çocuklarına karşı olumlu tutum ve davranışlar geliştirmeleri sağlanabilir. Günümüzde aile eğitiminde davranışçı yaklaşımın yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir (Akkök 1984; Fox ve Binder 1990; Elksnin ve Elksnin 1991; Varol 1996; Vuran 1999; Gültekin 2000).

Araştırmamıza konu olan baba katılımı eğitim programı bu bilgiler ışığında 8 haftalık süreyi kapsayan bir eğitim döneminden oluşur. Eğitimlerin her biri 1 saat 15 dakika olarak belirlenmiştir. Katılımcı babaların katılımları gönüllük esasına dayanmıştır. Katılımcı babaların sayısı 17 olup başlangıç sayısı 19 iken iki baba ileriki süreçte özel sebeplerden dolayı eğitimi bırakmışlardır.

Baba Katılımı Eğitim Programının haftalara göre konu dağılımı ve saatleri şu şekildedir.

Eğitimin Yapılacağı Tarih	Eğitimin Yapılacağı Saat	Eğitimin Yapılacağı Yer	Eğitimin Konuları
21.04.2015	19:45 - 21:00	İstiklal Anaokulu	Baba Katılımı - Nitelikli Zaman Nedir?
28.04.2015	19:45 - 21:00	İstiklal Anaokulu	Çocuğumu tanıyorum. (Gelişim dönemleri ve görevleri 1.)
05.05.2015	19:45 - 21:00	İstiklal Anaokulu	<i>Anne - Baba Tutumları</i>
12.05.2015	19:45 - 21:00	İstiklal Anaokulu	İletişim Kurmak
19.05.2015	19:45 - 21:00	İstiklal Anaokulu	Olumlu Disiplin Yöntemleri
26.05.2015	19:45 - 21:00	İstiklal Anaokulu	Çocuğumu tanıyorum. (Gelişim dönemleri ve görevleri 2.)
02.06.2015	19:45 - 21:00	İstiklal Anaokulu	<i>Birlikte Büyümek</i>
04.06.2015	16:00 – 17:00	İstiklal Anaokulu	<i>Sertifika Töreni</i>

Araştırmaya konu olan baba katılımı eğitim programı 1’i sertifika programı olmak üzere 8 haftadan oluşmaktadır. Başlangıçta her bir oturumun süresi 1 saat 45 dakika olarak planlanmışken eğitim anında bu süre de davranışsal yaklaşım baz alındığı için uzamalar söz konusu olmuştur. Baba katılımı eğitim programının oturum planları ve örnek sunular EK A da sunulmuştur. Baba katılımı eğitim programının konuları şu şekilde sıralanmıştır.

- Baba Katılımı ve Nitelikli Zaman Nedir?
- Çocuğumu Tanıyorum (Gelişim Dönemleri ve Görevleri I)
- Anne – Baba Turumları
- İletişim Kurmak
- Olumlu Disiplin Yöntemleri
- Çocuğumu Tanıyorum (Gelişim Dönemleri ve Görevleri II)
- Birlikte Büyümek
- Sertifika programı

Baba katılımı eğitim programının işleyiş, ilke, teknik ve konularına ait bilgiler bu bölümde işlenecektir.

3.6.1. (Bakep) Baba Katılımı ve Nitelikli Zaman Nedir?

1.oturumda veliler ile tanışma oyunları kullanılarak grup lideri ve katılımcıların tanışması sağlandı. Kapalı eğitim gruplarında yaygın bir şekilde kullanılan grup kontratı yapılarak, kurallar ortaya kondu. Ayrıca katılımcıların eğitimden beklentileri, yapabilecekleri ve onları eğitimden nelerin engelleyeceği üzerinde duruldu. Eğitimin amacı ve içeriğinin yanında araştırmayla ilgili bilgi verildi. Kamera ve fotoğraf çekimiyle ilgili izin istendi ancak katılımcıların bir çoğu olumsuz yaklaşmasından dolayı kayıt yapılmayarak sürece olumsuz katkı yapılması engellendi. Grup kuralları oluşturulduktan sonra baba katılımı ve nitelikli zaman konularında anlatım, soru – cevap, tartışma yöntem ve teknikleri

kullanılarak baba katılımının tanımının ve önemini kavrar kazanımı aktarılmaya çalışıldı, oturumun özeti yapılarak oturum sonlandırıldı.

3.6.2. (Bakep) Çocuğumu Tanıyorum (Gelişim Dönemleri ve Görevleri I)

2. oturuma birinci oturumun özeti yapıldı ve grup kuralları hatırlatılarak başlandı. İkinci oturumun kazanımları verilerek grubun dikkati çekildi. 2. oturumda gelişimle ilgili bilgiler verilirken, çocuğun sosyal ve duygusal gelişimi konuları ile benlik ve başkalarının duygularını anlama konuları rol oynama, küçük grup çalışması, soru – cevap ve anlatım yöntemleri kullanılarak çocuğun sosyal duygusal gelişim özelliklerini bilir, çocuğun kişiliği üzerinde ki rolünü açıklar, çocuğun duygularını ifade etmesini destekleyici uygulamalar yapar vb. kazanımların aktarılması sağlandı. Oturumun değerlendirilmesinin yapılmasının ardından ev ödevi verilerek oturum sonlandırıldı.(Duygu kartları)

3.6.3. (Bakep) Anne – Baba Tutumları

2. oturumun değerlendirilmesi yapılarak ve ev ödevleriyle ilgili geri dönütler alınarak 3. oturuma başlandı. Bu oturumun amacı aile içi farklı tutumların kendileri ve çocukları üzerindeki etkisinin farkında olunmasının sağlanmasıdır. Ayrıca katılımcıların sağlıklı bir ilişki için yetkin tutum becerisi geliştirmesini sağlamaktır. Bu oturumda işlenen konular olumsuz sonuç veren aile içi tutumlar, yetkin tutum, ailenin rolü ve sınırlarıdır. 3. Oturum için belirlenen kazanımlara örnek olarak katılımcılar sağlıklı bir ilişki ve çocuk yetiştirme için yetkin tutumun en uygun tutum olduğunu fark edebilir, yetkin tutum için gerekli olan anne ve baba yaklaşımını sıralayabilirler. Çocuğun yetiştirilmesinde anne baba rolünün ve sınır çiziminin önemini farkına varırlar, özellikle yaptıkları davranışların açık olmayan karışık mesajların çocuğu nasıl etkilediğini anlarlar. Kazanımların sağlanması için konular anlatım, soru – cevap, canlandırma – rol oynama teknikleri kullanılmıştır. Yaşam pozisyonları ile ilgili ev ödevinin verilmesinin akabinde, 3. oturumun özetlemesi yapıldı ve oturum sonlandırıldı.

3.6.4. (Bakep) İletişim Kurmak

4. oturuma bir önceki oturumun değerlendirilmesi yapıldı. Yaşam pozisyonları ile ilgili verilen ev ödevi değerlendirildi. 4. oturumun amacı,iletişimle ilgili temel bilgiler edinmek. İletişimde zamanı etkin olarak düzenleyebilmek ve okul öncesi çocuklarına yönelik kullanılabilir iletişim becerilerini geliştirmektir. Bu oturumda işlenen konular, iletişim ve ilişki kavramları, okul öncesi dönemdeki iletişimde zamanı planlama, sözlü – sözsüz iletişim becerileri gibi konulardır. İşlenen konular anlatım, soru – cevap, slayt sunum, oyun,küçük grup çalışması gibi yöntem ve teknikler kullanılarak aktarılmaya çalışmış olup Katılımcıların, çocuğuyla ilişkisinde zamanı uygun olarak nasıl yapılandıracağını bilmesi, katılımcıların, zamanın nasıl yapılandırılacağını fark ederler.Katılımcılar, sözlü ve sözsüz iletişim modellerininin uygun kullanımını fark etmesi sağlanır, katılımcı etkin dinlemeyi yaşamında kullanır. Katılımcının kendini uygun şekilde ifade etme becerisini kullanır gibi kazanımlar sağlanmıştır. İletişime engel olabilecek davranışlarla ilgili rol oynama ödevi verilerek oturumun özetlenmesinin ardından oturum sonlandırıldı.

3.6.5. (Bakep) Olumlu Disiplin Yöntemleri

4. oturum ve verilen ev ödevlerinin değerlendirilmesi yapılarak başlandı. 5. oturumun amacı kişiliğin oluşumu ve davranış değiştirmede kullanılabilir yöntemler hakkında bilgi edinmek. İstenmeyen davranışı değiştirebilme ve olumlu davranışı kalıcı hale getirebilme becerisi kazanırlar. 5. oturumda işlenen konular kişiliğin oluşumu ve davranış değiştirmede kullanılabilir yöntemler hakkında bilgi edinmek. İstenmeyen davranışı değiştirebilme ve olumlu davranışı kalıcı hale getirebilme becerisi kazandırmaktır. Bu oturumda işlenen konular, kişilik nedir, nasıl oluşur, eleştiri ve takdirin okul öncesi çocukların kişiliğine ve davranışlarına etkisi vb konular anlatım, soru – cevap, slayt sunum, öykü,

alıştırma, canlandırma, oyun gibi ilke ve teknikleri kullanılarak işlenmiştir. Bu oturumda ki kazanımlar katılımcılar, olumlu ve olumsuz otorite modelinin özelliklerini söylerler. Katılımcılar, istenmeyen davranışı nasıl değiştirebileceklerini fark eder ve olumlu davranışı nasıl kalıcı hale getirebileceklerini fark ederler. Katılımcılar, uygun eleştiri ve takdirin nasıl yapıldığını söylerler. Katılımcı, çocukların eleştiri ve takdiri nasıl değerlendirdiğini söylerler. Oturum özetleme ve ev ödevi verilmesiyle sonlandırıldı.

3.6.6. (Bakep) Çocuğumu Tanıyorum (Gelişim Dönemleri ve Görevleri II)

5. oturumun değerlendirilmesi ve verilen ev ödevlerinin geri dönüt verilmesiyle 6. oturuma başlandı. Bu oturumun amacı katılımcıların bilişsel, motor ve cinsel gelişimi hakkında bilgilenmelerini sağlamak. Bilişsel, motor ve cinsel gelişimi destekleme konusunda bilinçlenmelerini sağlamaktır. Oturumda işlenen konular bilişsel gelişim becerileri, çocuğun bilişsel becerilerini desteklemede ailenin rolü, gelişme, fiziksel büyüme, motor gelişim, çocuğun motor gelişiminde ailenin rolü, cinsel gelişim, çocuğu cinsel konularda bilgilendirmedir. Söz konusu konular grup tartışması, anlatım, soru – cevap ve oyun yöntemleri kullanılarak anlatılmıştır. Bu oturumda ki kazanımlar ise; katılımcılar çocuğun bilişsel gelişiminde beynin işlevini bilir, çocuğun bilişsel gelişim özelliklerini bilir, çocuğun bilişsel gelişiminin desteklenmesinde ailenin rolünü açıklar. Ayrıca katılımcılar çocuğun bilişsel gelişiminin nasıl destekleneceğini örneklerle açıklar gibi kazanımları sağlarlar. 6. oturumun özeti yapılarak oturum sonlandırıldı.

3.6.7. (Bakep) Birlikte Büyüyelim

Bir önceki oturumun değerlendirilmesi ve verilen ev ödevlerinin geri dönüt verilmesiyle 7. oturuma başlandı. Bu oturumun amacı katılımcıların anne baba ve eş olarak aile içindeki rollerinin farkına varmasını ve sağlıklı bir ilişki için gerekli becerileri kazanmasını sağlamaktır. Bu oturumda işlenen konular aile yaşam

döngüsü, ilişki nedir, insan ihtiyaçları nelerdir, ebeveyn olmak, babalık rolü, baba çocuk karşısında nasıl davranmalıdır. Söz konusu konular işlenirken beyin fırtınası, anlatım, soru – cevap, küçük grup çalışması gibi yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Bu oturumda katılımcıların elde etmesi gereken kazanımlar ise, katılımcılar aile yaşam döngüsünün ne olduğunu ve nelerin bu döngüyü etkilediğini fark eder, katılımcılar birey ve eş olarak aile yaşam döngüsünü nasıl etkileyebileceklerini bilir. Katılımcılar çocuklarıyla sağlıklı ilişkiler kurarlar ailede rol ve sorumluluklar eşitlikçi bir yaklaşımla sürdürülür. Katılımcılar eş olma rollerinin çocuğun gelişimini bire bir etkilediğini fark ederler. Katılımcılar babalık rolünün neleri içerdiğini bilir ve olumlu rollerini fark ederler. Katılımcılar ebeveyn rolünün neleri içerdiğini bilir ve olumlu rollerini fark ederler. Oturum özeti yapılarak eğitimin sonlandırıldığı belirtildi. Katılımcıların sertifika törenine katılmaları konusunda motivasyonu sağlandı.

3.6.8. (Bakep) Sertifika Töreni

Bu oturumun amacı, baba katılımı eğitim programını olumlu duygular ve yüksek bir motivasyonla sonlandırmak. Son oturumda lider tarafından katılımcıların desteklenmesi, olumlu duyguların söylenmesi sağlandı. Ayrıca bu eğitimde katılımcıların eğitimde kazandıkları farkındalıkları günlük hayatta uygulamasını sağlayacak destek kazandırıldı ve katılımcılar arasında ki duygudaşlık arttı. Sertifika töreni ve pasta kesimiyle eğitim başarılı bir şekilde tamamlandı.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmacı tarafından hazırlanan baba katılımı eğitimi programının baba katılımına ve okul öncesi çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelemek amacıyla yapılan araştırmada elde edilen bulgular, bu bölümde çizelgeler halinde sunulmuş ve kaynaklarla desteklenmiştir. Deneysel uygulama öncesinde grupların denkliliğine ilişkin elde edilen bulgular ve gerçekleştirilen deneysel işlem sonunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular iki aşamada sunulmuştur. İlk aşamada gruplara ait ön-test puanlarının analizi, ikinci aşamada gruplara ait son-test puanlarının analizine yer verilmiştir.

4.1.1 Deneysel İşlem Öncesi Ön-test Puanlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde deneysel işlem öncesi çalışma gruplarının denkliliğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Baba katılım ölçeği ve sosyal becerileri değerlendirme ölçeği ön-test puanlarının karşılaştırılması amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiştir.

4.1.2. Ön-test Puanlarına İlişkin Bulgular (Sosyal Beceri – Baba Katılım Ölçeği)

İletişim ön-test puanlarına ilişkin ANOVA analizi yapılmadan önce bu analizin varsayımları olan normal dağılım ve varyanslarının homojenliği kontrol edilmiştir. Deney gruplarının ve kontrol grubunun sosyal beceri ve baba katılımı ölçeği ön test puanlarına ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 11.'de görülmektedir.

Tablo 11. Sosyal Beceri Ölçeğinin İletişim Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Betimsel İstatistik									
Grup	N	Min	Mak	\bar{x}	SS	ÇK	BK	F	P
Kontrol	25	59,00	93,00	75,9200	9,25527	,303	-,422	,336	,566
Deney	17	48,00	86,00	74,1765	10,02644	-1,278	1,753		

Sosyal Beceri Ölçeğinin iletişim alt boyutundan alınan ön test puanlarının gruplara göre çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde normal dağılım varsayımının karşılandığı söylenebilir. Grup varyanslarının homojen olup olmadığı ise Levene testi ile kontrol edilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ($F(1,40) = 0.336$, $p = 0.566 > 0.05$), grupların sosyal beceri ölçeğinin iletişim alt boyutundan alınan ön-test puanlarına ilişkin varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Grupların sosyal beceri ölçeğinin uyum alt boyutundan alınan ön test puan ortalamalarına ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 12’de verilmiştir

Tablo 12. Sosyal Beceri Ölçeğinin Uyum Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Betimsel İstatistik									
Grup	N	Min	Mak	\bar{x}	SS	ÇK	BK	F	P
Kontrol	25	29,00	60,00	47,1200	8,07424	-,424	-,283	,037	,849
Deney	17	48,00	86,00	74,1765	10,02644	-1,278	1,753		

Sosyal Beceri Ölçeğinin uyum alt boyutundan alınan ön-test puanlarının gruplara göre çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde normal dağılım varsayımının karşılandığı söylenebilir. Grup varyanslarının homojen olup olmadığı ise Levene testi ile kontrol edilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ($F(1,40) = 0.037$, $p = 0.849 > 0.05$), grupların sosyal beceri ölçeğinin uyum alt boyutundan alınan ön-test puanlarına ilişkin varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 12 incelendiğinde grupların uyum alt boyutundan aldıkları ön-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuca göre deneysel uygulama öncesinde deney

grupları ve kontrol grubunun sosyal beceri ölçeği uyum alt boyutu açısından birbirine denk olduğu söylenebilir.

Tablo 13. Sosyal Beceri Ölçeğinin Çekingenlik Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Betimsel İstatistik									
Grup	N	Min	Mak	\bar{x}	SS	ÇK	BK	F	P
Kontrol	25	19,00	33,00	27,2400	3,32014	-,466	,648	,970	,331
Deney	17	22,00	30,00	26,3529	1,99816	-,288	,203		

Sosyal Beceri Ölçeğinin çekingenlik alt boyutundan alınan ön-test puanlarının gruplara göre çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde normal dağılım varsayımının karşılandığı söylenebilir. Grup varyanslarının homojen olup olmadığı ise Levene testi ile kontrol edilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ($F(1,40) = 0.970$, $p = 0.331 > 0.05$), grupların sosyal beceri ölçeğinin uyum alt boyutundan alınan ön-test puanlarına ilişkin varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 13 incelendiğinde grupların çekingenlik alt boyutundan aldıkları ön-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuca göre deneysel uygulama öncesinde deney grupları ve kontrol grubunun sosyal beceri ölçeği çekingenlik alt boyutu açısından birbirine denk olduğu söylenebilir.

Tablo 14. Baba Katılımı Ölçeğinin Sorumluluk Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Betimsel İstatistik									
Grup	N	Min	Mak	\bar{x}	SS	ÇK	BK	F	P
Kontrol	25	23,00	39,00	33,9200	4,11218	-,841	,361	,011	,918
Deney	17	23,00	39,00	34,0588	4,45071	-1,20	,867		

Tablo 14. İncelendiğinde baba katılımı ölçeğinin sorumluluk alt boyutundan alınan ön-test puanlarının gruplara göre çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde normal dağılım varsayımının karşılandığı söylenebilir. Grup

varyanslarının homojen olup olmadığı ise Levene testi ile kontrol edilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ($F(1,40) = 0.011$, $p = 0.918 > 0.05$), grupların sosyal beceri ölçeğinin uyum alt boyutundan alınan ön-test puanlarına ilişkin varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 14' göre grupların sorumluluk alt boyutundan aldıkları ön-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuca göre deneysel uygulama öncesinde deney grupları ve kontrol grubunun baba katılımı ölçeği sorumluluk alt boyutu açısından birbirine denk olduğu söylenebilir.

Tablo 15. Baba Katılımı Ölçeğinin Etkileşim Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Betimsel İstatistik									
Grup	N	Min	Mak	\bar{x}	SS	ÇK	BK	F	P
Kontrol	25	28,00	55,00	43,9600	7,50822	-,394	-,692	,184	,671
Deney	17	35,00	60,00	44,9412	6,93245	,387	,087		

Tablo 15. İncelendiğinde baba katılımı ölçeğinin etkileşim alt boyutundan alınan ön-test puanlarının gruplara göre çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde normal dağılım varsayımının karşılandığı söylenebilir. Grup varyanslarının homojen olup olmadığı ise Levene testi ile kontrol edilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ($F(1,40) = 0.184$, $p = 0.671 > 0.05$), grupların baba katılımı ölçeğinin etkileşim alt boyutundan alınan ön-test puanlarına ilişkin varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 15 incelendiğinde grupların etkileşim alt boyutundan aldıkları ön-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuca göre deneysel uygulama öncesinde deney grupları ve kontrol grubunun baba katılımı ölçeği etkileşim alt boyutu açısından birbirine denk olduğu söylenebilir.

Tablo 16. Baba Katılımı Ölçeğinin Ulaşılabilir Olma Alt Boyutuna İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Betimsel İstatistik									
Grup	N	Min	Mak	\bar{x}	SS	ÇK	BK	F	P
Kontrol	25	15,00	35,00	24,0000	7,29776	,171	945	2,888	,097
Deney	17	21,00	35,00	26,2941	4,23917	,627	-,857		

Tablo 16' ya göre baba katılımı ölçeğinin ulaşılabilir olma alt boyutundan alınan ön test puanlarının gruplara göre çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde normal dağılım varsayımının karşılandığı söylenebilir. Grup varyanslarının homojen olup olmadığı ise Levene testi ile kontrol edilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ($F(1,40) = 2,888, p = 0.097 > 0.05$), grupların baba katılımı ölçeğinin ulaşılabilir olma alt boyutundan alınan ön test puanlarına ilişkin varyanslarının homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 16 incelendiğinde grupların ulaşılabilir olma alt boyutundan aldıkları ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuca göre deneysel uygulama öncesinde deney grupları ve kontrol grubunun baba katılımı ölçeği ulaşılabilir olma alt boyutu açısından birbirine denk olduğu söylenebilir.

Genel olarak anova analiz sonuçları incelendiğinde, katılımcıların baba katılımı ölçeği sorumluluk, etkileşim ve ulaşılabilir olma alt boyutları ve öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin iletişim, uyum ve çekingenlik alt boyutları için ön testten aldıkları toplam puanlar karşılaştırıldığında kontrol ve deney gruplarının arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre her iki grubun ön test puanlarının birbirlerine yakın olduğu bir başka deyişle grupların dengeli olarak dağıldığı söylenebilir.

4.2. Eşleştirilmiş İki Grup Arasındaki Farkların Testi Analiz Sonuçları

Grupların dengeli dağılım gösterdikleri anova analizlerinden anlaşılmasının ardından kontrol ve deney gruplarının kendi aralarında baba katılımı eğitim programından sonra ön test ve son test puanlarında anlamlı bir farkın olup olmadığı, araştırmacı tarafından geliştirilen hipotezler üzerinden açıklanacaktır.

4.2.1. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Çocukların İletişim Becerilerini Kazanmasında Etkisi Vardır Denencesi

Kontrol grubunda bulunan çocuklara ait sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin iletişim alt boyutundan alınan ön test ve son test puanları t testi analizi ile incelenmiş olup bulgular tablo 17’ de sunulmuştur.

Tablo 17. Sosyal Beceriler Ölçeği İletişim alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön test Son Test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	75,9200	25	9,25527			
Son Test	72,8800	25	7,54056	24	4,45233	,000

Tablo incelendiğinde kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sosyal beceriler ölçeğinin iletişim alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir ($t(24)= 4,45233, p<.05$). Deney grubuna ait puanlar ise tablo 18. de verilmiştir.

Tablo 18. Sosyal Beceriler Ölçeği İletişim alt Boyutuna Ait Deney Grubu Ön test Son Test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	74,1765	17	10,02644			
Son Test	73,5882	17	6,78287	16	,539	,000

Tablo incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrencilerin sosyal beceriler ölçeğinin iletişim alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmektedir ($t(16) = ,539$, $p > .05$). Elde edilen bulgulardan hareketler çocukların iletişim becerileri babalara verilen katılım eğitiminden bağımsız değişme göstermiş olup hem kontrol grubunda hem de deney grubunda ön test ve son test puanlarının düştüğü gözlemlenmiş, baba katılımı değişkeninin iletişim becerisini etkilemediği sonucuna ulaşılabilir. Böylece araştırmanın ilk denencesinin reddedilmesine karar verilmiştir.

4.2.2. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Çocukların Uyum Becerilerini Kazanmasında Etkisi Vardır Denencesi

Kontrol grubunda bulunan çocuklara ait sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin uyum alt boyutundan alınan ön test ve son test puanları t testi analizi ile incelenmiş olup bulgular tablo 19’ de sunulmuştur.

Tablo 19. Sosyal Beceriler Ölçeği Uyum alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön test Son Test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	47,1200	25	8,07424			
Son Test	46,8000	25	6,86780	24	0,539	,595

Tablo incelendiğinde kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sosyal beceriler ölçeğinin uyum alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlenmektedir ($t(24)= 0,539$, $p>.05$). Deney grubuna ait puanlar ise tablo 20. de verilmiştir.

Tablo 20. Sosyal Beceriler Ölçeği Uyum alt Boyutuna Ait Deney Grubu Ön test Son Test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	47,5882	17	7,29776			
Son Test	49,2941	17	6,33211	16	-2,088	,053

Tablo 20 incelendiğinde babalara uygulanan baba katılımı eğitim programının etkili olduğu, deney grubunda bulunan öğrencilerin sosyal beceriler ölçeği uyum alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir ($t(16)= - 2,088$, $p<.05$). Sonuç olarak ikinci denencemiz olan uygulanan baba katılımı eğitim programının çocukların uyum becerilerini kazanmasında etkisi vardır denilebilir.

4.2.3. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Çocukların Çekingenlik Becerilerinin Azaltılmasında Etkisi Vardır Denencesi

Kontrol grubunda bulunan çocuklara ait sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin çekingenlik alt boyutundan alınan ön test ve son test puanları t testi analizi ile incelenmiş olup bulgular tablo 21’ de sunulmuştur.

Tablo 21. Sosyal Beceriler Ölçeği Çekingenlik Alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön test Son test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	27,2400	25	3,32014			
Son Test	27,2000	25	2,78388	24	,076	,940

Tablo incelendiğinde kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sosyal beceriler ölçeğinin çekingenlik alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlenmektedir ($t(24)= ,076$, $p>.05$). Deney grubuna ait puanlar ise tablo 22. de verilmiştir.

Tablo 22. Sosyal Beceriler Ölçeği Çekingenlik alt Boyutuna Ait Deney Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	26,3529	17	7,29776			
Son Test	27,3529	17	6,33211	16	-2,166	,046

Tablo 22 incelendiğinde babalara uygulanan baba katılımı eğitim programının etkili olduğu, deney grubunda bulunan öğrencilerin sosyal beceriler ölçeği çekingenlik alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir ($t(16)= - 2,166$, $p<.05$). Sonuç olarak üçüncü denencemiz olan uygulanan baba katılımı eğitim programının çocukların çekingenlik becerilerinin azaltılmasında etkisi vardır denilebilir.

4.2.4. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Babaların Sorumluluk Becerilerinin Kazanmasında Etkisi Vardır Denencesi

Kontrol grubunda bulunan babalara ait baba katılımı ölçeğinin sorumluluk alt boyutundan alınan ön test ve son test puanları t testi analizi ile incelenmiş olup bulgular tablo 23’ de sunulmuştur.

Tablo 23. Baba Katılımı Ölçeği Sorumluluk Alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	33,9200	25	4,11218			
Son Test	33,6800	25	4,03856	24	,407	,688

Tablo incelendiğinde kontrol grubunda yer alan babaların baba katılımı ölçeğinin sorumluluk alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlenmektedir ($t(24)=,407, p>.05$). Deney grubuna ait puanlar ise tablo 24. de verilmiştir

Tablo 24. Baba Katılımı Ölçeği Sorumluluk alt Boyutuna Ait Deney Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	34,0588	17	4,45071			
Son Test	35,7647	17	2,90537	16	-3,424	,003

Tablo 24 incelendiğinde babalara uygulanan baba katılımı eğitim programının etkili olduğu, deney grubunda bulunan babaların baba katılımı ölçeği sorumluluk alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir ($t(16)= -3,424, p<.05$). Sonuç olarak dördüncü

denencemiz olan uygulanan baba katılımı eğitim programının babaların sorumluluk becerilerinin kazanılmasında (güçlü) etkisi vardır denilebilir.

4.2.5. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Babaların Etkileşim Becerilerini Kazanmasında Etkisi Vardır Denencesi

Kontrol grubunda bulunan babalara ait baba katılımı ölçeğinin sorumluluk alt boyutundan alınan ön test ve son test puanları t testi analizi ile incelenmiş olup bulgular tablo 25’ de sunulmuştur.

Tablo 25. Baba Katılımı Ölçeği Etkileşim Alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	43,9600	25	7,50822			
Son Test	43,6800	25	7,30137	24	1,572	,129

Tablo incelendiğinde kontrol grubunda yer alan babaların baba katılımı ölçeğinin etkileşim alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlenmektedir ($t(24)= 1,572, p>.05$). Deney grubuna ait puanlar ise tablo 26. de verilmiştir

Tablo 26. Baba Katılımı Ölçeği Etkileşim alt Boyutuna Ait Deney Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	44,9412	17	6,93245			
Son Test	47,5294	17	4,98896	16	-3,863	,001

Tablo 26 incelendiğinde babalara uygulanan baba katılımı eğitim programının etkili olduğu, deney grubunda bulunan babaların baba katılımı ölçeği etkileşim alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir ($t(16) = -3,863$, $p < .05$). Sonuç olarak beşinci denencemiz olan uygulanan baba katılımı eğitim programının babaların etkileşim becerilerinin kazanılmasında (güçlü) etkisi vardır denilebilir.

4.2.6. Uygulanan “Baba Katılımı Eğitim Programının” Babaların Ulaşılabilir Olma Becerilerini Kazanmasında Etkisi Vardır Denencesi

Kontrol grubunda bulunan babalara ait baba katılımı ölçeğinin ulaşılabilir olma alt boyutundan alınan ön test ve son test puanları t testi analizi ile incelenmiş olup bulgular tablo 27’ de sunulmuştur.

Tablo 27. Baba Katılımı Ölçeği Ulaşılabilir Olma Alt Boyutuna Ait Kontrol Grubu Ön Test Son Test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	24,0000	25	4,33013			
Son Test	23,7200	25	3,50619	24	,979	,337

Tablo incelendiğinde kontrol grubunda yer alan babaların baba katılımı ölçeğinin ulaşılabilir olma alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlenmektedir ($t(24) = ,979$, $p > .05$). Deney grubuna ait puanlar ise tablo 28. de verilmiştir

Tablo 28. Baba Katılımı Ölçeği Ulaşılabilir Olma alt Boyutuna Ait Deney Grubu
Ön Test Son Test Analiz Sonuçları

	X	N	SS	Sd	t	p
Ön Test	26,2941	17	4,23917			
Son Test	29,4118	17	2,45099	16	-5,368	,000

Tablo 28 incelendiğinde babalara uygulanan baba katılımı eğitim programının etkili olduğu, deney grubunda bulunan babaların baba katılımı ölçeği ulaşılabilir olma alt boyutuna ait ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir ($t(16) = -5,368$, $p < .05$). Sonuç olarak altıncı denencemiz olan uygulanan baba katılımı eğitim programının babaların ulaşılabilir olma becerilerinin kazanılmasında (güçlü) etkisi vardır denilebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTISMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, baba katılımı eğitim programının, babaların katılım düzeyine ve okul öncesi öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisi ile ilgili yapılan çalışmada ulaşılan bulgulara dayalı olarak açıklanan sonuçlara ve sonuçların literatür desteğiyle tartışılmasına, ayrıca sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada araştırmacı tarafından yapılandırılan baba katılımı eğitim programının babaların katılım düzeyi ile öğrencilerin sosyal becerilerine etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçlar dikkate alınarak değişkenler incelendiğinde, istatistiksel analizler sonucu bulguların, mevcut kuramsal literatür desteği ile değerlendirilmesi ve yorumlanmasına yer verilmiştir. Araştırmamıza 17 tane deney grubunda, 25 tane kontrol grubunda olmak üzere toplamda 42 baba ve 42 çocuk katılmıştır. Katılımcılara baba katılım ölçeği ve sosyal becerileri değerlendirme ölçeği uygulanarak ön test puanları elde edilmiştir. Deney grubunda ki babalara ise baba katılımı eğitim programı uygulanarak aynı ölçekler tekrar uygulanmıştır. Böylelikle son test puanları elde edilmiştir. Grupların homojenliği levene testi yapılarak homojen dağılım gösterdikleri tespit edilmiş ve ilgili analizler yapılmıştır. Uygulanan baba katılımı eğitim programının sonucunda, ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında kontrol grubuna göre deney grubunda baba katılımının etkileşim, sorumluluk, ulaşılabilir olma alt boyutları ile sosyal beceri ölçeğinin çekingenlik ve uyum alt boyutlarında anlamlı fark ortaya konurken iletişim alt boyutu açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Hipotez olarak sıralanan alt problemlerden yola çıkarak sonuçlar, baba katılımı ve okul öncesi öğrencilerin sosyal becerileri olmak üzere sonuçlar iki

bölümde tartışılacaktır. İlk olarak araştırmacı tarafından yapılandırılan baba katılımı eğitim programının baba katılımının tüm alt boyutlarında anlamlı derecede farklı çıktığı görülmektedir. Bu sonuca yönelik olarak McBride (1991) yaptığı araştırmada; babalara yönelik düzenlenmiş ebeveyn eğitim programlarının etkililiğini araştırmıştır. Araştırma sonucunda ebeveyn eğitimi ve destekleme programlarının babanın çocuk yetiştirmedeki payını artırmada etkili olduğu ortaya çıkmıştır (Akt: Darga, 1999). Fox ve arkadaşları (2004) tarafından yapılan araştırmada ise anne babaların çocuklarını desteklemelerine yönelik eğitim programının etkileri araştırılmıştır. Bu araştırmada 28 düşük geliri aile ile çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda; eğitim programına katılan anne babaların, çocuklarının problemleri ile daha başarılı bir şekilde baş edebildikleri ve anne-babalık becerilerini geliştirdikleri görülmüştür. Araştırma sonunda çıkan bulgu, Lombard'ın yaptığı araştırmayı destekler niteliktedir. Lombard (1982), ebeveyn eğitimi programına en az iki yıl katılan ebeveynlerle hiç katılmayan ebeveynler üzerinde yaptığı karşılaştırmalı araştırma sonucunda; ebeveyn eğitimi programına katılanların; çocuklarına karşı daha pozitif davranışlar gösterdiği, çocuğun eğitimine daha fazla ilgi ve katılım sağladıkları, okul aktivitelerine daha çok katıldıkları bulgularını elde etmişlerdir (Akt. Çağdaş, 2003). Yapılan başka bir çalışmada (Bozoğlan ve Özgündüz, 2015) baba katılımının sorumluluk, etkileşim ve ulaşılabilir olma alt boyutlarının katılımcıların gelir düzeyi, evlilik süresi, sahip oldukları çocuklarının sayısı ve cinsiyeti açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığını ortaya koymakla beraber, babanın yaşının, babanın kardeş sayısının, babanın evlilik doyumunun, babanın kendi babasıyla geçirdiği ilişkinin kalitesinin ve babanın kişiliğinin baba katılımının sorumluluk boyutunu yordamadığını, babanın kendi babasıyla olan ilişki kalitesinin baba katılımının etkileşim boyutunu anlamlı düzeyde yordadığını, babanın yaşının ve babanın kendi babasıyla olan ilişki kalitesinin baba katılımının ulaşılabilir olma boyutunu anlamlı düzeyde yordadığını ortaya koymuştur. Bu nedenle şu andaki babalara verilen eğitim sayesinde çocuklarına doğru rol model olmaları sağlanarak, çocuklarında baba olduklarında, olumlu babalık becerilerinin sergilenmesinin

olasılığı arttırılmış olacaktır. Elde edilen bulgular bu araştırmadan elde edilen bulguyla paralellik göstermektedir.

İkinci olarak araştırmalar babanın çocuğun sosyalleşmesinde (Coltrane, 1990) ve arkadaşlık becerilerini geliştirmede önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Lieberman, Doyle ve Markiewicz, 1999). Çocuk anneyle daha çok zaman harcamaktadır ve anneyle ilişkisinde yakınlığın daha fazla olması bazı açılardan anneyi daha etkili yapmaktadır. Baba çocuğun daha çok disiplinine katılmaktadır ve bundan dolayı disiplinde daha önemli bir rol oynamaktadır (Lamb, 1997) Babalar çocuklarıyla birlikteyken onların çevreyle ilgili keşifler yapmalarına annelere göre daha çok izin vermektedir. Ayrıca çocuklar babalarıyla birlikte vakit geçirdiklerinde duyguları tanımlama, diğer insanların duygularını anlama gibi başlıklarda farklı deneyimler yaşamaktadır. Etkin babalık yapan babaların çocukları, arkadaş ilişkilerinde daha az sorun yaşamakta, kolay arkadaş edinmekte, sosyal becerileri daha çabuk öğrenmekte ve kullanmaktadır (Ladd vd. 2000) . Babalarıyla erken dönemde yakın ve iyi ilişkiler geliştiren çocukların kendilerine güvenli, etraflarında olan bitenleri araştıran, sorgulayan ve büyüdükçe daha iyi sosyal ilişkiler kuran çocuklar olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, erken çocukluk döneminde babasıyla yakın ve sağlıklı ilişkileri olan çocukların yalan söyleme, olumsuz, istenmeyen davranışlarda bulunma ve depresyon yaşama olasılıklarının diğer çocuklara göre daha az olduğu belirtilmektedir (Rosenberg and Wilcox, 2006). Literatürde ki bilgilerle yaptığımız araştırma sonucu paralellik göstermektedir ki, bakep' den sonra okul öncesi öğrencilerin son test puanlarında çekingenlik ve uyum alt bölümlerinde anlamlı derece farklılıklar görülmüştür.

Baba katılımı eğitim programı uygulanırken planlama aşamasında aile tutumları ile ilgili bölüm eklenmiştir. Literatür taraması incelendiğinde baba katılımı etkileyen faktörler arasında çokça incelenen konu baba katılımının aile tutumları açısından incelenmesi olmuştur. Yapılan araştırmalar incelendiğinde programımızda bu bölümün etkili olduğu, yapılan araştırmaların bu sonucu destekler nitelikte olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu bağlamda Gaertner ve arkadaşları (2007), güçlü şekilde otoriter görüşe sahip babaların, bakım verme,

oyun, öğretme ve gece vakti sakinleştirme aktivitelerine nispeten daha az katıldıklarını bulmuştur. Paquette ve arkadaşları (2000) da benzer olarak otoriter babaların, duygusal destek, temel bakım, fiziksel oyun ve empati boyutunda diğer gruplara göre daha düşük puanlara sahip olduğunu saptamıştır. İzin verici ve demokratik ebeveynler ise duygusal destek, fiziksel oyun ve empati boyutlarında daha katılımcı gözükmektedir. Diğer yandan eşitlikçi ve gelenekselci görüşlerin de bu sonuçlara yansıdığından bahsedilebilir. Evans'ın (1997) sonuçlarına göre ise, babaların çoğunluğu ailedeki rollere gelenekselci tutum içinde yaklaşmaktadır.

Eğitim programına eklenen diğer bir konu ise babaların çocuklarıyla geçirmesi gereken kaliteli zamanın nasıl yapılandırılması gerektiği olmuştur. Bu konunun da baba katılımında etkili olduğu yapılan çalışmalarda görülmektedir. Şöyle ki babalarıyla aktif bir şekilde zaman geçiren çocukların davranışlarında olumlu değişiklikler meydana gelmektedir. Arslan ve Durmaz Kandaz (2004)' ın babaların 3 - 6 yaş çocukların eğitimine ve bakımına katılım durumlarının psiko-sosyal davranışlarına etkisini inceledikleri araştırma sonucunda babanın çocuğuna aktif olarak ayırdığı zamanın çocuğun problemlerle baş etme becerisi üzerinde önemli etkisinin olduğu saptanmıştır. Babasıyla az görüşen çocuktaki mutsuzlukla ve şiddet içerikli davranış problemleriyle (Blakenhorn, 1995; Çağlayan, 1989; Güngörmüş, 1986), durumluk ve sürekli kaygıyla ilişkili olduğu görülmektedir (Özdağ, 2005). Anlaşılmaktadır ki, baba ile geçirilen süre çocuğun gelişim alanlarına özellikle sosyal gelişim boyutunda etkilidir.

Baba katılımı eğitim programı ön test ve son test puanları incelendiğinde babaların etkileşim, ulaşılabilir olma ve sorumluluk alt boyutlarında etkili olduğu görülmekte olup alanda yapılan çalışmalarla bu durum benzerlik göstermektedir. Babaların çocuklarıyla zaman geçirmesinin, katılım göstermesinin çocuklar için bir ihtiyaç olduğu okul, öğretmenler ve çevre tarafından hissettirilmesi gerekmektedir. Araştırmanın okul öncesi öğrencilerin sosyal beceri kısmı incelendiğinde ise babaların eğitim sonrasında çocuklarla daha çok ilgilendikleri, daha çok katılım gösterdikleri anlaşılmaktadır. Bu durum öğrencilerin okulu ve

öğretmenlerini sevmelerinde, kurallara uymalarında ve diğer sosyal becerileri olumlu yönde göstermelerinde etkili olduğu son test puanlarında ve öğretmenlerle yapılan sözlü görüşmeler neticesinde anlaşılmaktadır. Öyle ki bir öğrenci öğretmenine; öğretmenim, babam artık beni daha çok seviyor şeklinde ifadesiyle somutluk kazanmıştır.

Baba katılımını çeşitli değişkenler açısından inceleyen araştırmalara göre baba katılımını etkileyen birçok faktör vardır. Bunlar babanın eğitim düzeyi, babanın geliri, babanın mesleği ve çalışma saatleri, annenin mesleği ve çalışma süreleri, çocuğun kardeş sayısı ve yaşları gibi faktörler bulunmaktadır. (Fletcher, Steinberg, Darling ve Dornbusch, 1995; Pettit, Harrist, Bates ve Dodge, 1991; Seven, 2006; Seven ve Yoldaş, 2007). Yapılan araştırmanın yöntemi ön test – son test, deneysel desen yöntemi ile yapıldığından bu gibi bilgiler sadece analiz kısmında verilmiştir. Ancak eğitim programı yapılandırılırken hedef kitlenin özelliklerinin bilinmesi, grup lideri tarafından eğitimin nasıl yapılandırılması gerektiği açılarından gereklidir.

5.2. Öneriler

Çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak, okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların baba katılımını öğrenmesi, baba katılımının artırılması ve çocuklarında sosyal becerilerde ki değişikliklerin kalıcı ve istendik olarak değişmesi amacıyla öneriler sunulmuştur:

- Anne-babaların çocuklarının eğitim yaşantısına katılımını sağlamak için ebeveynleri okul öncesi eğitimin önemi konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Anne- babaların okul öncesi eğitim, çocuk yetiştirme becerileri ve çocuklarının eğitim yaşantılarına katılımlarının önemi konusunda bilinçlendirilmeleri çerçevesinde sivil toplum örgütlerinin desteği sağlanmaya çalışılabilir, medyanın çeşitli reklamlar ve ürünlerle konuya dikkat çekmesi istenebilir, konuya politikacıların gündeminde yer alacak şekilde dikkat çekmeye çalışılabilir.

- Okulöncesi eğitim kurumlarında aile katılımına yönelik uygulamalar ayrıntılı biçimde analiz edilerek işleyişte karşılaşılan sorunlar belirlenmelidir.
- Çalışan babalara işyerlerinde bilgilendirme amaçlı kurs ve toplantılar düzenlenerek aile yaşamlarının ve çocukla iletişiminin daha kaliteli hâle getirilmesi sağlanabilir.
- Bu araştırmada deneysel desen ön test ve son test yöntemi kullanılarak sadece Isparta il merkezinde ki babalarla çalışılmıştır. Elde edilen sonuçların genellenemeyeceği düşünülürse benzer çalışmaların farklı illerde de yapılarak sonuçların karşılaştırılmasıyla, genel üzerinde yorum yapılması daha sağlıklı olacaktır.
- Babalarla çalışılan gruplarda eğitimin günü, saati ve içeriği iyi yapılandırılarak katılımcıların devamsızlıkları en aza indirilebilir.
- Baba katılımı ile ilgili yapılacak çalışmalarda uzun süreli boylamsal çalışmaların yapılması daha sağlıklı sonuçların alınmasına sebep olabilir.
- Eğitim süresi içerisinde eğitiminin, çocukların eğitimi ile ilgili öğretmenler ile ilişkisinin sürdürülmesi ve iş birliğinin devam ettirilmesi, eğitimin verimliliğini arttırıcı bir etmen olarak görülebilir.
- Eğitiminin konuya hâkim olması, güler yüzlü olması ve yetişkin eğitimi alması katılımcıların etkin katılımlarının sağlanması beklendiğinden, araştırmanın sonuçları açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

AÇEV. Babalara Özel. Ebeveynler İçin Kaynak.
<http://www.acev.org/pdf/KaynaklarPDF/EbeveynlericinKaynaklar/BabalaraOzel.pdf>. 21.12.2015 tarihinde internet' ten elde edilmiştir.

Akman, B. ve Gülay, H. (2004). Korunmaya Muhtaç 5-6 yaş Çocukların Sosyal Becerilerinin İncelenmesi. *I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Kongre Kitabı 2006, 2, 79-93.*

Akman, B., Üstün, E. ve Kargı, E. (2003). Özel gereksinimli çocuklarda sosyal beceri eğitiminin önemi. *OMEP 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı (Bildiri Kitabı III)*. İstanbul: Ya-pa Yayınları.

Aral, N., Baran, G., Gürsoy, F., Köksal Akyol, A., Bütün Ayhan, A., Yıldız Bıçakçı, M.ve Erdoğan, S. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Aile Eğitimi*. Bilimsel Araştırma Projesi, Ankara Üniversitesi, Ev Ekonomisi Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Ankara.

Arslan, Ü. ve Durmaz Kandaz, U. (2004).Babaların 3-6 yaş Grubundaki Çocukların Eğitimine ve Bakımına Katılım Durumlarının Psikososyal Davranışlarına Etkisi. *I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. Kongre Kitabı (2006). Cilt:3. 371-379.*

Atılgan, G. (2001). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim I. Kademe I. Devre Öğrencilerinin Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Avcı, H. (2004). Gelişimde 0-3 yaş, *Yaşama Merhaba*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

Avcioğlu, H. (2003). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara Sosyal Becerilerin Öğretilmesinde İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi İle Sunulan Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi*. OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı. Kuşadası, Türkiye.

Bacanlı, H. (1999). *Sosyal beceri eğitimi*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.

Bacanlı, H. (2004). "Sosyal Beceri Eğitimi". *İlköğretimde Rehberlik* (Edt. Yıldız Kuzgun). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Bozoğlan, B., Özgündüz, Ö. (2015) *Okul Öncesi Dönemde Baba Katılımının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Sözlü Bildiri). 13. Ulusal Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi, 7-9, Ekim, 2015, Mersin.

Bailey, W.T. (1991). Fathers' involvement in their children's health care. *Journal of Genetic Psychology*, 15(2), 289-293

Bakanay, E.A. (2007). Babanın çocuk hayatındaki yeri. *Anneyiz Biz Dergisi*, Ekim 8-10

Balcı, A. (2005). Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler. (5. Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık

Baldık, Ö. (2005). Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Rehberi. Timaş Yayınları, İstanbul

Baruch, G. K., ve Barnett, R. C. (1986). Consequences of fathers' participation in family work: Parents' role strain and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 983-992

Başaran, İ.E. (2000). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Becerilerinin İncelenmesi. *I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Kongre Kitabı 2006*. Cilt:2, 79-93.

Beausoleil, C. S.(1998) *What is the: Unique and Direct Effect of an Uninvolved Father on His Son's Self-Concept as an Adult Man? A Dialogue between Samuel Osherson's "Finding Our Fathers" Social Scientists and Christian Theology*”, Yüksek Lisans Tezi, University of Western Ontario.

Birch, S. H.,& Ladd, G. W. (1997). The teacher-child relationship and children's early school adjustment. *Journal of school psychology, 35*(1), 61-79.

Blair ,S. L., Wenk, D. ve Hardesty, C. (1994). Marital quality and paternal involvement: Interconnections of men's spousal and parental roles. *Journal of Men's Studies, (2)*,221-237

Brayfield, A.(1995). Juggling Jobs and Kids: The impact of employment schedules on fathers' caring for children. *Journal of Marriage and Family, 57*, 321-332.

Bushfield, S. 2004. Fathers In Prison: Impact of Parenting Education. *The Journal of Correctional Education. 55* (2); pp. 139-147.

Clarke-Stewart, K. A. (1978). And daddy makes three: The father's impact on mother and young child. *Child development, 46*6-478.

Coltrane, S. (1990). Birth timing and division of labor in dual-earner families. *Journal of Family Issues, 11*(2), 157-181

Crouter, A.C., Perry-Jenkins, M., Huston, T.L. ve Mc Hale, S.M. (1987). Processes underlying father involvement in dual-earner and single-earner families. *Developmental Psychology, 23*, 431-440.

- Çakmaklı, K. (2007). *Çocuk ve Gençte Sosyal Gelişim*. İstanbul: Yağmur Yayınları.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Çağdaş, A. (2003). *Anne – baba - çocuk iletişimi*. Eğitim Kitabevi: Konya.
- Çağlayan, A. (2004). *Eğitimde Özlenen Babalar*, İstanbul: Ağaç Yayınları
- Çelenk,S.(2003). Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması. *İlköğretim - Online 2* (2), 2003 sf. 28-34.
- Çetin, F., Bilbay Alpa, A. ve Kaymak Albayrak, D. (2003). *Çocuklarda Sosyal Beceriler*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Darga, H. (1999). *Farklı sosyo–ekonomik düzeydeki babaların altı, on, on dört yaşlarındaki çocukların eğitimine katılımlarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi: Ankara.
- Day, R. D., Lamb, M. E. (2004) *Interparental Conflict and Parent-Child Relationships*, Ed. by, J. H. Grych, F. D. Fincham, *Interparental Conflict and Child Development*, U.K.: Cambridge University Press, pp. 249-272.
- DeFrain, J. (1979). *Androgynous parents tell who they are and what they need*. *Family Coordinator*,28, 237-243
- Dinç, B. , Gültekin, M. (2003). Okul Öncesi Eğitimin 4-5 Yas Çocuğunun Sosyal Gelişimine Etkileri Konusunda Öğretmen Görüşleri. Omep 2003. *Dünya Konsey Toplantısı Ve Konferansı Bildiri Kitabı*. Ankara: Ya-Pa Yayınları.

- Dixon-Barbiee, K.D. (2001). *Parental perception of family centeredness and the effectiveness of early intervention programs*. Doktora Tezi. Northern Illinois Universty: Illinois.
- Duran, E. (2005). *Milli eğitim bakanlığına bağlı anasınıflarında uygulanmakta olan eğitim programının anne-baba katılım boyutu kapsamında yapılan çalışmaların incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duran, A. (2010). *Erkeksi Rollerin Baba Katılımı ile ilişkisinin Araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Erbay, E. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilere Sahip Olma Düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Ersanlı, K. (1996). *Benliğin gelişimi ve görevleri*. Samsun: Eser Ofset.
- Evans, C. (1997). Turkish Fathers' Attitudes to and Involvement in their Fathering Role: a Low Socio-economic Sample, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi.
- Eiduson, B.T. ve Alexander, J.W. (1978). The Role of Children in Alternative Family Styles. *Journal of Social Issues*, 34 (2), 149-67.
- Fox, R.A., Duffy, K.M., Keller, K.M. (2004). *Training community-based professionals to implement an empirically supported parenting program*. *Early Child Development and Care*, 176(1), 19-31.

Gable, S. (2003). *Communicating effectively with children. Human Environmental Sciences*. Internet'ten 21 Aralık 2015'te elde edilmiştir.
http://www.classbrain.com/artread/publish/article_21.sh

Gaertner, B. M., Spinrad, T. L., Eisenberg, N., Greving, K. A.(2007). *Parental Childrearing Attitudes as Correlates of Father Involvement During Infancy, J Marriage Fam.*, 69/4, pp.962–976.

Green,S.(2002). *Parent İnvolveıment in Child Care. Does it Realy Matter? Child Care Centers Conections. Volume,11.Issue:2.*

Gresham, F. M.,& Elliott, S. N. (1990). *Social skills rating system: Manual.* American Guidance Service.

Gresham, F.M., Macmillan, D.L. ve Bocian, K.M. (1996). Learning Disabilities, Low Achievement, and Mild Mental Retardation: More A like Than Different?,*Journal Of Learning Disabilities*, 29, 570-581.

Grossman, F. K., Pollack, W. S., & Golding, E. (1988). Fathers and children: Predictingthe quality and quantity of fathering. *Developmental Psychology*,24(1), 82.

Güngörmüş, O. (1986). *Baba yoksunluğunun benlik kavramına ve babasız öğrencilerin problemlerinin hangi alanlarda yoğunlaştığının saptanması.* Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Gürşimşek, I. (2002). Etkin öğrenme ve aile katılımı. *DEÜ anaokulu/anasınıfı öğretmen el kitabı*, İstanbul: YA-PA.

Gürşimşek, I., Kefi, S., & Girgin, G. (2007). Okulöncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33).

- Harold-Goldsmith, R. Radin, N. ve Eccles, J. S. (1988). Objective and subjective reality: The effects of loss job and financial stress on fathering behaviors. *Family Perspective*, 22, 309-326
- Hancock, T.B., Kaiser, A.P., Delaney, E.M. (2002). Teaching parents of preschoolers at high risk. *Topics in Early Childhood Special Education*, 22(4), 191-212.
- Hass, L., (1988). Understanding fathers' participation in childcare: A social constructionist perspective. *National Council on Family Relations*, Philadelphia.
- Henderson, A.T., & Berla, N. (1981). *The evidence grows*. Washington: DC, Center for Law and Education.
- Ho, Y.F. ve Kong, T.K. (1984). Intergenerational comparison of child rearing attitudes on practices in Hong-Kong. *Development Psychology*, 20, 1004-1016.
- Huesmann, L.R. Moise-Titus, J., Podolski, C.L. ve Eron, L.D. (2003). Longitudinal Relations Between Children's Exposure to T.V. Violent and Their Aggressive and Violent Behavior in Young Adulthood: 1977-1992. *Developmental Psychology*, 39(2), 201-221.
- Işık, M. (2007). *Anasının Devam Eden Beş – Altı Yaş Çocuklarına Sosyal Uyum Ve Beceri Ölçeğinin Uyarlanması Ve Uygulanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara
- Jacobson, A. L. and Engelbrecht, J. (2000). Parenting Education Needs and Preferences of Parents of Young Children. *Early Childhood Education Journal*, 28(2); 104-116.

- Jacson, S. (1987). Great Britain in Michael E. Lamb, *The father's role: Cross cultural perspectives*.
- Jamyang-Tshering K.(2004). *Social Competence İn Preschoolers:An Evaluation of The Psychometric Properties of The Preschool Social Skills Rating System (SSRS)* Pace University, (Unpublished Dissertation Forth He of Doctorate in Education).USA.
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). Eğitim araştırmaları: *nicel, nitel ve karma yaklaşımlar*. Çev edt: Selçuk Beşir DEMİR. Eğiten Kitap. Ankara
- Kandır, A., (2001). Çocuk Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yeri Ve Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*. 151:102-104.
- Kapıkıran, M.A., İvrendi, A.B. ve Adak, A. (2006). Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri: Durum Saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 19.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (19. basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Katz, L.G. & McClellan, D.E. (1991). The Teacher's Role In The Social Development Of Young Children. *ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education*, Urbana, III. ED 331 642.
- Kaya, Ö. M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlara Ailelerin İlgi ve Katılımları ile Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Aile Eğitimine Katkısı Konusunda Anne-Baba Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Öğretmenliği, Eskişehir.

- Koçak A. (2004). *Baba Destek Programı Değerlendirme Raporu*. İstanbul: AÇEV
- Koçak, N. (2004). 4-5 yaş çocuklarında sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Marmara Üniversitesi. *I. Uluslar Arası Okul Öncesi Eğitim Kongresi. Bildiri Kitabı Cilt II* (9-21). İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık
- Kotaman, H. (2008). Türk Ana Babalarının Çocuklarının Eğitim Öğretimlerine Katılım Düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XXI* (1), 2008, 135-149.
- Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-89.
- Ladd, G. W., Buhs, E. S., & Seid, M. (2000). Children's initial sentiments about kindergarten: Is school liking an antecedent of early classroom participation and achievement?. *Merrill-Palmer Quarterly* (1982-), 255-279.
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L., & Levine, J. A. (1987). A biosocial perspective on paternal behavior and involvement. *Parenting across the life span: Biosocial dimensions*, 111-142.
- Landy, S., Menna, R. (2006). An evaluation of a group intervention for parents with aggressive young children: improvements in child functioning, maternal confidence, parenting knowledge and attitudes. *Early Child Development and Care*, 176(6), 605-620.
- Levant, R.F., Slattery, S.C. ve Loiselle, J.E. (1987). Fathers' involvement in housework and child care with school-aged daughters. *Family Relations*, (36), 152-157.

- Levy-Shiff, R., ve Israelashvili, R. (1988). Antecedents of fathering: Some further exploration. *Developmental Psychology*, 24, 434-440
- Lieberman, M., Doyle, A. B., ve Markiewicz, D. (1999). Developmental patterns in security of attachment to mother and father in late childhood and early adolescence: Associations with peer relations. *Child Development*, 70, 202-213.
- Lynn, D.B. (1974). *The father: his role in child development*. Monterey, Brooks / Cole: California.
- Manion, J. A (1977) A study of fathers and infant caretaking. *Birth and the Family Journal*, 4, 174- 179.
- McBride, B. A., Schoppe, S. J., & Rane, T. R. (2002). Child characteristics, parenting stress, and parental involvement: Fathers versus mothers. *Journal of Marriage and Family*, 64(4), 998-1011.
- McBride, B.A, Brown, G.K, Bost, K.K., Shin, N., Vaughn, B. ve Korth, B. (2005). Paternal Identity, Maternal Gatekeeping, and Father Involvement. *Family Relations*, 54, 360-372.
- McClellan, D. E.,& Katz, L. G. (1993). *Young children's social development: A checklist*. ERIC Clearinghouse.
- McClelland, M. M.,& Morrison, F. J. (2003). The emergence of learning-related social skills in preschool children. *Early Childhood Research Quarterly*, 18(2), 206-224.
- McClelland, M.; Morrison, F.J., Holmes, D.L. (2004). Children at Risk for Early Academic Problems: The Role of Learning-Related Social Skills, *Research in Developmental Disabilities*, V.25,5,P. 399-412.

Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *Okul Öncesi Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar İçin) Kitabı*, (T. Gürkan ve G. Haktanır Ed.). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Mussang, P. (1987). *The changing role of Swedish father in Michael*. (Ed: M.E., Lamb) *The father's role: cross-cultural perspectives*. Hillsdale NJ: Erlbaum

Nicholson, B., Anderson, M., Fox, R. and Brenner, V. 2002. One Family at A Time: A Prevention Program for At-Risk Parents. *Journal of Counseling & Development*.80(3); pp. 362-371.

Oktay, A. (1999) . Yaşamın Sihirli Yılları: *Okul Öncesi Dönem*, Epsilon Yayınları, İstanbul.

Oktay, A. (2004). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Özbek, A. (2003). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden etmeyen çocukların ilköğretim birinci sınıfta sosyal gelişim açısından öğretmen görüşüne dayalı olarak karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Özdal, F. (2005). Baba yoksunu olan ve anne-babası ile yaşayan çocukların kaygı düzeylerinin incelenmesi. Gazi Üniversitesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6,2, 255– 267.

Paquette, D.,Bolte, C.,Turcotte, G.,Dubeau, D.Bouchard, C. (2000). “A New Typology of Fathering: Defining and Associated Variables”, *Infant and Child Development*, 9/4, pp.213-230.

Parke, R.D. (1981). *Fathers*. Harvard Üniversitesi Yayınları: Cambridge, Mass.

- Pleck, J.H. ve Staines, G.L (1985) Work Schedules and Family Life in Two-Earner Couples. *Journal of Family Issues*, 6 (1), 61-82
- Pleck, J. H. (1997). Father involvement: Levels, sources, and consequences. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (3rd ed., pp. 66- 103). New York: Wiley.
- Power, M. E. (1992). Habitat Heterogeneity and The Functional Significance of Fish in River Food Webs. *Ecology*, 73(5), 1675-1688.
- Presser, H.B. (1988). Shift-work and child care among dual-earner American parents. *Journal of Marriage and The Family*, 50(1), 133–148.
- Razon, N. (1987). Okul Öncesi Çocukta Sık Rastlanan Uyum ve Davranış Sorunlarından Bazıları ve Anaokulunda Çözüm. 5. YA-PA Okulöncesi Yaygınlaştırılması Semineri. Antalya: Ya-pa yayımları, 73-85.
- Renk, K., Roberts, R., Rodenberry, A., Luick, M., Hillhaus, S., Meehan, C., Oliveros, A. ve Phares, V. (2003). Mothers, fathers, Gender Role and Time Parents Spend With Their Children. *Sex Roles* 48, 305-315
- Roberts, E., Bornstein, M.H., Slater, A.M., Barrett, J. (1999). Early cognitive development and parental education. *Infant and Child Development*, 8(1),49–62.
- Rosenberg, J., & Wilcox, W. B. (2006). *The importance of fathers in the healthy development of children*. US Department Health and Human Services, Administration for Children and Families, Administration on Children, Youth and Families, Children's Bureau, Office of Child Abuse and Neglect.

Russell, G. (1983). *The changing role of fathers*. Milton Keynes: Open University Press

Rutherford, R., Mathur, B., Sarup, J., Quinn, R., and Mary, M. (1998). Promoting social communication skills through cooperative learning and direct instruction. *Journal Citation: Education and Treatment of Children*, 21(3), 354-369.

Sagi, A. (1982). Antecedents and consequences of various degrees of paternal involvement in child rearing: The Israel Project: In M.E. Lamb (Ed.). *Nontraditional families: Parenting and child development*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Saygılı, S. (2008). *Ruhen ve Bedenen Sağlıklı Çocuk Yetiştirmek*. (1. Baskı). İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Short, L. A. 2006. Impact of the Effective Black Parenting Program on the Behavior Problems of African American Preschool Children. *Master of Thesis (unpublished)*, Maryland University, USA.

Sımsıkı, H. (2011). *Baba Katılımının Ebeveyn Tutumu, Bağlanma Stili ve Çift Uyumu Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Smith P.K., Cowie H. and Blades, M. (2005). *Understanding Children's Development* (4. bs.). Blackwell Publishing, USA.

Strom, R.D. and Hill, J. (1979). Determining a Parent Curriculum. *Journal of American Indian Education*, 19(1); pp. 23-29.

Şahin, F.T. (1998). *Destekleyici eğitim programlarının 5-6 yaş grubunda çocuğu olan babalar üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi: Ankara.

Şener, Ş. ve Karacan, E. (1999). Anne-Bebek Çocuk Etkileşiminde Olumlu ve Olumsuz Özellikler. (Ed: Aysel Ekşi). *Ben Hasta Değilim*. Nobel Yayınevi, İstanbul.35–44.

Taşkın, N. ve Erkan, S. 2009. Babalara Verilen Eğitimin Babaların Çocuklarıyla İlgilenmelerine Etkisi: Deneysel Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37; 136-148.

Taşkın, N., Erkan, S.(2009) The Influence of Father Education Programs on the Levels of Father Involvement with Children: An Experimental Study”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, pp. 136-148.

T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu. (2006).Küreselleşen Dünyada; *Sosyal Hizmetlerin Konumu Hedefleri ve Geleceği Sempozyum Sunum Kitabı*, Antalya.

Temel. Z.F.(2010). Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları. Ani Yayıncılık. Ankara

Trost, J. (1988). Conceptualizing the family. *International Sociology*, 3, 301-308

Tucker, S. , Gross, D., Fogg, L., Delaney, K., Lapporte, R. (1998). The long- term efficacy of behavioral parent training intervention for families with 2 yearolds. *Research in Nursing Health*, 21(3), 199–210.

Turaşlı Kuru, N. (2010). Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi. G.Haktanır (Ed.). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. İstanbul: Ani Yayıncılık.

- Tür, G. (2004). Ailede Çocuk Eğitimi. Ankara: *Başbakanlık Basımevi*.
- Tüy Poyraz, S. (1999). *3-6 Yaş Arasındaki İşitme Engelli ve İşiten Çocukların Sosyal Beceri ve Problem Davranışları Yönünden Karşılaştırılmaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Unutkan, Ö.P. (1998). *5-6 Yas Grubu Aile Katılımlı Sosyalleşme Programı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ural, O., ve Ramazan O. (2007). Türkiye’de okul öncesi eğitimin dünü ve bugünü. *TED Eğitimde Yeni Ufuklar III Sempozyumu: “Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretimin Sorunları: Geleceğe Bakış.”* 12-13 Nisan, Ankara.
- Utay, J. ve Utay, C.(2005). Improving Social Skills: A Training resentation To Parents. *Education* Vol.126 No.2.Winter. 251–258.
- Uyanık-Balat, G. (2007). İlköğretime Başlayan Çocukların Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Eğitimden Yararlanma Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 32(43).
- Yaşar, Ş. (2008). Okul Öncesi Eğitimde Temel Alışkanlıklar ve Sosyal Davranışların Kazanılması. Ş. Yaşar (Ed.). Okul Öncesi Eğitime Giriş. Eskişehir: *Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları*.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk psikolojisi*. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Yavuzer, H. (2003). *Ana-baba okulu*. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Yavuzer, H., (2003). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitapevi

Yavuzer H. (2005). *Ana-baba ve çocuk*. Remzi Kitabevi: İstanbul.

Yılmaz, N. (Edt: Sevinç, M.) (2003). Türkiye' de Okul Öncesi Eğitimi. Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. İstanbul: Morpa Yayınları.

Yüksel, G. (1997). Sosyal Beceri Envanterinin Türkçe 'ye Uyarlanması: Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması. *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi* 2(11), 39-48.

Yüksel, G. (2004). *Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Wentzel, K.R. ve Erdley, C.A. (1993). Strategies for Making Friends Relations to Social Behavior and Peer Acceptance in Early Adolescence. *Developmental Psychology*, 29(5), 819-826.

Zigler, E., Pfannenstie, J.C. and Seitz, V. 2008. The Parents As Teachers Program and School Success: A Replication and Extension. *The Journal of Primary Prevention*, 29(2); pp. 103-120.

<http://www.ailem.gen.tr/anne-baba-olmak/sorumluluk- duygusu - elismemis-babalar.html> 03.11.2015 tarihinde internet'ten elde edilmiştir.

http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html

EKLER

Ek:1 Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinin Kullanıma Ait elektronik Posta İzni

Yeni Yanıtla Sil Arşivle Gereksiz Süpür Şuraya taşı Kategoriler

Re: sosyal beceri ölçeği

aivrendi@pau.edu.tr (aivrendi@pau.edu.tr) Kişilere ekle 12.02.2015
Kime: ömer özgündüz

Ömer,

Sosyal Beceri Ölçeğini kullanabilirsiniz. Pamukkale Üniversite'sinin Eğitim Fakültesi Dergisinden makaleye ve ölçeğin maddelerine ulaşabilirsiniz.

iyi çalışmalar

- > sayın hocam Adım Ömer ÖZGÜNDÜZ Isparta da MEB a bağlı bir okulda
- > psikolojik danışman olarak görev yapmaktayım. Ayrıca Selçuk
- > üniversitesinde Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilimdalın da yüksek
- > lisans yapmaktayım. Tezim için sizin ve arkadaşlarınızın hazırlamış olduğu
- > sosyal beceri ölçeği konusunda yardımınıza ihtiyaç duymaktayım. İlginiz
- > için teşekkür ederim
- >
- > Ömer ÖZGÜNDÜZ Psikolojik Dan. ve Rehber öğrt.

© 2016 Microsoft Koşullar Gizlilik ve tanımlama bilgileri Geliştiriciler Türkçe

Ek:2 Baba Katılımı Ölçeğinin Kullanıma Ait elektronik Posta İzni İzin

+ Yeni Yanıtla | Sil Arşivle Gereksiz | Süpür Şuraya taşı: v Kategoriler v ...

Re: Baba Katılımı Ölçeği Kullanım İzni

Baba Katılımı yılmazçetin 11.08.2015
Kime: ömer özgündüz v

Merhaba,

Tezinizde Ölçeği kullanabilirsiniz. Başarılar diliyorum.

iPhone'umdan gönderildi

10 Ağu 2015 tarihinde 12:50 saatinde, ömer özgündüz <omar_ozgunduz2@hotmail.com> şunları yazdı:

Sayın Ceyda YILMAZÇETİN;

2003 yılında Güvenilirlik ve Geçerlilik çalışmasını yapmış olduğunuz "Baba Katılım Ölçeğini" Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gördüğüm yüksek lisans tezimde uygun görmeniz takdirde kullanmak istiyorum. Saygılarımla

Ömer ÖZGÜNDÜZ
Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

© 2016 Microsoft Koşullar Gizlilik ve tanımlama bilgileri Geliştiriciler Türkçe

Ek3: İl Millî Eğitim Müdürlüğü Tarafından Ölçeklerin Okullarda Kullandırılmasına Ait Resmi İzin Yazısı

**T.C.
ISPARTA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 27749142/730/3942058
Konu: Anket Çalışması.

13/04/2015

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 08.04.2015 tarih ve 98 sayılı yazınız..

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı/ Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Ömer ÖZGÜNDÜZ'ün " Baba Katılımı Eğitim Programının Baba Katılımına ve Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi" konulu tezine esas olmak üzere ekli listede adı geçen Okullarda anket ve eğitim çalışması yapacağı hakkındaki izin onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr.Ahmet YILDIRIM
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Eki : Onay(1 adet)
Liste (1 adet)

Güvenli Elektronik İmza
Aşağı ile Aynısı 13.04.2015

HATİCE AYDINLI
Memur

6 MART ATATÜRK CADDESİ
Elektronik Ağı: irtg32@meb.gov.tr
e-posta: isparta@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için : MEHMET KARAKOÇ
Tel: (246) 2231000-152
Faks: (246) 2232242

İle ortak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://emk.sorgu.meb.gov.tr> adresinde 058F-33a2-3902-bc39-4088'deki ile teyit edilebilir.

T.C.
ISPARTA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27749142/730/3942058

Konu: Anket Çalışması.

13/04/2015

KARAR	13/04/2015
YERİ	
İSİMİ	
İMZA	

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 08.04.2015 tarih ve 98 sayılı yazınız.

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı/ Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Ömer ÖZGÜNDÜZ'ün " Baba Katılımı Eğitim Programının Baba Katılımına ve Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi" konulu tezine esas olmak üzere ekli listede adı geçen Okullarda anket ve eğitim çalışması yapacağı hakkındaki izin onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr.Ahmet YILDIRIM
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Eki : Onay(1 adet)
Liste (1 adet)

Güvenli Elektronik İmza
Aşıl ile Ayndı 13/04/2015

Hatice AYDINLI
Memur

6 MART ATATÜRK CADDESİ
Elektronik Ağ: ize32@meb.gov.tr
e-posta: isparta@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için : MEHMET KARAKOÇ
Tel: (246) 2231020-152
Faks: (246) 2232242

"Eğilim Kaşım Eğitim Programının Baba Katılımına ve Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi" Konulu Yüksek Lisans Tez Çalışmasının Yapılması
Planlanan Okul listesi

1. İstiklal Anaokulu
2. İbrahim Sener Anaokulu
3. Habkent Anaokulu
4. Süleyman Demirel Anaokulu
5. Hızırbey Anaokulu
6. Fatih Anaokulu
7. Sezer Mehmetçik Aldan Anaokulu
8. Zehra Ulusoy İlkokulu (Anasınıfı)
9. Mustafa Sener İlkokulu (Anasınıfı)
10. Elku İlkokulu (Anasınıfı)

Ek A: Baba Katılımı Eğitim Programına Ait Doküman ve Planlar

1. OTURUM PLANI		
Baba Katılımı – Nitelikli Zaman Nedir?		
<u>Oturumun Amacı:</u> Katılımcılara Programın içeriği ile programın uygulanma koşulları hakkında bilgilenmelerini sağlamak. Katılımcılarla grup kontratı yapmak, Grup Dinamiklerini oluşturmak , Programa devam etme konusunda ki motivasyonlarını arttırmak ve “Baba Katılımı” ile ilgili temel bilgileri vermek.		
KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİKLER
Programa ilişkin olumlu görüş geliştirmeye başlar	Eğitimcinin kendini tanıtması Katılımcıların dikkatini çekme Kazanımlardan haberdar etme	Anlatım Soru – Cevap, Tartışma
Programın genel amaç ve içeriği hakkında bilgi sahibi olur	Baba Katılımı Eğitim Programın Tanıtımı	Anlatım Soru – Cevap, Tartışma
Grup Kurallarını söyler	Grup Kurallarının Açıklanması Kontrat	Anlatım Tartışma
Baba Katılımının tanımının ve önemini kavrar	Nitelikli Zaman Baba Katılımı ve Alt Boyutları	Anlatım Soru – Cevap, Tartışma
Oturumu özetler ve değerlendirir	Neler Öğrendik? Oturumun Değerlendirilmesi	Soru – Cevap, Tartışma
Oturum Materyal ve Ekleri : 1. Oturum Sunusu, her katılımcı için yaka kartı, Tahta Kalem, Yapışkanlı Kağıtlar(Postit), Grup Kuralları		

2. OTURUM PLANI		
Çocuğumu Tanıyorum (Gelişim Dönemleri ve Görevleri)		
<u>Oturumun Amacı:</u> Katılımcıların okul öncesi dönemde ki çocukların gelişim dönemleri ve görevleri hakkında (özellikle sosyal gelişim) bilgilenmelerini sağlamak. Babaların çocukların sosyal duygusal gelişimi destekleme konusunda bilinçlenmelerini sağlamak		
KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİKLER
	Giriş Geçmiş Oturumun Özeti Katılımcıların Dikkatini Çekme Kazanımlarla ilgili açıklama	Anlatım Soru – Cevap, Rol Oynama
Çocuğun sosyal duygusal gelişim özelliklerini bilir. Duygusal bağ kavramını bilir.	Gelişme Çocuğun sosyal duygusal gelişimi	Anlatım Soru – Cevap, Büyük Grup Çalışması
Benlik kavramını açıklar Benlik gelişiminin özelliklerini bilir Çocuğun kişiliği üzerinde ki rolünü açıklar Çocuğun benlik gelişimi üzerinde ki rolünü açıklar	Benlik Gelişimi	Anlatım Soru – Cevap
Çocuğun sosyal duygusal yönden gelişimini destekleyici uygulamalar yapar	Çocuğun kendini tanımasını destekleme	Anlatım Soru – Cevap,

Çocuğun duygularını ifade etmesini destekleyici uygulamalar yapar	Çocuğun duygularını uygun şekilde göstermesini desteklemek Çocuğun duygularına uygun tepki vermek	Anlatım Soru – Cevap, Örnek Olay
Çocuğun başkalarının duygularını anlayabilmesini destekleyici uygulamalar yapar	Çocuğun başkalarını anlamasını desteklemek.	Anlatım Soru – Cevap, Rol Oynama
Çocuğun sosyal kurallara uyması için yapılması gerekenleri bilir Çocuğun iç denetim geliştirmesi için yapılması gerekenleri bilir.	Sosyal kurallar ve iç denetim	Anlatım Soru – Cevap,
	Sonuç Neler Yapacağız? Neler Öğrendik?	Anlatım Soru – Cevap, Büyük Grup Çalışması
Oturum Materyal ve Ekleri : Torba, kağıt, Tahta, Tahta Kalem, Katılımcı Yaka Kartları Ek1:3 – 6 Yaş çocuklarının Sosyal Duygusal Özellikleri Ek2: Özerk İlişkisel Benlik Ek3:Çocuğun Sosyal Duygusal Gelişimi ve Ailenin Rolü		
Not1: Aile Eğitim Programının 7. Oturumundan Uyarlanmıştır.		

3. OTURUM PLANI

Anne Baba Tutumları

Oturumun Amacı: Aile içi farklı tutumların kendileri ve çocukları üzerindeki etkisinin farkında olurlar. Sağlıklı bir ilişki için yetkin tutum becerisi geliştirirler.

KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİKLER
	Katılımcılar evde yaptıkları uygulamaları paylaşarak geri bildirim alırlar Geçmiş oturumun özeti Katılımcıların dikkatini çekme	Grup Tartışması
Katılımcılar aile içi farklı tutum adlarını sayabilirler Bu tutumların kendileri ve çocukları üzerindeki duygusal ve davranışsal etkilerini fark ederler	Olumsuz sonuç veren aile içi tutumlar	Anlatım Soru – Cevap, Canlandırma – rol oynama
Katılımcılar sağlıklı bir ilişki ve çocuk yetiştirme için yetkin tutumun en uygun tutum olduğunu fark edebilir. Yetkin tutum için gerekli anne baba yaklaşımını sıralayabilirler.	Yetkin Tutum	Anlatım Soru – Cevap Canlandırma – rol oynama
Çocuğun yetiştirilmesinde anne baba rolünün ve sınır çizmenin önemini farkına varırlar	Ailenin rolü ve sınırları	Anlatım Soru – Cevap, Hayalinde canlandırma

Özellikle yaptıkları davranışların açık olmayan, karışık mesajların çocuğu nasıl etkilediğini anlarlar.		
	Sonuç Neler Yapacağız? Neler Öğrendik?	Anlatım Soru – Cevap, Büyük Grup Çalışması
Oturum Materyal ve Ekleri : Slayt, Kalın ipler, Lastikler, kağıt, kalem Ek1: Yetkin Tutum Örnek Olay Kartı Ek2: Aile Tutumları Örnek Olay Kartları		
Not: 7-19 Yaş Aile Eğitim Programının 4. Oturumundan Uyarlanmıştır.		

4. OTURUM PLANI		
İletişim Kurmak		
Oturumun Amacı: İletişimle ilgili temel bilgiler edinmek. İletişimde zamanı etkin olarak düzenleyebilmek ve okul öncesi çocuklarına yönelik kullanılabilecek iletişim becerilerini geliştirmek.		
KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİKLER
	Katılımcılar evde yaptıkları uygulamaları paylaşarak geri bildirim alırlar Geçmiş oturumun özeti Katılımcıların dikkatini çekme	Grup Tartışması
Katılımcılar, iletişim ve ilişki arasında ki farkı ayırt eder.	İletişim ve ilişki kavramları	Anlatım Soru – Cevap, Slayt sunum
Katılımcılar, çocuğuyla ilişkisinde zamanı uygun olarak nasıl yapılandıracağını bilir. Katılımcılar, zamanın nasıl yapılandırılacağını fark ederler.	Okul öncesi dönemdeki iletişimde zamanı planlama	Oyun, Anlatım Soru – Cevap, Küçük grup çalışması, Slayt sunum

Katılımcılar, sözlü ve sözsüz iletişim modellerinin uygun kullanımını fark eder Katılımcı etkin dinlemeyi yaşamında kullanır. Katılımcı, kendini uygun şekilde ifade etme becerisini kullanır.	Sözlü – Sözsüz iletişim becerileri	Anlatım, Soru – Cevap, Hayalinde canlandırma, Slayt sunum
Katılımcı, önyargıların iletişim bozukluğundaki önemini fark eder	Eşlerarası iletişimin aile içi etkileşime etkisi	Öykü
	Sonuç Neler Yapacağız? Neler Öğrendik?	Anlatım Soru – Cevap, Büyük Grup Çalışması
Oturum Materyal ve Ekleri : Slayt, A3 kağıt ve kalın uçlu kalem		
Not: 7-19 Yaş Aile Eğitim Programının 2 Oturumundan Uyarlanmıştır.		

5. OTURUM PLANI		
Olumlu Davranış Kazandırma		
Oturumun Amacı: Kişiliğin oluşumu ve davranış değiştirmede kullanılabilen yöntemler hakkında bilgi edinmek. İstenmeyen davranışı değiştirebilme ve olumlu davranışı kalıcı hale getirebilme becerisi kazanırlar.		
KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİKLER
	Katılımcılar evde yaptıkları uygulamaları paylaşarak geri bildirim alırlar Geçmiş oturumun özeti Katılımcıların dikkatini çekme	Grup Tartışması
Katılımcılar kişiliğin genel özelliklerini sayarlar. Katılımcılar baba olarak çocuğun kişiliği üzerindeki etkilerini fark ederler. Katılımcılar aile yaşamının kişilğe etkisini fark ederler.	Kişilik nedir ve nasıl oluşur?	Anlatım Soru – Cevap, Slayt sunum, Öykü, Alıştırma, Canlandırma
Katılımcılar, olumlu ve olumsuz otorite modelinin özelliklerini söylerler. Katılımcılar, istenmeyen davranışı nasıl değiştirebileceklerini fark eder ve olumlu davranışı nasıl kalıcı hale getirebileceklerini fark	Davranış kazandırma	Oyun, Anlatım Soru – Cevap, Küçük grup çalışması, Alıştırma

ederler.		
Katılımcılar, uygun eleştiri ve takdirin nasıl yapıldığını söylerler. Katılımcı, çocukların eleştiri ve takdiri nasıl değerlendirdiğini söylerler.	Eleştiri ve Takdirin okul öncesi çocukların kişiliğine ve davranışlarına etkisi	Anlatım, Soru – Cevap, Hayalinde canlandırma, Slayt sunum
	Sonuç Neler Yapacağız? Neler Öğrendik?	Anlatım Soru – Cevap, Büyük Grup Çalışması
Oturum Materyal ve Ekleri : Slayt, A3 kağıt ve kalem, zarf Ek1: Olumlu Disiplin yöntemleri eki		
Not: 7-19 Yaş Aile Eğitim Programının 6. Oturumundan Uyarlanmıştır.		

6. OTURUM PLANI		
Çocuğumu Tanıyorum (Gelişim Dönemleri ve Görevleri 2)		
Bilişsel, Motor ve Cinsel Gelişim		
<u>Oturumun Amacı:</u> Katılımcıların bilişsel, motor ve cinsel gelişimi hakkında bilgilenmelerini ve bilişsel, motor ve cinsel gelişimi destekleme konusunda bilinçlenmelerini sağlamaktır.		
KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİKLER
	Katılımcılar evde yaptıkları uygulamaları paylaşarak geri bildirim alırlar Geçmiş oturumun özeti Katılımcıların dikkatini çekme	Grup Tartışması
Çocuğun bilişsel gelişiminde beyin işlevini bilir.	Gelişme Beyin ve gelişim	Anlatım Soru – Cevap,
Çocuğun bilişsel gelişim özelliklerini bilir.	Bilişsel gelişim becerileri	Oyun, Anlatım Soru – Cevap,
Çocuğun bilişsel gelişiminin desteklenmesinde ailenin rolünü açıklar. Çocuğun bilişsel gelişiminin nasıl destekleneceğini örneklerle açıklar.	Çocuğun Bilişsel Becerilerini desteklemede ailenin rolü	Anlatım, Soru – Cevap
Çocuğun motor gelişim özelliklerini bilir. Çocuğun motor gelişiminin sağlıklı olabilmesi için yapılması gerekenleri bilir.	Gelişme Fiziksel Büyüme Motor Gelişim	Anlatım, Soru – Cevap

Çocuğun büyük kas gelişimini destekleyici çalışmalar yapar. Çocuğun küçük kas gelişimini destekleyici çalışmalar yapar.	Çocuğun motor gelişiminde ailenin rolü	Anlatım, Soru – Cevap Küçük Grup Çalışması
Çocuğun cinsellikle ilgili sorularına gelişim özelliğine uygun cevaplar verir. Çocuğun kendi bedenini korumasına yönelik bilgilendirir.	Cinsel Gelişim Çocuğu cinsel konularda bilgilendirme	Anlatım, Soru – Cevap Örnek olay Küçük Grup Çalışması
Motor gelişimi cinsiyet ayrımı yapmadan destekler	Cinsel konularda Ailenin tutum ve davranışları çocuklar için kız ya da erkek olmanın anlamı	
	Sonuç Neler Yapacağız? Neler Öğrendik?	Anlatım Soru – Cevap, Büyük Grup Çalışması
Oturum Materyal ve Ekleri : A4, boyutunda kağıtlar, örnekolay kartları, soru kartları, oturum görseli, katılımcı yaka kartları. Ek1: Çocuğun bilişsel ve dil gelişiminde ailenin önemi. Ek2: Çocuğun motor gelişimini desteklemek için yapılabilecekler. Ek3:Çocukların cinsellikle ilgili sorularını nasıl cevaplayabiliriz?		
Not: Aile Eğitim Programının 8 ve 9. Oturumundan Uyarlanmıştır.		

7. OTURUM PLANI

Birlikte Büyüme

Oturumun Amacı: Anne baba ve eş olarak aile içindeki rollerinin farkına varırlar. Sağlıklı bir ilişki için gerekli becerileri kazanırlar.

KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİKLER
Katılımcılar aile yaşam döngüsünün ne olduğunu ve nelerin bu döngüyü etkilediğini fark eder. Katılımcılar birey ve eş olarak aile yaşam döngüsünü nasıl etkileyebileceklerini bilir.	Aile yaşam döngüsü	Beyin fırtınası, Anlatım, Soru – Cevap
Katılımcılar çocuklarıyla sağlıklı ilişkiler kurarlar Ailede rol ve sorumluluklar eşitlikçi bir yaklaşımla sürdürülür.	İlişki nedir? İnsan ihtiyaçları nelerdir.	Soru – Cevap, Küçük grup çalışması, Anlatım
Katılımcılar eş olma rollerinin çocuğun gelişimini bire bir etkilediğini fark ederler. Katılımcılar babalık rolünün neleri içerdiğini bilir ve olumlu rollerini fark ederler. Katılımcılar ebeveyn rolünün neleri içerdiğini bilir ve olumlu rollerini fark ederler.	Ebeveyn olmak Babalık rolü	Anlatım, Soru – Cevap
Katılımcılar ebeveyn olarak çocukla ilişkilerinde ne	Baba, çocuk karşısında nasıl davranmalı	Anlatım, Soru – Cevap,

zaman birlikte ne zaman ayrı hareket edeceklerini söyleyebilirler. Katılımcılar ebeveyn olarak ailedeki sorumluluk sınırlarını fark ederler.		Öykü
Oturumu özetler ve değerlendirir	Neler Öğrendik? Oturumun Değerlendirilmesi	Soru – Cevap, Tartışma
Oturum Materyal ve Ekleri : A3 kağıt, kalın uçlu kalme, slayt		
Not: 7 – 19 yaş aile eğitimi 3. Oturumdan uyarlanmıştır.		

8.OTURUM PLANI

Sertifika Töreni

Oturumun Amacı: Baba katılımı eğitim programını olumlu duygular ve yüksek bir motivasyonla sonlandırmak.

KAZANIMLAR	KONULAR	YÖNTEM VE TEKNİKLER
Katılımcılar eğitimde kazandıkları farkındalıkları günlük hayatta uygulayacak destek kazanır	Lider tarafından katılımcıların desteklenmesi	
Katılımcılar arasında ki duygudaşlık arttırılır.	Olumlu duyguların söylenmesi	
Veda Konuşması ve Sertifika Töreni		

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Ömer ÖZGÜNDÜZ
Doğum Yeri : Isparta
Doğum Tarihi : 15.09.1986
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu: (Kurum ve Yıl)

Lise : Isparta Anadolu Lisesi, (2004)
Lisans: Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi,
Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl

Senirkent Dr. Tahsin Tola Anadolu Sağlık Meslek Lisesi Psikolojik Danışmanı
(2008-2012)

Isparta İbrahim Şener Anaokulu Psikolojik Danışmanı (2012-2014)

Isparta Mesleki Eğitim Merkezi (2014-Halen Görevde)

Yayınlar

Bozoğlan, B., Özgündüz, Ö. (2015) *Okul Öncesi Dönemde Baba Katılımının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Sözlü Bildiri). 13. Ulusal Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi, 7-9, Ekim, 2015, Mersin.